

La

1

KARYS

1987
BALANDIS - APRIL
Nr. 4

Leidžia — L.K.V.S. RAMOVĖ

TURINIO SKYRIAI: Karinės žinios, Mokslas ir Technika, Spaudoje pasižvalgius, Žvilgsnis į politiką, Kronika ir Šalių priedas — Tremties trimitas.

Redaktorius — Balyš Raugas, 415 Main St., Delran, N.J. 08075

Administratorius — Alfonsas Samušis

KARYS išleidžiamas kiekvieno mėnesio pradžioje. Jam skiriamus straipsnius siųsti redaktoriaus adresu. Įvairių autorių straipsniai, skelbiami KARYJE, nevisada reiškia redakcijos nuomonę. Straipsniai gali būti trumpinami bei taisomi. Korespondencijos spausdinamos tik apie ramovėnų, šalių ar birutiečių veiklą bei jų narius. Rankraščiai redakcijoje nesaugomi.

Prenumerata JAV-bėse ir užsienyje: metams U.S. \$17.00, pusmečiui U.S. \$9.00, atskiro nr. U.S. \$2.00.

Pinigus siųsti šiuo adresu: KARYS 341 Highland Blvd., Brooklyn, NY 11207, USA

Čekius arba Money Orders adresuoti tik KARYS vardu, - ne "Warrior" ar kt.

Keisdami adresą nedelsdami praneškite KARIUI, pažymėdami naujajį ir senąjį adresą.

KARYS (ISSN 0022-9199) is published monthly except July and August by Lithuanian Veterans Assoc. RAMOVĖ, a Not-For-Profit Corporation, 341 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Subscription \$17.00 per year (single copy \$2.00). Second class postage paid at Brooklyn, N.Y. Postmaster. Send Address changes to: KARYS, 341 Highland Boulevard, Brooklyn, N.Y. 11207

TURINYS

Viršelio 1 psl. — Montažas Velykų susimąstyme	
Viršelio 4 psl. — Velykų varpai Lietuvoje	
B. B. — Kraujo kerštas	146
J. Abraitis — Atkurieji Lietuvos ginkluoti daliniai	152
A. Klimavičius — 6 pėst. pulkas	159
J. Klimas — Paskutinio kariūno odisėja	164
KARIO SKYRIAI:	
Karinės žinios	168
Mūsų spaudoje pasižvalgius	171
Žvilgsnis į politiką	173
KARIO PRIEDAS:	
Tremties trimitas	179
Rašo B. Gražulis, V. Tamošiūnas, A. Gustaitis ir kt.	
MŪSŲ MIRUSIEJI	191

ATSTOVAI:

Baltimore — K. Cesonis, California — A. Audronis, Chicago — K. Juškaitis, Cleveland — J. Citulis, Aurora, Col. — Br. Masiokas, Australia — V. Šalkūnas, Detroit — V. Kutkus

PLATINTOJAI**AUSTRALIJOJE**

Albertas Žvirblis, 65 Walscott St., North Geelong, Vic. 3215

S. Pačesa, 7/31 Valentine Street, Yagoona, NSW, 2199

KANADOJE

TORONTO, ONT. — V.A. Aušrotas, St. Prakasas.

JUNGTINĖSE AMERIKOS VALSTYBĖSE

BOSTON, MA — S. J. Minkus
CHICAGO, IL — "Gifts International",
"Parama", "Patria" Gifts & Electr..
DETROIT, MI — V. Čižauskas (Šv. Antano Parapijos Spaudos Kioskas),

OMAHA, NB — Jonas Smailys
WATERBURY, CT — "Spauda"
WOODHAVEN, NY — "Romuva"

V. VOKIETIJOJE

Juozas Nevulis, 6793 Bruchmuehlbach-Miesau 2 Bahnhofstr. 11

ANGLIJOJE

S. Kasparas, 32 Puteaux House, Roman Road, London E 2. ORF, England

SPAUSDINA

Franciscan Press
341 Highland Blvd. Brooklyn, N.Y. 11207

Isteigtas Lietuvoje 1919 —
Nepriklausomybės kovų —
metais.

KARYS

Atgaivintas Jugiūnėse
Amerikos Valstybėse
1950 metais.

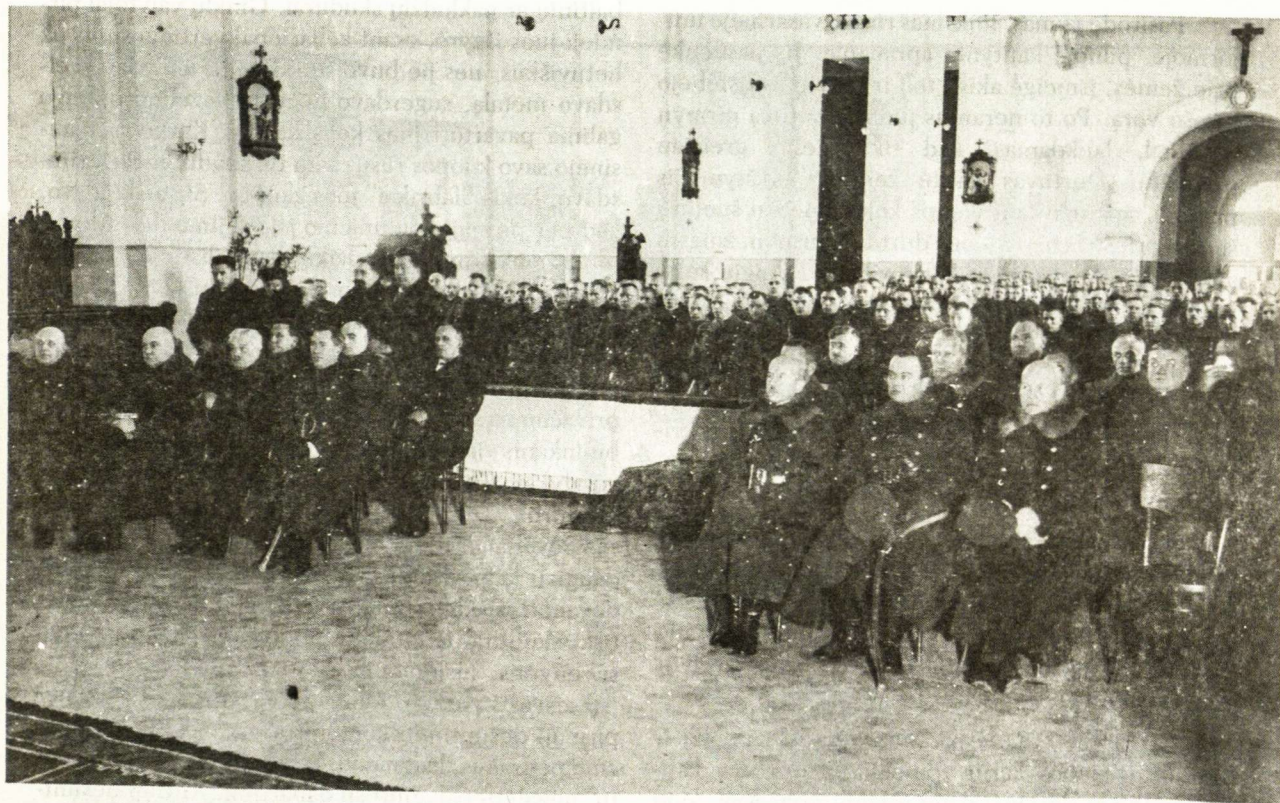
PASAULIO LIETUVIŲ KARIŲ - VETERANŲ MĖNESINIS ŽURNALAS

Nr. 4 (1631)

BALANDIS – APRIL

1987

SVEIKI, SULAUKĘ ŠVENTŲ VELYKŲ!

4 pėst. D. L. D. Mindaugo pulko kariai Velykų pamaldose 1935 m. Priekyje (dešinėje pusėje) sėdi gen. St. Raštikis, gen. A. Pundzevičius ir gen. P. Tamašauskas

KRAUJO KERŠTAS

(A t s i m i n i m a i)

Tąsa iš "Kario" Nr. 3

A. B.

Durtuvų kautynės

Buvo gautas įsakymas suvesti kuopas į mokymo aikštę parodomajai durtuvais kautynių pamokai. Karininkams dalyvavimas būtinas.

Susitvarkėm apie mažą aikštelę. Trifonas pranešė, kad turėsime garbės pamatyti raudonarmietį didvyrį, apdovanotą Lenino ordinu už pasižymėjimą durtuvų kautynėse. Šis herojus, Suomų karo dalyvis, durtuvo manevru išvedęs iš rikiuotės vienu momentu 6 suomius. Mums reikėtų pasisavinti jo laimėjimų techniką, sumanumą ir nuostabų šio jau-nuolio durtuvo kautynių meną.

Pasirodė jaunas, linksmas rusas, vasarinėje uniformoje, pilnoje kautynių aprangoje. Jis pasilenkė prie žemės, įsmeigė akis į tolį ir tariamai pastebėjo priešo vorą. Po to neramus judino šautuvą pirmyn ir atgal, laukdamas, kad tik priešas greičiau priartėtų. Durtuvas lakstė žemyn, aukštin; jis pritūpė, apsisuko ant vienos kojos, metėsi šuoliu į šoną, į priešų tarpą. Smogė durtuvu pirmyn, žingsnį atgal, galva pasmakrėn, koja pribagė, staigiu sukiniu gaudė kitus, kartojo. Po pusvalandžio kautynės baigėsi, drąsuolis pabėgo. Mūsų vyrai negalėjo iš tos komedijos juoktis, nei ja netikėti, nei klausti, o vadovas užbaigė pamoką šiais žodžiais: "Tyrimai parodė, kad šiame dviejų priešų netikėtame susidūri-me nulėmė mūsų kario drąsa. Anie nusigando, pametė iniciatyvą ir žuvo vien nuo jo šalto ginklo."

Šio artisto vaidybos įspūdziais dalindamiesi mačiusieji taip kalbėjosi. Viršila slaptai prasitarė savo draugui: "Suomiai su automatais laukė eilės, kol rusas juos nudurs..." O draugas pridūrė: "Gaila jaunimo. Su melais rusų štabas daugelį savo kareivių pasmerkia mirti."

Iki 1941 metų, II pasaulinio karo, naujokų ir būtinų tarnybos karių apmokymui durtuvų kautynėms buvo skiriama daug valandų, panašiai, kaip pagrindinei pėstininkų ginklų rūšiai, betgi, atsiradus tankios greitošaudos, su dešimtimis šovinių apkabose, automatams, durtuvas liko lyg ir kaip asmens

peilis ar kirvukas. Mūsų tėvai pasakodavo vaikams, ir kai kurie dar atsimena, kad 1914 m., I pasaulinio karo pradžioje, prie Marijampolės, už Daukšių pa-lių, rusai privertė vokiečius kovoti durtuvais. Uravi-mai, skausmų riksmas, pagelbos šauksmai buvo girdėti ir už 3 kilometrų.

Skudurai

Su kilpomis, žuvimis, geltona koše ir arbūzais iš "turtingosios tėvynės" dovanų atvežė ir skudurų ginklams valyti. Tai buvo dvinyčiai, daugiau ar mažiau prieš saulę baltinti, įvairaus didumo, senų baltinių ar paklodžių skudurai. Ginklų valytojai pirmieji juos išgyrė, esant keliariopai vertingesnius už lietuviškus, nes jie buvo šiurkštesni, lengviau švei-sdavo metalą, sugerdavo daugiau vazelino ir buvo galima pavartoti juos kelis kartus. Kareiviai klausinėjo savo kuopos rusų, kaip tie skudurai čia atsira-sdavo, kokie "fabrikai" juos gamino. Šie aiškino, kad per pirmąjį komunizmo įsigalėjimo dešimtmetį buvo naikinami caro laikų kapitalistiniai baldai, žemės ūkio priemonės, naikinami fabrikai, o drauge ir jų specialistai. Visur įsiviešpatavo trūkumas, badas žiūrėjo visur į akis. Tvarkytojai keitėsi kas mėnuo, o su jais ir visokia tvarka, tad buvo įsakyta austi privačiomis staklėmis. Iš tų audinių pagamintus dar-bininkams viršutinius ir apatinius drabužius dalinda-vo dykai. Pakeitimui turėdavo atnešti sudėvėtus skudurus. Dvinytis audinys, iš prastų siūlų, greit susidėvėdavo, todėl Sovietų Sąjungoje skudurų esą daugiau kaip visame pasaulyje ir todėl juos galima dovanoti, aiškino rusai. Betgi po kelių savaičių sovie-tiški skudurai iš sandėlio pranyko. Jais, kaip vargo suvenyrais, susidomėjo ir kiti gyventojai.

Laisvasis pasaulis žinojo, kad po revoliucijos per pirmąjį dešimtmetį komunistai tik naikino kapitali-zmo pėdsakus, kad naujos kartos jų visai net nežino-tų, negalėtų palyginti su dabartimi. Antrąjį dešimt-metį slėpimo karštligė praėjo, jos ligoniai atsigavo ir pradėjo dairytis, kaip reikės gyventi, kaip tvarky-tis, kaip ką pasigaminti. Šieji skudurai buvo iš abiejų

laikotarpių. Žmonės bandė juose įžiūrėti nors dalelę komunistinių laimėjimų, peršamo gerbūvio, pažangos, pramonės galingumo, o ypatingai žmogaus aplinkos, kuris, pagal reklamas, turėjo būti visame pasaulyje tobuliausias, turtingiausias aplinkos viešpats. Kas iki 1940 m. žavėjosi jų melu ir apgaule ir nuvažiavo ten gyventi — niekas negrįžo, nes buvo sutiktas nelaimių ar mirties. Todėl gerbūvio palyginimui ir skudurai buvo gerai. Tikrovę komunizmas slėpė nuo pat pradžios, slėps ją ir toliau.

Po 1939 m. priverstinės sutarties 1940 m. birželio mėn. prie Kėdainių miškelyje buvo sustojęs poilsiu rusų dalinys. Po kelių savaičių jie nužygiavo į Gaižiūnų poligoną. Jiems išžygiavus, buvo įdomu ką nors patirti apie jų turimus sunkiuosius ginklus, amuniciją, iš kur jie atėjo, jų štabo sudėtį, kareivių tautybę ir t. pan. Besidomintys nerado ne tik skudurų, nuorūkų, bet ir ženklų, kur liekanos pakastos. Tai buvo pavyzdys kaip saugotis, kad priešas neišsifruotų kautynių pajėgumo ir manevrų planų.

Kerštas

Rusų komisariai bei administratoriai visur demonstravo karišką galią, tautinį jų pranašumą. Dažnai šaukdavo: “Sušaudysime, kalėjimuose supūdysime, jumis savo žemę patrešime.” Betgi kiekvieno veide buvo įskaitomas liūdesys, susirūpinimas, baimė, neryžtingumas, neviltis. Jų karo tarnybos vyrai glaudėsi prie mūsiškių, buvo nuoširdūs, draugiški, atviri, paslaugūs. Čia jie pamatė skirtumą, pajuto, kad jie savo tėvynėje buvo užliūliuojami vergai. Mūsų kariai kiekvieną grasinimą, dažnus keiksmus, krašto išnaudojimą, artimųjų kalinimą, sušaudymus ir kitokią priespaudą kaupė savyje neišdami krūtinėje kaip sunkius akmenis.

Rusų karo vadovybė žinojo, kad jų kariams, įsimaišiusiems į okupuoto krašto dalinius, yra nesaugu, ypatingai miestuose ir dar karo metu. Gavo įsakymą išsikelti į miškus. Čia prasidėjo politinių sargų rūpesčiai, nes sandėliuose lieka sunkieji ir lengvieji ginklai, amunicija, pastatai. Reikia taip sutvarkyti,

Pro Vilniaus katedrą 1920 metais

kad neįvyktų sabotazai, kad ginklai nepatektų priešams, miškuose besislapstantiems partizanams ir kad dėl to nenukristų jų pačių galvos. Politrukai atrinko patikimiausius vyrus su neribota jų artimųjų atsakomybe. Kelis kartus juos tikrino, primindami bausmių pasekmes nusižengus. Išrinktųjų vidaus tarnybai bei sargyboms buvo 100 kareivių, kurių tarpe 5 rusai, 4 puskarininkiai, 2 lietuviai ir 2 rusai karininkai. Man jokių informacijų nedavė ir tiesiai tiesiogines savo pareigas diena iš dienos, tik budėti teko kas antrą dieną. Sargybos būstinė buvo antroje gatvės pusėje prieš kareivines, netoli Neries kranto.

1941 m. birželio 22 d. prasidėjo rusų-vokiečių karas, nešdamas vieniems viltį, kitiems mirtį. Buvo saulėtas, gražus, giedriu dangumi sekmadienis. Kito tokio nei mūsų gyvenime, nei Vilniaus miesto istorijoje nebus. Ne dėl to, kad kiekvienos dienos turinys yra skirtingas, bet kad dabar Lietuvos karys turėjo progą okupantui atsikeršyti.

Aš budėjau įguloje. Palikęs būstinėje padėjėją, išėjau į kareivinių rajoną. Aerodrome girdėjosi sproginėjimai, kilo juodi dūmai, matyt kažkas degė. Virš Snipiškių kareivinių pasirodė lėktuvas, apmėtydamas bombomis sandėlius. Pastatai degė, sproginėjo. Sutiktas rusas leitenantas klausia mane: „Kas čia šaudė?“ „Vokiečiai“, — atsakiau jam. Jis atsakė man nueidamas: „Mūsų manevrai“. Gatve pro mūsų kareivines skubėjo vis daugiau kariškų mašinų, civilių ir karių prisėdusių, kitos vilkosi įvairaus kalibro pabūklus.

Tą sekmadienį nuo pat ryto blaškiausi ne tik rajone, bet ir mintimis. Kaip ekrane ateidavo visokiausi pasiūlymai, perspėjimai, galimybės, pavojai ir išnykdavo negrįžtamai. Betgi viena mintis persekiojo neapleisdama — kai dvi svetimos valstybės, jėga į mūsų teritoriją įsibrovusios, kariauja, reikia išsinerti iš kariškos uniformos ir, jei nori gyventi, pasišalinti. Po kiek laiko pakliūsi į jų tautinius interesus ir būsi priverstas drauge su jais naikinti, alinti, silpninti savo tautą. Prieš pradėdami šį karą vokiečiai jau okupavo — prisijungė 20 milijonų kitų valstybių gyventojų, rusai apie 100 milijonų ir okupantai negrąžins nei vienai nepriklausomybės, o laikys pavergtus, kol patys pajėgs išsilaisvinti. Smurtu užgrobti, tik jėga tegali grąžinti laisvę, jų niekas neišlaisvins. Vėl grįžtama prie primityvių karo tikslų: grobis ir vergai, kurių rankomis žarstomos žarijos. Juk vokiečiai iki dantų apsiginklavę išjudėjo iš Berlyno ieškodami erdvės, o mes tos erdvės maža dalis.

Karas. Mes uniformuoti, ginkluoti kariai, kaip jie mus traktuos — kaip priešus, ar būsimojus pagalbininkus? Iki čia jie nesutiko mūsų pasipriešinimo, bet toliau mūsų vyrai priversti trauktis su rusų kariuomene. Juos pasivijus bus priversti priešintis, daugelis paklius į nelaisvę, kiti žus pakelėse, mirs nuo žaizdų, arba vienu ar kitu būsu sąaudyti.

Užsiėmimų aikštėje kareiviai apstojo mane ratu su rūpimais klausimais: ką darys vokiečiai su mumis, kokia mūsų padėtis dabar? Jiems kartojau savo galvojamą. Buvo čia ir sanitarijos puskarininkis, kuriam įsakiau būti pasiruošusiam su ambulansu ir jo tarnybos vyrais. Sunkiai sužeistus vežti tiesiai į miesto ligoninę. Išsiskirstyti, laikytis po du, ruso įsakymus tuoj man pranešti.

Ilgas švilpukas — reiškia rinktis čia. Aš būsiu prie dirbtuvių. Pranešti žinias kitiems.

Dar mums bekalbant, virš mūsų galvų ore sužė du naikintuvai. Jie neskrido toliau, o nardė vietoje aukštyn, žemyn, sukalojosi į šonus, darė įvairias kilpas, kažko laukė. Po kelių minučių juos užpuolė kiti trys... Aišku — ore kautynės! Girdėjosi kulkosvaidžių serijos. Aš, išokęs į mažą apkasą, sušukau: „Vyrai, slėpkitės, kad paklydusi kulka netektų kuriam.“ Bet jie drąsūs sekė ore kautynių manevrus ir laukė krintančio lėktuvo. Staiga visi sukrito kaip maišai vienas ant kito, prisidengdami rankomis galvas ir taip tūnojo. Aš, prispaustas prie apkaso šono, dairiausi nesuprasdamas, kas atsitiko. Po kelių minučių vienas dusliai sušuko: „Bomba“! visi akimirksniu iššokom iš apkaso ir instinktyviai pasislėpėm. Laimė — bomba nesprogo. Būtume gyvi palaidoti ir tuo užbaigę karo dienos įvykius. Bomba įsmigo apie 2 metrus nuo mūsų į priekinį apkaso pakilimą. Tuomet kariaujančios šalys nenaudojo laiko bombų, kurios gali sprogti laike kokių 24 valandų. Amerikos aviacija 1944 metais mėtė tokias laiko bombas ant Vokietijos. Jos paraližavo vietinį judėjimą ir net ūkio darbus. Nesprogusių bombų ar sviedinių vietas pažymėdavo sutartu ženklų.

Iš šių oro kautynių, bombardavimų, vis didesnio kariškų mašinų ir sunkiųjų ginklų judėjimo buvo aišku, kad rusų armijos traukiasi iš Lietuvos, kad tai ne manevrai. Galvojau, kad gal rusai iš mūsų slaptai pasišalins, nerizikuodami savo gyvybėmis, tad tereikia planuoti, kaip išvengti nesusipratimų su vokiečiais, pirmųjų karo dienų laimėjimų viešpačiais, tais drąsiais, žiauriais kariais.

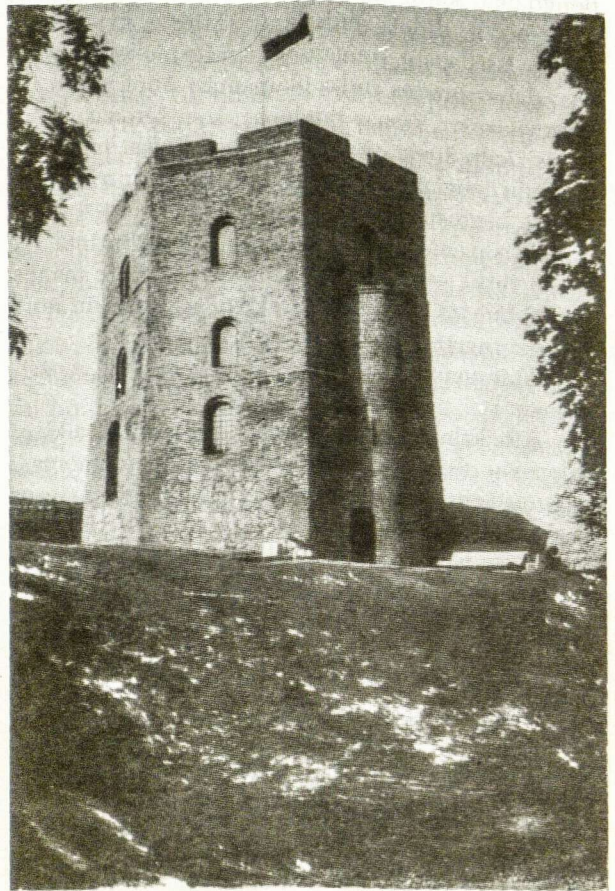
Apie 10 val. pribėgo prie manęs kareiviukas ir sako: “Vade, mums įsakė skubiai ruoštis pasitraukimui.”

Toks netikėtas pranešimas sumaišė mano planus. Mano vieno padarytas sprendimas gali pražudyti vyrus. Trauktis su rusais, atrodė pražūtis, nes vokiečiai kerta jiems neatlaidžius smūgius. Tokioj kritiškoje padėtyje, norėdamas laimėti laiko, pasakiau: “Nesitraukite, su šautuvais bėkite į kalną — aš ten būsiu.” Dar man nebaigus sakinio, pranešėjas išnyko. Po kelių minučių matėsi, kaip mūsų kareiviai, lyg puldami priešą, užimdami naują poziciją, pasilenkdami prie žemės, bėgo į sutartą vietą. Su jais ir 3 rusų kariai.

Skubu pas juos. Jie pasidalino sargybos šovinius. Nusileidžiu su vienu žemyn atsinešti daugiau. Netoli mūsų stovėjo Šarvuočių rinktinė ir iš ltn. Dič. gavau daugiau šovinių. Drąsus karininkas atnešė šovinių be klausinėjimų, suprasdamas padėtį. Į savo sandėlį nėjau, nes ten buvo įsitvirtinęs rusas karininkas. Jis iš jo išlindo tik sutemus. Mėginau šovinius padalinti, perduoti tiesiog ant šaligatvio, bet per langus stebėjo įvairūs žiūrovai, tai nuskubėjome į Trijų kryžių kalną prie savųjų. Didmiestyje mirtinas šūvis gali atsirasti iš bet kur.

Iš kairės matome tankinėj rikiuotėj atslenka vora. “Vyrų, atsargiai!”, pusbalsiu įspėjau savuosius. Girdėjosi šautuvų spynų tarškėjimas. Išsitraukiau pistoletą, užlindau ant storo ažuolo ir laukiame. Anoji vora artėja drausmingoje tyloje. Garsą tesukelia vien batų šlamesys žolėje, ar užmintų išdžiūvusių lapų bei šakų. Seku voros priekį, įžiūriu pažįstamų karininkų veidus. Savi! Tai tautos dalelė traukiasi į Rusiją to paties ruso įsakymu. Nesusivaldęs sušukau jiems: “Pasilikit!” Jie pasuko galvas mūsų link, lyg atsisveikindami ir atiduodami pagarbą ir be žodžių, be dėmesio, be mosto pražygiavo. Dar garsiau pakartočiau: “Pasilikit!”, bet tik aidas atkartojė, ir girdėjosi išgąsdintų varnų kvarkimas, toliau kranklio pranašavimas.

Gaila brolių, dauguma jų nebesugrįš — atodūsiais palydėjome juos. Išlindom iš po priedangų ir liūdnei sekėme, kol už medžių, už krūmų tolumojė išnyko paskutinė Karo mokyklos kariūnų vora. Per 21 metus Karo mokykla, išleidusi tūkstančius jaunų karininkų, kiekvienam palikusi neužmirštamą įspūdžių, įdiegė drąsos, iniciatyvos, ryžto ginti savo žemę. Dar nenusigrėžus nuo kariūnų voros, iš pakalnės atbėgo uždušęs, orą gaudydamas studentas, klausdamas: “Ar galima iškelti vėliavą ant Gedi-

Gedimino pilies bokšte daug kartų keitėsi vėliavos. . .

mino pilies?” Tokia jo išraiška ir išvaizda sujaudintų kiekvieną ir aš teištariau: “Prašau, gal reikia apsaugos ar pagelbos?” Norėjau dar ką pasakyti, bet jis jau nuskubėjo.

Visi su šautuvais prie šono atsistojome ramiai galvas pasukdami pilies kalno kryptimi, gerbdami vėliavos pakėlimą mūsų sostinėje Vilniuje. Drauge baimingi ir neramūs laukėme vėliavos pasirodymo. Tai buvo skubotai atlikta jauno studento vėliavų pakeitimo apeiga, dalyvaujant mūsų kariams, vokiečiams bombarduojant taikinius, gaisrų juodiems dūmams kylant ir patrankų garsų orkestrui grojant tolumoj. Po to pažvelgėme vienas į kitą su jausmu, kad Lietuva vėl Nepriklausoma ir vėliava plevėsuos, plevėsuos.... Kariai užmiršo alkį, poilsį, patalpas — visi užmiršome laiką ir save.

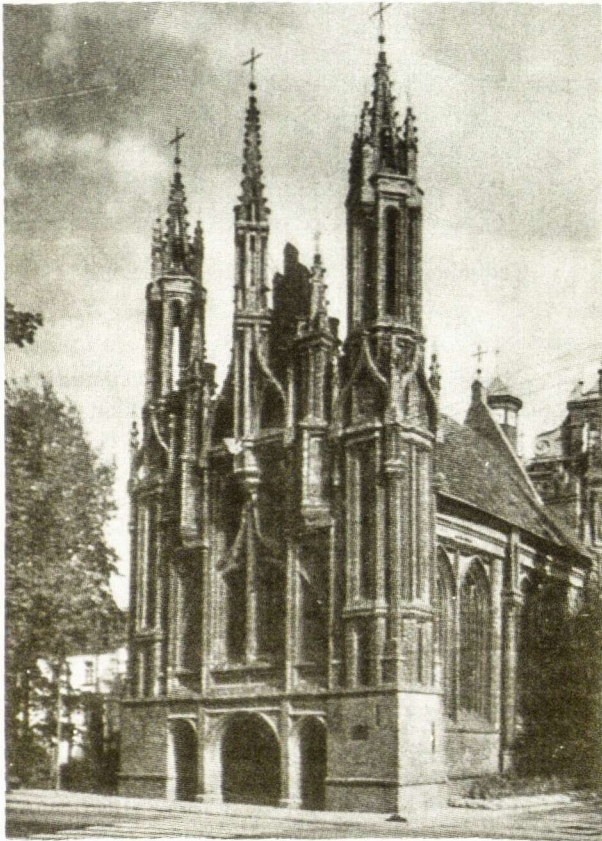
Tamsa. Ką atneš ši trumpa vasaros naktis, pri-

dengdama karo žiaurumus, nežinia. Antakalnio gatvėje vis didėja judėjimas. Miesto gyventojai kažkur išsislapstę, nematomi. Kraštą niokojo raudonas, dabar pradės rudas okupantas. Anot poeto L. Žitkevičiaus: “Vienas raudonas, kaip šėtonas, kitas rudas, kaip šuva.” Ypač nervinosi lenkai ir žydai. Pirmųjų daugiausia jaunimas išsislapstė, antrieji, kas galėjo, bėgo su savaisiais į Rusiją.

“Atsipalaidavome nuo rusų, dabar turime tik išsisaugoti”, — sakau savo būriui. “Laukite manęs čia iki tamsos. Eisiu pasižvalgyti, gauti kokių nors žinių ir sugrįžęs painformuosiu.”

Apie gynimąsi, pasitraukimą, puolimą neužsiminiau.

Kita kalno puse nusileidau šlaitu į Pilies aikštę, prie rusų divizijos štabo patalpų. Jis man žinomas, nes ten kelis kartus budėjau. Sargybinių ir šviesos nebuvo. Gal iš čia atėjo įsakymas trauktis? Praėjau Šv. Onos bažnyčią, tą gražaus gotikos stiliaus paminklą Benediktinų gatvėje, kurią, sakoma,

Šv. Onos bažnyčia

susižavėjęs Napoleonas norėjęs su savim pasiimti. Priešais ją buvo žydo daktaro namas, kuriame nuomavau kambarį. Čia pasitiko mane kambarių tvarkytoja ukrainietė ir pranešė, kad daktaras su šeima kažkur išvažiavo, palikdamas jai raktus ir prašydamas prižiūrėti. Šeimininkai išvažiavo nežinia kur... pagalvojau.

Pasiėmiau dar vieną pistoletą, daugiau šovinių. Grįžęs atgal, vyrams pranešiau: geriausia išeitis pasišalinti, persirengti civiliai, prisiglausti pas pažįstamus Vilniuje ir žiūrėsime, kas bus toliau. Pasiūlymas apšviesti kareivius sumažina bendrą pavojų ir bendrą atsakomybę perkeldamas ją atskirai kiekvienam už save. Iki sutemos mūsų naudota taktika praėjo be aukų.

Buvau dvi naktis be miego. Planavimai nutrūko, apėmė nuovargis, miegas spaudė akis, sviro galva, visas jaučiausi toks sunkus. Susmukau ant sofos ir užmigau tiesiog išnykdamas. Po kokios valandos kažkas ėmė belstis į duris, šaukdamas: “šaudo, šaudo...” Karas, nauji įvykiai — pagalvojau, galima miegoti, lyg nusijuokiau iš savęs.

Ukrainietė išsigandusi žegnojosi, laimina mane, prašo Dievą pasigailėti, klausia ką ji turėtų daryti — bijo viena namuose pasilikusi. Sakau jai: “Būk pirmame aukšte, pasaugok mano kambarį (jame buvo ginklų ir šovinių)”. Nuo Bernardinų gatvės girdėjosi šūviai 3 pėst. pulko kryptimi. Rusai juos užpuolė. Reikėtų jiems tik trauktis, skirstantis po du, neįsivelti į kautynes. Ypač vengti rusų praktikuojamų skerdynių durtuvais. Puskarininkis žinojo, kaip atsipalaiduoti nuo priešo — kalno viršūne trauktis į vakarus.

Skubu pas jos. Tamsu, medžiai ir krūmai galutinai apakino. Galvoje pynėsi nauji planai, kaip išgelbėti vyrus. Pasigirdo ir sunk. kulkosvaidžio kalnimas. “Blogai” — pagalvojau, — “mus išskins, nes mes turime tik šautuvus ir šovinių tik apsigynimui. Pražudžia karius! Reikėjo nepalikti vienu, o sakyti išsiskirstyti tuojau po vėliavos pakėlimo...”

Pasiekiau pirmą pasitraukimo vietovę, bet neradau nei vieno kario. Šūviai kartojosi kažkur prie gatvės, o kulkosvaidžio serijos atrodė čia pat prie manęs.

Pagalvojau, kad rusai juos užpuolė nuo pilies aikštės, iš divizijos štabo ir stumia į Neries pakrantę, į vandenį. Aš vienas su lengvu kulkosvaidžiu pagelbėčiau saviesiems, rusai atsirastų kryžminėje ugnyje, bet aš jo neturiu. Tuo momentu pasigirdo lietuviškas balsas: “Stok! Kas čia?” — Tai kartoda-

mas, atkištu šautuvu nežinomas artėjo prie manęs. “Budintis karininkas ltn. B.” — atsakiau. Karys, atpažinęs laipsnį ir veidą, atsistojo ramiai ir raportavo, aiškindamas esamą padėtį.

— Sanitarijos puskarininkis atvežė aubulansu iš sandėlio šovinių ir įsakė apšaudyti gatvę besitraukiančius rusu, o jis su sunk. kulkosvaidžiu, su savo tarnyba, nusileido žemyn. Vade, girdi jo veikimą. Mes trys vyrai patruliuojame užnugaryje. Mūsų tarpe šaudė trys rusų kariai. Vienas pulko karininkas rusas nušautas budinčiojo kambaryje. Puskarininkis įsakė keršyti politrukams rusams už mūsų karių areštus, tardymus, kankinimus, žudymus. Anie naktimis išvedami to prašė. Kerštas enkavedistams, kurie mūsų tėvus, brolius šaudė ir iki šiol pūdė kalėjimuose. Kerštas mūsų tautos išgamoms, pasidavėliams, kurie padėjo naikinti mūsų tautą. Dabar jie jau bėga į Rusiją, bijodami užsitarnautos bausmės, bėga tie, kurie prieš metus sutiko okupantus su gėlėmis, raudonomis vėliavomis, džiaugėsi atnešta Stalino saule. bėga išsigandę, akis išvertę Trifonai, Goldmanai — mirtis jiems”... — kalbėjo šaukdamas puskarininkis.

Šis ilgas jo raportas atėmė iš manęs, kaip fronte, kritingo momento įniatyvą. tik teištariau: “Laisvai! Būkite atsargūs!”

Ilgai stovėjau nieko nematydamas, negalvodamas, negirdėdamas net kulkosvaidžio muzikos. Kaip iš baisaus sapno pabudęs džiaugiausi, kad buvau klaidingai galvojęs apie girdimus šūvius. Galima būtų atkalbėti vyrus nuo šio jiems ir miestui pavojingo manevro, užblokavimo miesto viduryje besitraukiančių rusų. Karo metu tai kone savižudystė. Bet jų keršto operacija jau pradėta ir vykdoma prieš žiaurų okupantą ir jo budelius, prieš tautos pasidavėlius, išgamus, kurie bėga, anot puskarininkio, bėga į Rusiją pasislėpti nuo užpelnytų bausmės. Jie ten gaus laikiną globą už vienerių metų sąžiningą, stropią tarnybą, vėliau alkani, iškankinti turės už ją mirti ir savo kūnais patręšti tą žemę, pakasti nežinomose vietose. Savo tėvynei, tautai, tėvams, auklėtojams už viską atsilygino tautos naikinimu, tapdami tėvynės duobkasiais. Šią nenumatytą tragediją tenka laikinai dabar tik stebėti.

Puskarininkis su sunk. kulkosvaidžio tarnyba įsitvirtino tarp šventoriaus mažųjų durų. Iš užnugario juos dengė Šv. Petro-Povilo bažnyčia, iš šonu apie 3 metų aukščio siena - tvora. Apšaudomas plotas — visa Antakalnio gatvė pro bažnyčios fundatoriaus Paco stovylą.

Didesnis kariuomenės ir civilių judėjimas mie-

sto viduryje buvo Pilies gatvėje, pasipildydamas iš Gedimino gatvės, ėjo pro mūsų kareivines. Reti šautuvų šūviai besitraukiantiems rusams nepadarė didesnės žalos, tik sunervino vairuotojus ir krypties sekėjus. Jie padidino greitį ir tamsoje nepastebėjo kampų, ta pačia kryptimi gatvių išsišakojimų. Laimingas, kurs laikėsi kairės, iš miesto išvažiavo ir spaudė toliau, kuris laikėsi dešinės — sutiko čia pat pavojingą kryžkelę. Kairė įsmunka į mūsų kareivių mokymo aikštę, aptvertą tokia pat aukšta tvora, dešinė tiesiog į kapines. Vairuotojai, vadai, “narsūs” enkavedistai nedrįso grįžti į ugnį. Palikdami sunkvežimius perlipo per tvorą ir dingo tamsoje. Šautuvai būtų privarę daugiau riedmenų, bet iš priekio sunk. kulkosvaidis ne tik sulaikė, bet ir pakeitė stambesnių jėgų pasitraukimo kryptį, aplenkiant Vilnių. Antakalnio gatvė pasidarė tikras bučius: kairėje vanduo, dešinėje kalnas, priekyje neaiškios kryžkelės — viena išvažiuojama, trys trumpos, uždaros. Įvažiausiam nebuvo kelio atgal.

Riedmenimis gatvę užsiblokavo, nutilo kulkosvaidis, suretėjo nuo kalno šūviai, aprimo miesto užesys.

Prie paminklo aikštelės atsirado rusų karys, kuris ėjo šlubuodamas ir šaukė rusiškai: “Vandens, vandens!” Kulkosvaidžio vyrai kartojo jam visomis trimis kalbomis: lietuviškai, lenkiškai, rusiškai: “Stok, grįžk, neik, šausim!” Jis vis artėjo. Puskarininkis, bijodamas, kad neįmestų rankinės granatos ir jų neužmuštų, nesunaikintų jų atsparos ugnies taško, paleido šūvį. Krito vargšas prie paminklo. Jis maldavo pagalbos, kėlėsi eiti, dribo, sapaudė ranka kraujuojančią žaizdą, rėmėsi pedestalu, krauju nuvažydamas stovylos papėdę, dusdamas kartojo: “Gelbėkit, noriu gyventi!” Jis ten ir mirė akivaizdoje.

Dar nespėjus pastarojo gyvybei užgesti, atsirado ir antras karys lietuvis, kuris jau iš tolo kartojo savo laipsnį, pavardę ir vardą prašydamas leidimo ateiti. Vyrai susirūpino, kad gali būti apgaulė, puolimas. Nusitaikę į jį, atsargiai sekė jo rankų judesius. Jis atėjo, apsidairė ir žengė atgal. “Stok!” sušuko jam puskarininkis. Patikrino kišenės, batų vidų ir sakė pasilikti.

Šių dviejų žvalgų atsiradimas visus sujaudino. Iš lietuvių sužinojom, kad jie nušovė savo kuopos rusą, kurio trys draugai yra mūsų pusėje. Jo bendrininkai pasakojo, kad puskarininkis labai pergyveno ruso netikėtą žuvimą, kuris teisindamasis kartojo jų per metus padarytus nuostolius. Jie irgi neparodė

ATKURTŲ LIETUVIŲ GINKLUOTŲ DALINIŲ SKAIČIUS LIETUVOJE VOKIEČIŲ OKUPACINIAIS METAIS

(1941.6.22 d. iki 7.25 d. ir po vokiečių civ. valdžios įvedimo)

(Tąsa iš "Kario" Nr. 3)

JONAS ABRAITIS

1. Įžangos vietoje

Pirmosios bolševikų okupacijos metais sunaikinta Lietuvos kariuomenė atvėrė sunkiai išgydomas žaizdas karių veteranų ir laisvės kovų dalyvių širdyse. Nepriklausomybės netekimas ir kariuomenės tragedija buvo du skausmingiausi smūgiai Lietuvai, dėl kurių liūdėjo ir kentėjo visa tauta. Ir labai gerai suprantama, kodėl lietuviai kariai, susidarius palankioms sąlygoms, buvo pasiryžę atkurti Lietuvos kariuomenę ir ją panaudoti krašto saugumo reikalams. Tos palankios aplinkybės atsirado kilus Vokietijos - Sov. Sąjungos karui, 1941 metais, birželio mėn. 22 - 23 dienomis. Lietuvį ginkluoti daliniai vykdė pirmus išsilaisvinimo kovos veiksmus prieš raudonąjį okupantą. Sekančią dieną dauguma kovos dalyvių savanoriškai įsijungė į Lietuvos kariuomenės atkūrimo darbą.

Kokios lietuvių karių ginkluotos pajėgos buvo atkurtos ir suformuotos vokiečių okupaciniais metais, vaizdingumo ir palyginimų dėliai pirmiausia trumpai prisimintina nepriklausomos Lietuvos kariuomenės kai kurie skaičiai. Taikos metu Lietuvos kariuomenėje buvo tarp 20 - 26 tūkstančių karių. Priklausė nuo karinę atlikti pašauktųjų skaičiaus. Kai

kuriais metais buvo du naujokų šaukimai: pavasarinis ir rudeninis, o kai kuriais — tik vienas; kai kuriais metais gimusių vyrų skaičius buvo didesnis, o kitais mažesnis.

1939 metais Lietuvos kariuomenėje buvo 24,000 kareivių, 1600 karininkų ir 1400 liktinių puškarininkų ir viršilų. Tų pačių metų rugsėjo mėn. 1 dieną, kilus Lenkijos-Vokietijos karui, mūsų kariuomenės priedangos pulkai buvo sustiprinti pašauktais atsarginiais ir pasiūsti į pasienį. Tuomet Lietuvos kariuomenė padidėjo maždaug 5000 vyrų. Rugsėjo mėn. viduryje kariaujančių šalių kariuomenės artėjo prie Lietuvos žemės. Pasienio apsaugos ir Lietuvos saugumo sumetimais 1939 m. rugsėjo mėn. 17 dieną Lietuvoje buvo paskelbta dalinė mobilizacija, Lietuvos kariuomenės skaičius pakeldama iki 70-75000 vyrų.

Remiantis Kariuomenės štabo žiniomis, Lietuva karo metu galėjo sumobilizuoti mažiausia 200,000 vyrų. Mobilizacijos plane buvo numatyta mobilizuoti 150,000 vyrų.

Bolševikinės okupacijos metu 1940 m. birželio mėn. 15 dieną Lietuvos kariuomenėje buvo apie 28,000 karių. Okupantas Lietuvos kariuomenę

gailestingumo. Šio uždavinys buvo mus išaiškinti ir sunaikinti, bet nepasisekė — abu žuvo. Šis čia, leitenanto būdinčio kambaryje. Anksčiau jo kerštas neturėjo ribų nei priežasties, rėmėsi tik žodžiais. Okupanto kerštą esame pakankamai išgyvenę.

Pasigirdo kažkokio galingo motoro duslus, lėtas, sunkiai sklindantis ūžesys. Spėliojome susirūpinę, kas tai galėtų būti. Išmetamojo vamzdžio garsas keitėsi, kartojo. Atrodė, kad jis sukinėjasi, ieško išvažiavimo, arba nori prasiveržti per užkimštą Antakalnio gatvę. Manėme, kad jis randasi kažkur prie Pilies, Gedimino, Antakalnio gatvių, miesto viduryje. Jo vikšrų ir motoro balsas galėjo būti girdimas ir miesto pakraščiuose.

Šaudymas sustojo. Daugiau judančių taikinių neatsirado, nes rusų besitraukiančios armijos Vilnių aplenkė. Vyrai su sunk. kulkosvaidžiu nusiėmė ir persikėlė vėl į kalną. Buvo girdimas tik nežinomos pabaisos garsai., Ar jis atsirado su uždaviniu, ar traukėsi su visais kitais, nežinojome. Skubomis susidarė viena nuomonė, kad slenka galingas tankas ir ne vokiečių, kadangi priekiniai kautynių petručiai ir smogiamieji jų daliniai judrūs, lankstūs. Be to, jo sukinėjimasis ir vietoje ieškojimas galimybių prasiveržti per riedmenimis užtventą gatvę buvo įtartinas, kadangi kitos gatvės buvo pravažiuojamos.

(Bus daugiau)

Mokyklų vaikai gelėmis apibėrė Lietuvos karius. . .

įjungė į okupacinės raud. armijos sudėtį, suteikdamas 29-to š. korpo vardą. Per pirmuosius okupacinius metus okupantas suareštavo 6500 lietuvių karių. Prieš pat Sovietų Sąjungos - Vokietijos karą, buvusios Lietuvos kariuomenės likutyje (29-tame šaulių korpe) lietuvių karių buvo likę 8.500 vyrų. du trečdaliai Lietuvos kariuomenės karių buvo sunaikinti. Kilus karui, apie 5,500 lietuvių karių iš korpo atsipalaidavo ir sugrįžę savanoriškai įsijungė į atkuriamus lietuvių ginkluotus vienetus.

II. Lietuvių ginkluotos pajėgos po vokiečių civilinės valdžios įvedimo Lietuvoje (po 1941.VII.25 d.).

Reikia prisiminti dar vieną kartą, kad vykdant 1941 m. liepos mėn. 15 dienos Hitlerio potvarkį įvesti vokiečių užimtose srityse civilinę valdžią, liepos mėn. 25-tą dieną Lietuvoje buvo įvesta vokiečių civilinė valdžia ir okupacinė padėtis. Vokiečiams sutrukdžius laisvos Lietuvos egzistenciją, panaikinus L. L. Vyriausybės veikimą, nepripažinus Lietuvos

kariuomenės ir nušalinus lietuvių ginkluotų jėgų štabą prie L. L. V., mes, lietuviai kariai, pasilikome vieni, be lietuviškos valdžios ir globos, laikinai atsidūrėme tarp dangaus ir žemės. Vienintelis lietuvių autoritetas, kuris lietuvius karius dar rišo su lietuviškomis įstaigomis, tai Vilniuje įsisteigęs Lietuvos saugos dalinių štabas, kurio viršininku tuomet buvo gen. št. plk. Iz. Kriaunaitis. (žr. LE, XV, p. 119).

1941 m. liepos mėn. 30 dieną vyriausio vokiečių Rytų fronto vado įsakymu, visos lietuvių karių atkurtos ginkluotos pajėgos buvo išjungtos iš tiesioginės lietuvių vadovybės ir pervestos vokiečių Policijos vado Lietuvoje gen. mjr. Vysocki žinion. Jos tada buvo pavadintos Lietuvių savisaugos batalionais.

Nuo karo pradžios visoje Lietuvoje ginkluotų karių galėjo būti 13-15.000 vyrų. Vien tik Vilniuje iki 1941 m. spalio mėnesio buvo pilnai suformuoti penki savisaugos batalionai, kurių visi turėjo numerinius pavadinimus: 1-as Vilniaus savisaugos batalionas, 2-ras ir t.t. Iš minėtų penkių batalionų, 2-ras Vilniaus sav. b-nas iš 500 vyrų ir 3-čias batalionas

iš 600 vyrų buvo pilnai parengti ir laukė vokiečių įsakymo išvykti už Lietuvos ribų vykdyti apsaugos ar kautynių uždavinius. 5-tas Vilniaus savisaugos batalionas jau nuo seniau, Vilniaus karo komendantas įsakymu, buvo įjungtas į geležinkelių apsaugą. Šis batalionas saugojo dviejų geležinkelių linijų ruožus: Vilnius - Daugpilis ir Vilnius - Molodečnas. Atrodo, kad 1-mas sargybų batalionas Vilniuje pastoviai išsilaikė savo pradinėse pareigose visą karo metą. Kiti buvo pakeisti pareigose ir išsiųsti į Rytų frontą, ar už Lietuvos ribų saugoti geležinkelius ar kovai su raudonaisiais partizanais. Pakeitimai palietė 4-tą ir 5-tą Vilniaus batalionus.

Šia proga prisimintina, kad tuo metu Vilniuje ir Vilniaus apylinkėse buvo įsijungęs į karinę tarnybą dar vienas, labai gerai ginkluotas, karių vienetas, kuris nebuvo nei atkurtas, nei naujai suformuotas. Dalinio vado ir visų vyrų ryžto, drąsos ir sugebėjimų dėka, šis vienetas laimingai atsipalaidavo iš Varėnos poligono žygiuojančios voros ir birželio mėn. 26 dieną pilnoje sudėtyje įsijungė į geležinkelių apsaugą. Šis geležinkelių batalionas pirmaisiais karo metais tiesioginiai priklausė Vilniaus Karo komendantui, tik jam buvo pavaldus ir jo vieno įsakymus vykdė. Jis nuo pirmųjų karo dienų saugojo Vilniaus-Valėnos, Vilniaus-Kaišėdorių ir Vilniaus-Benekonių-Lydos geležinkelių linijas. Vėlesniais mėnesiais savo pareigas išplėtė, perimdamas ir 5-tąjį Vilniaus savisaugos batalioną. Šiose geležinkelių apsaugos pareigose batalionas pastoviai išbuvo visą karo metą. Savo sudėtyje turėjo tris sargybų kuopas, sustiprintas vienu sunkiu kulkosvaidžių būriu, ūkio kuopą ir apie 80 vyrų kovos dalinį kovai su partizanais ir teroristais. Be to, jo žinioje buvo 3-jų vagonų šarvuotas traukinys. Viso su bataliono štabu šiame geležinkelių batalione buvo daugiau kaip 700 vyrų. Bataliono štabas buvo Vilniuje, bataliono vadu buvo Lietuvos kariuomenės kapitonas.

Kaip atrodė lietuvių ginkluotos pajėgos po vėnerių karo metų?

Atsakymui į šį klausimą tenka pasinaudoti ryšių karininko mjr. A. Songino prie vokiečių policijos vado įstaigos Lietuvoje žiniaraščiu ir vokiečių tvarkos policijos vado pranešimu savo tiesioginiam viršininkui, policijos vadui Lietuvoje. Remiantis tomis žiniomis, 1942 metų rugpjūčio mėnesį lietuvių ginkluotų pajėgų bendras vaizdas atrodė sekančiai: jo žinioje buvo keturios lietuvių savisaugos dalinių apygardos — Kaunas, Vilnius, Šiauliai ir Panevėžys.

Kauno apygardos žinioje buvo vienuolika savisaugos batalionų, iš kurių septyni batalionai vokiečių okupacinių įstaigų buvo pasiųsti už Lietuvos ribų, į fronto linijas, į užfrontę, kovai su partizanais, ar geležinkelių apsaugos vietas. Išvykusieji batalionai buvo šie: 5-tas Kauno savisaugos batalionas, 7-tas, 8-tas, 11-tas, 12-tas, 13-tas ir 25-tas. Keturi batalionai buvo palikti sargyboms Kaune ir kovai su kriminaliniu elementu, tai 9-tas Kauno batalionas, 251-as, 252-as ir 255-as.

Priklausomybės, vadovybės, vykdomo uždavinio ir vietovės atžvilgiu išvykusieji batalionai priklausė frontų vadams, o užfrontėse — kariuomenės vadams, karo komendantams ir vietiniams policijos viršininkams. ryšių, aprangos (pradžioje), religinio aptarnavimo, švietimo ir karių šeimų globos reikalais šie batalionai tiesioginiai priklausė savo apygardų lietuviams vadams — štabų viršininkams Kaune, Vilniuje ir t. t. Vilniaus savisaugos dalinių apygardoje 1942 metų rugpjūčio mėnesį buvo septyni savisaugos batalionai, iš kurių 2-as, 3-čias, 4-tas ir 15-tas buvo iš Vilniaus išvykę, o Vilniaus mieste ir jo aplinkoje buvo 1-mas sargybų batalionas, 6-tas geležinkelių batalionas ir naujai formuojamas naujokų batalionas. Pradžioje vadinosi naujokų batalionu, nes jo pradinę užuomazgą sudarė neapmokyti savanoriai, dzūkai, alytiškiai. 1942 m. rudenį šis naujokų batalionas apmokymui buvo pasiųstas į rytines Vilniaus sritis, Švenčionių apskrities miestelį — Pastovius (Pastojai). Išvykdamas iš Vilniaus batalionas gavo tikrąjį savo pavadinimo numerį — 254 F batalionas, tai reiškė 254-tas fronto batalionas. Po karinio apmokymo batalionas buvo įjungtas į karinę tarnybą — saugojo Gudijoje antraeilės reikšmės vietines geležinkelių linijas ir kaimo gyventojus nuo plėšikų ir raudonųjų partizanų. Bataliono vadu buvo kpt. Povilas Bareišis, miręs 1981 (?) metais Australijoje.

Remiantis tuo pačiu lietuvių ryšio karininko prie vokiečių policijos vado įstaigos raštu, 1942 metų rugpjūčio mėnesį lietuvių Savisaugos batalionuose tarnavo 341 karininkas, 1772 puskarininkiai ir viršilos ir 6275 kareiviai. Iš šio bendro karių skaičiaus Lietuvoje sandėlių-kareivinių, geležinkelių ir žmonių apsaugoje tarnavo 133 karininkai, 632 puskarininkiai ir 2223 kareiviai. Paminėti skaičiai nebuvo pastovūs: keitėsi kiekvieną dieną ir net valandą.

Tikresniam vaizdui susidaryti, kiek iš viso lietuvių karių tarnavo ginkluotose lietuvių formacijos vokiečių okupaciniais metais, tenka prisiminti ir kitus karinius vienetus, nors ir kitai paskirčiai suformuo-

tus, — tai lietuvių statybos batalionus, mažesnius dalinius Šiaulių ir Panevėžio apygardose, reprezentacinę savisaugos dalių kuopą ir kavalerijos eskadroną, stovėjusį Rytų Lietuvoje, Pastoviuose, kuris

kariuomenės fronto vienetus. Šiuose statybos batalionuose buvo apie 4,000 lietuvių karių, o reprezentacinėje kuopoje buvo 200 vyrų.

Karo eigoje lietuvių karių skaičius savisaugos

Kavalerijos eskadronas žygyje

buvo vadovaujamas ir aptarnaujamas lietuvių karininkų, puskarininkų ir kareivių. Eskadrono vadu buvo kavalerijos ltn. Karosas.

Griežtu vokiečių reikalavimu ir neatlaidžiu spaudimu 1943 metų pavasarį Lietuvoje buvo suformuoti penki statybos batalionai. Kiekviename statybos batalione buvo po 750 - 800 vyrų, turėjo arklių ir reikiamą vežimų skaičių, taipogi įrankius ir kitas reikalingas priemones. Buvo ginkluoti lengvaisiais pėstininkų ginklais. Normaliai šie statybos batalionai buvo naudojami užfrontėje karinių įrengimų ir sutvirtinimų statyboms, Narvos-Pskovo-Lugos-Poloc-ko ir Daugpilio vietovėse. Paskutiniaisiais karo metais dauguma šių batalionų buvo įjungti į vokiečių

batalionuose pamažu mažėjo, o 1944 metų pavasarį juose buvo likę pusė pradinės sudėties. Sumažėjimui buvo daug priežasčių. Naujų papildymų į batalionus daugiau nebuvo, daugelis žuvo fronto kautynėse ir kovose su partizanais ir, be to, lietuviai kariai nepritarė naciniam okupantui dėl įvestos okupacinės padėties Lietuvoje, o esantieji už Lietuvos ribų protestavo dėl jų pačių, kaip ginkluotų vergų naudojimo Vokietijos tikslams įgyvendinti. Nepritarė jie ir beprasmiems lietuvių karių aukoms fronte, o tuo pačiu ir baisioms lietuvių ir Lietuvos gyventojų žudynėms Lietuvoje. Dėl to ir dar dėl protestų dalis lietuvių karių apsisprendė nepastebimai atsipalaiduoti iš už Lietuvos ribų esančių savisaugos batalio-

nų tarnybos, o save ir savo ginklą pataupyti Lietuvai. Žinoma, buvo atvejų, kai išvykę atostogų, arba susirgę, ar sužeisti patekę į ligonines, atgal į savo dalinius nesugrįždavo. Apie tokius jų dalinių vadams būdavo pranešama, kad grįždamas į savo dalinį “dingo be žinios”, ar “papuolė partizanams į nelaisvę”.

Daug įtakos tokiam karių elgesiui turėjo tuometiniai Lietuvos pogrindžio spaudos paskatinimai ir Vakarų Sąjungininkų propagandos “ruporai”, skelbę, kad po karo visos pavergtos valstybės bus išlaisvintos ir atgaus laisvę bei valstybinę nepriklausomybę.

Baigiamosios mintys ir asmeniniai pasisakymai

Išėivijos spaudoje labai mažai rašoma apie lietuvių savisaugos batalionuose tarnavusius karius II pasaulinio karo metu. Privačių susibūrimų draugiškuose pasišnekėjimuose irgi vengiama šia tema plačiau išsikalbėti, o jei kalbama, tai labai atsargiai ir santūriai. Ir kodėl jau taip atsargiai? Ar todėl, kad apsisaugotume nuo nemalonių “šmeižikų” puolimų, ar todėl, kad tarnavusius savisaugos batalionuose vadina “naciais”, vokiečių bendradarbiais?

O gal, kad savisaugos dalinių vyrai dažnu atveju yra lyginami su Amerikos kariais, dalyvavusiais Vietnamo kare!? Taip, ir vieni ir kiti nebuvo populiarūs visuomenėje, nors savo kariškas pareigas vykdė pirmose fronto linijose ir kovojo už savo kraštų gerovę. Amerikos kariuomenės kariai, buvę Vietnamo karo dalyviai, šiandien yra jau atgavę savo garbę, pelnytą pripažinimą ir karo veteranų teises. O kaip su mūsų savisaugos batalionų karo veteranais? Ar dar ir šiandien, po 40 metų, turime juos laikyti “paslėptus” ir bijoti viešai jų reikalu kalbėti? Savo tarpe mes neturime tiek daug 2-ro pas. karo veteranų ir daugelis iš jų savo prasmingais prisiminimais galėtų papildyti minimo laikotarpio labai skylėtą Lietuvos kariuomenės karo istoriją. Bet kažkodėl jie vis dar laukia ir laukia, o laikas bėga... bėga negrįžtamai.

Prisimindami tuos dešimtis tūkstančių lietuvių karių, dalyvavusių 2-ro pasaulinio karo metu ginkluotuose lietuvių daliniuose, vadinkime juos tikroju vardu, kokį jie tuomet turėjo, bet ne iš pirštų ištrauktu pavadinimu. Tie daliniai nebuvo suformuoti vokiečių įsakymu, jie buvo atkurti pačių lietuvių karių pastangoms ir iniciatyva, savanoriškumo principu. Jie nebuvo atkurti okupantui, bet Lietuvai, jie tik vokiečių okupacinės valdžios buvo pasisavinti.

Visi mūsų atkurti lietuvių ginkluoti daliniai iki liepos mėn. 25 dienos, t.y. iki vokiečių civilinės valdžios įvedimo Lietuvoje, vadinosi Lietuvos kariuomene — atkurtais Lietuvos kariuomenės daliniais. (Vilniuje tik taip mes šiuos dalinius ir vadino me!).

Po vokiečių civilinės valdžios įvedimo, visi atkurti Lietuvos kariuomenės vienetai buvo pavesti Policijos vado Lietuvoje vadovybei. Nuo liepos mėn. 30 dienos jie vadinosi Lietuvių savisaugos batalionais.

Atsidūrę vokiečių okupacinės valdžios žinioje ir vadovybėje šie lietuvių kariškių vienetai pradžioje nebuvo vadinami tikru vardu, bet vadinami Vilniaus Atstatymo tarnybos batalionu, Tvarkos b-nu, Fronto b-nu, Geležinkelių b-nu, Sargybų b-nu ir panašiai. Žinoma, prie šitokių vardų nieko negalima nei pridėti, ar atimti, nes batalionui vardas būdavo suteikiams atsižvelgiant į jo einams pareigas ar vykdamus uždavinius. bet niekuomet šie batalionai nesivadino nei policiniais, nei naciniiais, nei nacionalistų batalionais, nes pačioje karo pradžioje vadinosi Lietuvos kariuomenės daliniais, o po vokiečių civilinės valdžios įvedimo — Lietuvių savisaugos batalionais.

O vis dėlto dar ir šiandien kai kurių valstybių įsišokėliai pareigūnai mus šmeiždami apšaukia “naciais”. Lietuvių tauta amžių bėgyje, gilioje savo istorijos praeityje, turėjo ir šiandien turi tą savo garbingą vardą ir jį išlaikys ir ateičiai, tai **lietuvių tauta**. Ir karo metu lietuviai kariai nebuvo naciai, bet buvo **liaudies kariai**. O be to, nei vienas iš jų nepriklausė Hitlerio nacionalistų partijai, todėl tik šmeižikai ir gali tokius vardus prisegti lietuviams kariams.

Lietuviai turime moralinę teisę tokius šmeižikus vadinti **teroristais**. Bet nei mes, lietuviai kariai, nebuvome okupanto simpatikai, nei šie šmeižikai teroristais, nes ir jie ir mes troškome būti laisvi, okupantams nepritarėme ir savo suorganizuotas karines pajėgas turėjome tik savo kraštų gerovei ir saugumo palaikymui juose.

Graudu ir liūdna prisiminti ir pripažinti tiesą, kad mūsų išėivijų tarpe yra tūkstančiai tautiečių, kurie ir po 40 metų dreba ir bijo prisipažinti, kad yra buvę garbingų, nors tuomet ir pavergtų, lietuvių savisaugos dalinių dalyviais. Atsiminkime nesugriaujamą faktą ir šventą teisybę, kad teisę būti laisva ir nepriklausoma lietuvių tauta turėjo ir anomis okupacinių metų dienomis, tą pačią teisę turi ji ir šiandien. Taigi, jeigu mes pavergti lietuviai kariai anomis istorinėmis karo dienomis įsijungėme į

atkuariamus Lietuvos kariuomenės vienetus, tai darėme teisėtai ir tuo veiksmu pareiškėme pakartojamą savo ištikimybę priešais ir tėvynei. Niekas neturi teisės mus pravardžiuoti ir vadinti vokiečių okupantų samdinais, esesininkais, naciais ir kitokiais kvailiais vardais. Mes nebuvo savo tėvynės išdavikais, buvome savo pavergtojo krašto laisvės kovotojais. Ne lietuviai kariai buvo nacinių okupantų samdinais, bet žymiausiu Hitlerio samdiniu, kolaraborantu ir sukalbininku buvo klastingasis Stalinas. Tik šitie du sadistai ir žiauriausi pasaulyje naikintojai prazūdė mūsų tėvynės Lietuvos laisvę ir sunaikino kariuomenę.

Šmeižikų nutildymui ir lietuvių karių, dalyvavusių savisaugos daliniuose, suraminimui ir jų painformavimui pasinaudosiu "Kario" žurnalo 1986 m. vasario 58 puslapio ištrauka: "Tačiau Amerikos Išvietintų Asmenų Komisija Vašingtone (Displaced Persons Commission) 1950 m. rugsėjo 13 d. dokumentu DPC — 320 nustatė, kad šios Pabaltijo šalių, praradusių dėl Sovietų agresijos nepriklausomybės, savignyos priemonės, siekusios atkurti užgrobtų kraštų valstybinį suverenitetą, buvo garbingos. Komisija konstatavo, kad Pabaltijo kraštų Waffen SS daliniai (Pabaltijo legionai) turi būti vertinami kaip skirtingi ir garbingi pagal tikslą, ideologiją, veiklą ir asmeninės sudėties kvalifikaciją, lyginant juos su Vokietijos SS tarnybomis; daliniai nebuvo priešiški Jungtinėms Valstybėms". (Dr. K. Ėringio straipsnis "Lietuvos karių mirtis sovietų armijos greitų replėse")

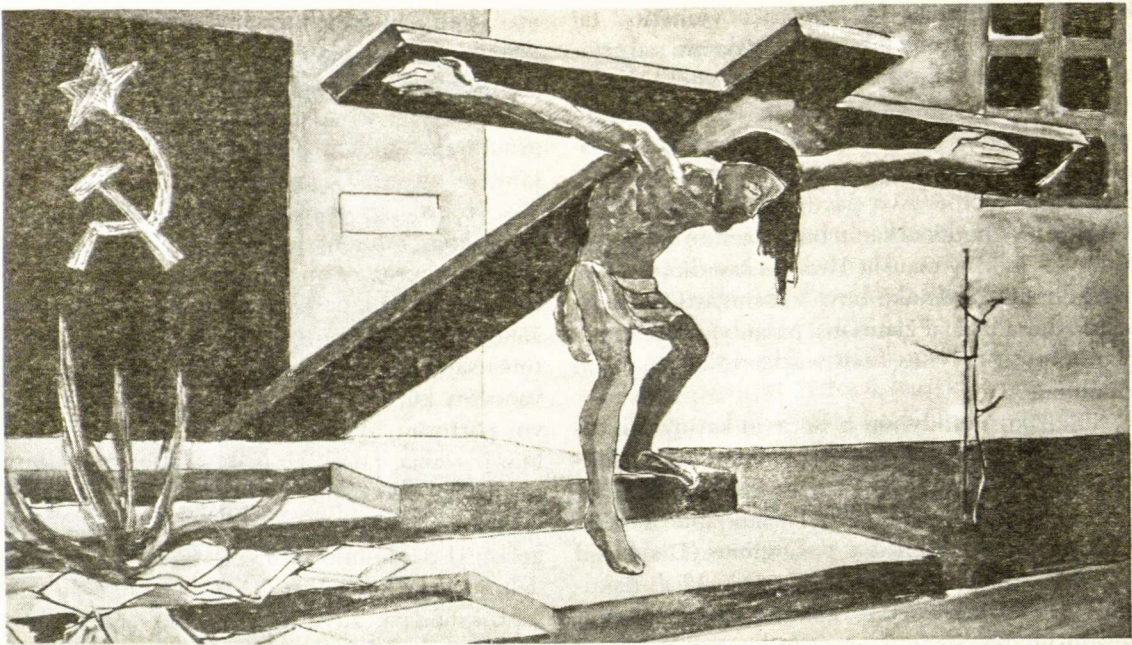
II pasaulinio karo pabaigoje Vakarų Sąjungininkai skelbė garsius laisvės šūkius, kad kiekvienas pavergtas kraštas bus išlaisvintas ir atgaus prarastą nepriklausomybę. Nejaugi tie gražūs šūkiai ir garantijos nebuvo taikomi pavergtai Lietuvai? Buvusios pavergtos Europos valstybės Norvegija, Danija, Olandija, Prancūzija, Jugoslavija, Lenkija ir anglų valdomos Palestinos žydai savo laisvei atkovoti, o žydai Izraelio valstybei įkurti buvo suorganizavę savas tautines pogrindžio armijas. Tai argi tokios teisės neturėjo mūsų pavergtas kraštas Lietuva? Išvadoje — nesibijokime okupanto bauginimų, vadinkimės tikrais vardais ir drąsiai pasisakykime, kad esame Lietuvių svisaugos dalinių kariai veteranai, buvę laisvės kovotojai. Kaip dabartinis okupantas Sovietų Sąjunga neturėjo teisės okupuoti Lietuvą, tokią pačią teisę ir pareigą mes, okupuoti ir pavergti lietuviai kariai, turėjome karo metu pasiruošti Lietuvos išlaisvinimui. Jei mūsų pavergtųjų pastangos nebu-

vo vakariečių įvertintos ir suprastos, jei iš niekur pagalbos nesulaukėme, visa tai įvertinti palikime istorijos puslapiams. Gaila, kad po II pasaulinio karo mūsų tėvynė Lietuva pasiliko pavergta. Liūdna ir graudu, kad didieji laisvės šaukliai — Vakarų sąjungininkai mus visiškai pamiršo ir paliko vienui vienus.

Nepriklausomybės šventėse, lapkričio 23 d. kariuomenės minėjimuose, ar kitokiose iškilnėse ar susibūrimuose su malonumu klausomės kalbėtojų skambių žodžių, paskatinančių minčių ir uždegančių šūkių. Tokiomis progomis prisimename mūsų tautinės samonės ugdytojus, laisvės kovų dalyvius, savanorius kūrėjus, pokarinius, legendarinius Lietuvos partizanų žygius ir iškilus lietuvių vardus, Juk taip ir reikia, tai puiku ir prasminga! bet, deja, dar negirdėta, kad tokiuose minėjimuose viešai, su reikiama rimtimi ir pagarba būtų buvę paminėti ir pagerbti II pasaulinio karo veteranai, buvę savisaugos dalinių vyrai. Nejaugi ta 15 tūkstančių vyrų skaitlinė ir tūkstančiai žuvusių frontuose nepaliko jokio pėdsako, kad būtų įvertinti? Nejaugi neatsiranda tinkamo žodžio prie laisvės paminklų, padedant gėles ir pakeliant vėliavas, prisiminti tuos, kurie savo jaunystės gražiausius metus praleido karo audrų sukuriuose, rizikuodami mirtimi, atsižadėdami patogaus gyvenimo, kentėdami šaltuose žiemos bunkeriuose, o ribotą poilsį susirasdami sniego pūstynėse?!

Ar ne per greitai užmiršome buvusius gedinėnus, vytenėnus, husarus, ulonus, dragūnus, artileristus, karo technikus ir ryšininkus, pionierius, geležinkeliečius, aviacijos pareigūnus ir visus kitus, kurie tomis tragiškoms dienomis, išsigelbėję iš bolševikinio okupanto vergijos ir skaudžiai sunaikintos Lietuvos kariuomenės likučių, atsiradus progai, vėl įsijungė į kovą dėl savo tėvynės laisvės ir nepriklausomybės!?

Pavergtos Lietuvos ir Lietuvos kariuomenės likimo vardan, apie 500 šimtų tūkstančių sunaikintų lietuvių ir kelių šimtų tūkstančių Lietuvos gyventojų žydų, dešimtimis tūkstančių Lietuvos partizanų, žuvusių didvyrių mirtimi pokarinių metais kovojant prieš bolševikinį okupantą Lietuvoje, taigi visų jų vardu kreipiuosi į dabartinį ir būsimųjų kartų lietuvių tautos jaunimą, esantį išeivijoje ir pavergtoje Lietuvoje, klausdamas ir atsakydamas — kur gi randasi ir glūdi tų didžiųjų nelaimių šaknys? Atsakydamas į savo klausimą sakau tik savo nuomonę. Pirmiausia, visų Lietuvos tragedijų ir nelaimių šaknys glūdi tame, kad esame mažas kraštas, kuris geogra-

Lietuva po raudonąja žvaigžde. Piešė kun. P. Brazauskas

fiškai randasi tarp dviejų milžinų kaimynų, mums nedraugiškų, pėšrių ir visuomet troškusių mūsų lietuviško kraujo ir žemės.

Antra, sakyčiau, pati didžiausia nelaimių priežastis tai 1939 metų rugsėjo mėn. pirmąją savaitę padarytos Lietuvos vyriausybės klaidos. Geros valios ir norų vadina Lietuvos vyriausybė tuomet apsisprendė nerizikuoti mažos tautos didelėmis aukomis ir per didelėmis išlaidomis kraštui ir dėliai to paskelbė neutralumui vykdyti įsakymą. Tai ir buvo didžiausia tragedijos pradžia. Užuoat įvykdžius skubią mobilizaciją ir sumobilizuotai Lietuvos kariuomenei laiku įsakius įvykdyti kovos žygį atsii-mant sostinę Vilnių ir užimti patogias gynimosi pozicijas visoje Rytų Lietuvoje, buvo pasitenkinta tik neutralumo pademonstravimu. Mūsų kariuomenės pulkai būtų tuomet atsidūrę Gardino-Lydos-Ašmenos, Neručio ežero-Pastojų -Breslaujos linijoje ir priartėję prie Lietuvos valstybinių sienų. Manau, kad tokiai padėčiai susidarius ir Stalinas būtų neturėjęs progos mums "padovanoti" sostinę Vilnių, o už tai pasiimti Lietuvą.

Trečia, verta dėmesio nelaimių priežastis ta, kad 1939 m. rugsėjo mėn. 1 d., įvykus Lenkijos-Vo-

kietijos karui, mūsų kraštas Lietuva iš niekur pagalbos nesusilaukė, o, be to, prieš savaitę laiko mūsų krašto likimą nusprendė du didieji kaimynai, Lietuvai surašydami mirties aktą.

Nors buvome draugų ir priešų užmiršti ir palikti vieni vieni, vis dėlto atrodo, kad veiksmingiausia priemonė Lietuvai išsigelbėti ir buvo Lietuvos kariuomenės panaudojimas. (O kaip vertinti Lietuvos kariuomenės pasyvumą 1940 m. birželio mėnesio 15-tą dieną, nepasipriešinus bolševikinei okupacijai ir simbolinio šūvio nepaleidus?) Su skausmu širdyje reikia pripažinti, kad tuomet bent koks pasipriešinimas jau buvo neįmanomas, dešimt mėnesių pavėluotas, sakyčiau — "šaukštai po pietų", nes tuometinė Lietuva jau buvo pusiau okupuota, o Lietuvos kariuomenė išdaviko vadovaujama).

Bet kam dabar visa tai kelti iš numirusių, jei viskas jau praeitis ir surašyta istorijos puslapiuose? Tai tik todėl, kad norisi atkreipti lietuviško jaunimo dėmesį į tai, kad būsimieji laisvos Lietuvos valstybės vairuotojai ir lietuvių tautos vadai savo veiklą ir Lietuvos išlikimą paremtų Laisvės Varpo įsakančių obalsiu: "O skambink per amžius vaikams Lietuvos, kad laisvės nevertas, kas negina jos!"

6 PĖST. PILĖNŲ KUNIGAIKŠČIO MARGIO PULKO ISTORINIAI BRUOŽAI

(Tąsa iš "Kario" Nr. 3)

II DALIS (IKI 1940 M.)

Paruošė ANTANAS KLIMAVIČIUS

Telšių miesto kareivinės

Telšiai apskrities miestas su 7 tūkst. gyventojų. Miestas išsidėstęs ant kalvos. Į pietų pusę gražiai tyvuliavo didelis ežeras "Mastis". Miestas sujungtas

geležinkeliu ir plentu su Šiauliais ir Kretinga. Kareivinės, naujai statytos, buvo į vakarus nuo miesto. Kareivinių patalpos vienam batalionui. Štabas ir karininkų ramovė buvo mieste.

Plk. ltn. K. Sprangauskas — 6 p. pulko vadas
1926.I.29 — 1926.XI.15

Plk. Pr. Tvaronas — 6 p. pulko vadas
1922.I.19 — 1926.I.29

6 pėst. pulko apginklavimas.

Karininkai, viršilos, kulkosvaidžių, oerlikonų ir minosvaidžių taikytojai buvo apginkluoti pistoletais "Walter" 7.65 mm ar "Para-Bellum" 9 mm vokiečių gamybos arba "Browning" 9 mm belgų gamybos.

Kareivių ginklai 7.92 mm šautuvai su durtuvais vokiški ir F. N. belgiški. Sandėliuose buvo laikoma puolamos granatos su koteliais ir ginamos granatos, (kiaušininės) vokiečių gamybos.

Kiekvienas pėst. skyrius turėjo lengvą kulkosvaidį 7.92 mm, "Bruno" oru aušinamas čekoslovakų gamybos. Batalione sunk. kulk. kuopa ginkluota 19 kulkosvaidčiais 7.92 mm, "Maxim". Taip pat "Oerlikonų" būrį iš 2 pabūklų 20 mm (šveicariški). Oerlikonų paskirtis kovoti prieš lėktuvus, ir tankus. Kiekvienas batalionas turėjo minosvaidžių būrį iš 2 pabūklų 81 mm "Brandt".

Pulkas turėjo pakankamai sandėliuose viršiniams žiūronų ir visiems kovotojams dujokaukių. Sandėliuose buvo laikoma sprogstama medžiaga (dinamitas ir totilas). Sprogstama medžiaga buvo skirta pionieriams. Sprogstamai medžiagai išsprogdinti naudodavo "bigfordo" virvutes arba elektrinę mašinėlę, kabelių ir sprogikų detonatorius. Be to, kastuvai, kirkos, grąžtai pionieriams. Taip pat sandėliuose buvo šautuvų su optiniais taikikliais "snaiperiams". Sandėliuose laikoma didelė atsarga šovinių. Seni sudėvėti vokiški šautuvai buvo savose dirbtuvėse atremontuojami.

Klaipėdoje I bat. buvo sustiprintas šarvuočių būriu ir artilerijos baterija.

M O K Y M A S

A. Mokoma kuopa

Mokomos kuopos uždavinys parengti iš eilinių kareivių žem. vadus, kurie galėtų vadovauti skyriui (14 kovotojų). Mokomą kuopą sudarydavo du būriai pėst. ir vienas būrys sunk. kulkosvaidžių. Mokymo kursas trukdavo 6 mėn. Kuopos į mokam kuopą skirdavo kandidatus geriau išsilavinusius ir gabesnius. Mokyme buvo kreipiamas dėmesys, kad instruktorius (vadas) gerai žinotų savo pareigas ir mokėtų jas perduoti jaunam kareiviui instruktavimo būdu. Instruktavimas buvo praktikuojamas vieno mokymo aikštėje. Taktinis mokymas dieną ir naktį laukuose. Šaudymo ir statutų aiškinimas instruktavimas karei-

vinėje. Taip pat buvo kreipiama dėmesys ir į tautinį kovotojo parengimą. Mokomos kuopos kursą baigusius egzaminuodavo paskirta komisija. Komisijos nariais būdavo bataliono vadas ir keli kuopų vadai. Kandidatai, egzaminų neišlaikę, neturėjo teisės gauti psk. laipsnį.

B. Kareivių mokymas

Kareiviai mokomi kautis su priešu visokiose oro ir metų laikotarpio sąlygose (aplinkybėse). Mokomi kariniai dalykai: ginklų, vidaus, drausmės, įgulos, šaudymo ir rikiuotės statutai. Bendrais bruožais, supažindinama su kitomis ginklų rūšimis: artilerija, kavalerija, tankais, lėktuvais, ryšių tarnyba, chemiškais ginklais, kautynių taktika, maskavimu ir apkašais. Pulko gydytojas parengdavo reikalingą skaičių sanitarų. Atsargon išeidavo kareiviai, mokėdami skaityti ir rašyti.

C. Fizinis lavinimas

Fizinio lavinimosi tikslas turėti fiziniai stiprius kovotojus. Kasdien rytinis pasivaikščiojimas. Dienos metu viena valanda gimnastikos: mankšta, žaidimai, turnikas, lygegretės, kopėčios, kartis, virvės, žiedai, šokimas per ožį, kumelę, lipimas per tvorą. Be to, buvo praktikuojama ir atletika: bėgimai, šokimai į tolį, į aukštį. Mėtymai: disko, jieties, rutulio, granatos. Kasmet pulkas rengdavo pulko sporto šventę. Sportininkai, laimėję pirmas vietas, gaudavo dovanas. Eilinių kareivių gerais sportininkais nedaug tebūdavo — geresni sportininkai nukeliaudavo per protekciją į specialias dalis. Savaiame suprantama, kad iš geriau išsilavinusių kareivių būdavo ir geresnių sportininkų.

Klaipėdoje I batalione buvo gerų sportininkų karininkų, liktinių puskarininkų ir civilių tarnautojų. Klaipėdos krašto lietuviai turėjo sporto klubą "K SS". Šiam sporto klubui priklausė visi pulko karininkai likt. puskarininkai ir civil. tarnautojai. Sporto klubas rungtyniaudavo su vokiečiais ir kitais klubais. Pulko aktyvūs sportininkai: kpt. A. Saunoris, A. Klimavičius, N. Guzikas, V. Miliauskas, A. Ruzgys; ltn. P. Petruliūnas, A. Švarplaitis, V. Vitkus, E. Jankauskas, V. Kačergius, V. Vilkutaitis; j. ltn. J. Jablonskis, G. Kaminskas, A. Sipavičius, likt. psk. K. Šurkus, A. Vilimavičius, S. Daugėla, Gurauskas, S. Vilimavičius; civ. tarn. Kudrickas, Brazauskas, Vanka, Igovinas.

6 pėst. pulkas turėjo stiprias futbolo ir krepšinio

komandas. 1938 m. 6 pėst. pulkas turėjo sporto rungtynes su 8 pėst. Šiauliuose birželio 7 - 9 d., 6 pst. pulko futbolo komanda laimėjo 5:1, o krepšinį 47:6. Varnių įguloje laimėjo futbolą 10:0, o krepšinį 88:13.

1938 metais birželio 11 d. Klaipėdos K SS futbolo komanda nugalėjo Vengrijos "Kispero" komandą 4 : 2.

6 pėst. pulk. vadovybės iniciatyva 1936 m. Klaipėdos mieste buvo surengta kavalerijos ir aviacijos sporto šventės.

Klaipėdos mieste buvo trys šachmatų klubai: lietuvių, vokiečių ir žydų. Lietuvių šachmatų klubas dažnai nugalėdavo kitus klubus. Lietuvių šachmatų

klubui priklausė iš 6 pėst. pulk. kpt. A. Saunoris, A. Klimavičius, N. Guzikas, Koškulis.

D. Poligonas

Polygonas tai vietovė, kurioje vasaros metu kariniai daliniai galėdavo atlikti šaudymo pratimus, tolimesniuose atstumuose ir praveisti didesnių junginių lauko pratimus. 6 pėst. pulkas pilnoje sudėtyje nedalyvaudavo poligone, nes negalima buvo palikti tuščių kareivinių. Vykdavo tik sunk. kulkosvaidžių kuopos atlikti šaudymo pratimus. Kasmet tarp kariuomenės sunk. kulkosvaidžių kuopų vykdavo netiesioginio šaudymo rungtynės 1935 metais I vietą laimėjo 6 pėst. sunk. kulk. kuopa, kpt. Vincui Sakauskui vadovaujant.

6 pėst. pulko 1938 m. kari-
ninkų grupė poligone

6 pėst. pulko 1938 m. kari-
vių grupė poligone

E. Manevrai

Pulkas kiekvienais metais turėdavo 2 - 3 dienų manevrus, rudenį ir žiemą, kai ūkininkų laukai būdavo tušti. Pulko vadovybė įtraukdavo į manevrus apylinkėje gyvenančius atsargos karininkus ir šaulius.

1936 metais kariuomenės manevruose 6 pulko 6 kuopa, ltn. J. Draugeliui vadovaujant, buvo prijungta prie 8 pėst. pulko I bataliono vadovaujamo plk. ltn. Praskonio. Manevrai vyko tarp Kauno - Kėdainių. Tuose manevruose nelaimingai žuvo j. ltn. Skaržinskas Antanas.

1937 metais II batalionas dalyvavo kariuomenės manevruose Kelmė-Varniai. Vadovavo plk. ltn. Baltrimas.

Šaulių būriams buvo dėstoma apie dujų karą, nauji ginklai, pravedama šaudymai bei rudens manevrai. Pamokas pavesdavo ltn. A. Klimavičius, o vėliau ltn. V. Lesniauskas. Pamokos vykdavo vakarais arba sekmadieniais.

F. Šaudymai

Būti geru šauliu — kario tikslas. Kariuomenės vadovybė kreipė daug dėmesio parengti gerus šaudytojus iš įvairių ginklų rūšių. Šaudymai vykdavo vietinėse įgulose (savuose šaudyklose) ir poligone — Gaižūnuose. Šaudymai būdavo pavieniai ir grupiniai. Be statutuose numatytų šaudymo pratimų, buvo praktikuojama ir sportiniai šaudymai. Šauliai, laimėję pirmąsias vietas, gaudavo geras dovanas. Šaudymo rungtynės vykdavo iš kariškų šautuvų, pistoletų, lengvų ir sunk. kulkosvaizdžių. Vėliau buvo praktikuojama rungtynės ir iš mažo kalibro sportinių šautuvų.

Šaudymo rungtynės vykdavo individualiai tarp

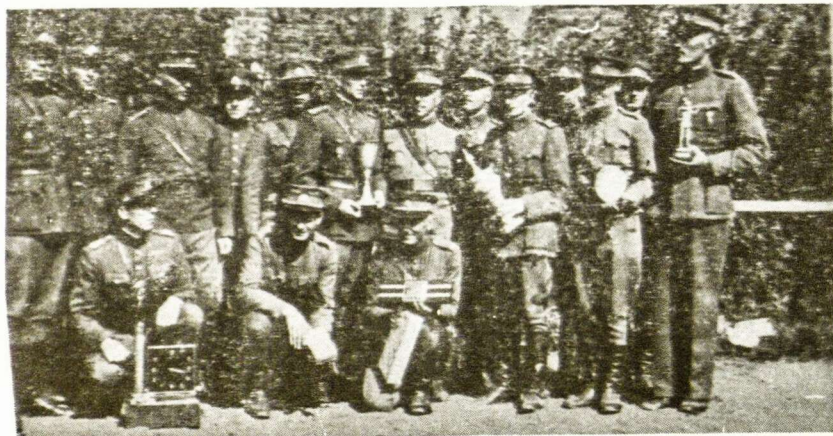

1937 m. karininkų ir likt. puskarininkių šaudymo grupė

karininkų ir liktinių puskarininkų pulkuose. Divizijoje individualiai iš atrinktų karininkų ir lik. puskarininkų. Taip pat grupinės rungtynės tarp divizijos pulkų. Kiekvienas pulkas sudarydavo grupę iš 5 asmenų. Tokioje pat tvarkoje buvo pravedamos rungtynės divizijų ribose.

6 pėst. pulko kariai visuose šaudymuose kariuomenės daliniuose pirmavo su didele persvara. Nors sąlygos buvo visoms dalims vienodos, bet kitos kariuomenės dalys negalėjo tokių rezultatų pasiekti. Pulko šaudykla buvo 1 km atstume nuo kareivinių. Šaudykloje įrengta 4 šaudymo koridoriai. Kodėl, pulke atsirado gerų šaulių? Būti geru šauliu, reikia turėti geras akis, šaltus nervus, daug kantrybės ir pašvęsti daug laiko praktikai. Be to, turėti gerus ginklus ir nesigailėti lėšų šoviniams.

6 pėst. pulko geriausiai šaudydavo: kpt. I. Matutis, A. Klimavičius, N. Guzikas, ltn. V. Miliau-

Laimėję pirmas vietas III pėst. divizijoje

skas, V. Kačergius, E. Jankauskas, A. Ruzgys, J. Zameckis, V. Vilkutaitis, J. Jablonskis, V. Bacevičius. Likt. puskarininkai: virš. Bružauskas, Gurauskas, Traškevičius, Saukontas, psk. Daugėla ir Suša.

Mokoma kuopa 1937 m. laimėjo I vietą iš visos Lietuvos kariuomenės pėstininkų kuopų, kpt. P. Jagminui vadovaujant.

1936, 37, 38 ir 39 metais pavieniai šauliai ir ekipos laimėjo daug pirmųjų ir antrųjų vietų. Geriausias iš pistolečių šaudytojas buvo ltn. E. Jankauskas, o iš šautuvų psk. St. Daugėla.

1937 ir 1938 m. III pėst. divizijos ekipa laimėjo pirmas vietas tarp divizijų iš šautuvų ir pistolečių. Divizijos ekipoje dauguma šaulių buvo iš 6 pėst. pulko.

1939 m. birželio mėn. Lucern mieste (Šveicarijoje) Lietuvos Šaudymo ekipą sudarė: 6 pėst. pulko kpt. V. Miliauskas, ltn. V. Kačergius, ltn. E. Jankauskas, 5 pėst. pulko ltn. B. Balčiūnas ir policijos tarnautojas Jomantas. Iš 18 grupių lietuviai laimėjo 8 vietas.

1938 m. buvo pravesta Lietuvoje pasaulio lietuvių olimpiada. Joje kariai nedalyvavo. Dalyvavo KSS klubas iš Klaipėdos. Klubo ekipą sudarė 6 pulko nariai: V. Miliauskas, V. Kačergius, E. Jankauskas, Traškevičius, Bružauskas, Gurauskas ir Daugėla. Jie surinko 20 aukso, 15 sidabro ir 2 bronzos medalius.

(Bus daugiau)

KSS nariai 6 p. Pilėnų Kunigaikščio Margio p. karininkai prie laimėtų sportinių trofėjų. Iš k. į d. klūpo: ltn. E. Jankauskas (eilę metų laimėdavęs pistolečių varžybose), ltn. V. Kačergis (aktyvus sportininkas), j. ltn. J. Jablonskis. I ir II eilėje: j. ltn. J. Sutkus, mjr. P. Baltrūnas, ltn. V. Miliauskas (šautuvų ekipos narys), kpt. K. Buragas, j. ltn. Mikelskas, kpt. Dubrauskas, ltn. V. Vilkutaitis (KSS lengv. atlet. vadovas), j. ltn. J. Vitkus, mjr. S. Baltrūnas (Bn. V.), j. ltn. P. Urbietis, gen. št. plk. J. Lanskoronskis (plk. V.), j. ltn. J. Katelė, ltn. Jackūnas, kpt. A. Saunoris (KSS pirmininkas), ltn. J. Guzikas, ltn. K. Truškauskas, ltn. Matutis. ltn. A. Sereika. j. ltn. K. Bagdonavičius, j. ltn. P. Vadopolas, j. ltn. E. Jaloveckas. ltn. Literškis, kpt. Miliauskas, ltn. V. Lesniauskas. III eilėje: j. ltn. Andrijauskas. j. ltn. A. Vileniškis, ltn. Tėvelis, kpt. A. Klimavičius, j. ltn. V. Stanevičius, j. ltn. J. Kalinauskas, ir ltn. J. Zemeckis.

PASKUTINIO KARIŪNO ODISĖJA

(Tęsa iš "Kario" Nr. 3)

J. KLIMAS

O toks batalionas kvepėjo frontu. Bet vėl grįžkime į Kamenkę.

Čia slinko gan gražios mano dienos. apie valandą darbas komendantūroje, o paskui slampinėdavau gražiame "bobų vasaros" ore, pajvirindamas laiką su miestelio mokytoja, kuri irgi nuobodžiavo, nes pafrontėje mokyklos neveikė.

Telefonistų kuopos viršila buvo ūkininkas. Sakydavo: "Juozai, važiuojam į kaimus!" Jis man priminė po iš karo mokyklos išmetimo mano buvusį viršilą Lukoševičių. Neaukštas, storokas, visada su šypsena.

Lietuvoje jau seniai rugiapjūtė buvo pasibaigusi, o čia moterys su vaikais, lyg vištos sutūpę, su pjautuvais kirto rugius, o po dienos darbo vos tik žymė buvo. Aš klausiau: "Mamytės, ar kariuomenė jūsų kombainus išsivežė, ir jūs turite taip sunkiai dirbti?" "Ne", sako, "sūneli, kombainas pakrūmėj tebestovi. Niekeno yra nuosavybė, tai kai pernai baigė darbą, tai ir paliko pakrūmėje gulėti. Šitaip kasmet, kai reikia dirbti, tai yra arba surūdijęs, arba dalių nėra... Tai štai šitie pjautuvai yra mūsų kombainai beveik kasmet... O šiemet ir traktoristus, ir mechanikus mobilizavo."

Buvo daug laiko galvoti apie savo likimą, kokio nė sapnavau. Ruduo priminė kelionę į karo mokyklą. Šiemet jau būčiau trečiame kurse, ir leitenanto žvaigždutė, daugelio metų svajonė... O čia aš jau trečioje kariuomenėje... Ir "kur aš nukeliausiu, nakvynėlę kur gausiu", kaip toje dainoje sakoma...

Vokiečių kareiviai tą poilsį pradėjo keikti: kasdien ginklų, šalčių, dujokaukių ir kitko patikrinimas. Blogiausia — pėstininkų manevrinė rikiuotė, nes, reikalui esant, visus siųsdavo į pirmas linijas...

Iš Vokietijos atsiuntė keletą naujokų ir vieną leitenantą, kuris vos baigęs gimnaziją po trijų mėnesių apmokymo užsidėjo leitenanto antpečius ir pradėjo vaizduoti didelį viršininką. Tuo tarpu kareiviai jau buvo porą metų karo laukuose praleidę ir iš jo atvirai šaipydavosi.

Štai jam buvo pavesta praveisti kulkosvaizdžių šaudymus. Prie taikinių buvo radijo centrinės viršila. Po komandos "Ugnis!" jis davė viršilai ženklą "Rodyti taikinius", o kareiviams nesukomandavo atsikelti. Vienas iš naujokų net pirštą ant gaiduko laikė, kurį netikėtai spustelėjo ir viršilą nušovė. Po tardymo tas jaunas leitenantas savanoriu išėjo į pėstininkus.

Divizija, nors ir rezerve, apsikasė gynybai. Buvo kalbama, kad frontas žiemai bus išlygintas ir pasitrauks. Iki Smolensko perdirbo geležinkelius, sutvarkė aerodromus, sutaisė kelius. Tuo tarpu apie spalio pabaigą gavo Hitlerio įsakymą pulti Maskvą. Apie porą dienų užtruko divizijai užimti fronto liniją. Pėstininkų gurguolės klimpo, purvas sušaldavo ant rąstų, ir negalėdavo patraukti. Ypatingai artilerijos pabūklai klimpdavo. Arkliai buvo tiek išsekę, nors juos ir muša, nė iš vietos nejudėdavo.

Besitraukdami rusai padeginėjo kaimus. Naktimis nuo gaisrų galėjai lauke laikraštį skaityti. Būriai belaisvių kirto mažesnius medžius ir tiesė skersai kelio.

Po poros savaitių jau buvome prie Maskvos. Mūsų divizija užėmė fronto liniją apie 50 km į šiaurę nuo Maskvos. Aš su štabo viršila važiauvau autobusu užimti paskutinę ryšių bataliono poziciją Azarnikovo kaime. Buvo apie 20°C šalčio, dangus giedras, keliai prie Maskvos buvo geri. Nugirdau

kažkokį ūžimą. Iškišęs galvą pamačiau, kad bombonešis skrenda tiesiog ant mūsų. Grioviai buvo pilni vandens ir užšalę. Nebuvo kur įlįsti. Kaimas buvo visai netoli, jį pasiekę, bėgom į mokyklos vidų. Aš paslydau ir likau gulėti, nes tuo tarpu jau iš lėktuvo patranklės pradėjo sviediniais sproginėti. Viena skeveldra gal 2 cm ilgio įsmigo man į petį. Laimingai ją ištraukiau, bet daktaras vėliau vistiek man išdavė sužeidimo pažymėjimą, na, gavau ir sužeidimo ženklą.

Čia buvo pavyzdingas kolchozas, kad, sako, net iš Maskvos atveždavę turistus pasižiūrėti. Čia buvo ir sidabrinių lapių farma, ir pavyzdingi javų laukai.

Frontas sustojo tik į šiaurę ir į pietus nuo Maskvos. Vokiečių tankų divizijos, vistiek, pralaužė frontą ir supo Maskvą. Stalinas iš Maskvos pabėgo į Uralą. Paskutinis pranešimas skelbė, kad žiedą uždaryti beliko tik 38 km, todėl visų nuotaika buvo labai gera. Kalėdas pradėta ruošti švęsti Maskvoje... Divizijos štabistai, ruošdamiesi Kalėdom, iš Kalinino parsivežė net pianiną...

Tuo tarpu mums kita laimė nusišypsojo. Atėjo iš kaimyninio kolchozo pirmininkas ir pranešė, kad jo kolchoze besitraukdami rusai išplovė visas kiaules, pasiėmė visą pašarą, tačiau trejetas kiaulių likę. Jis neturįs kuo šerti. Aš pranešiau viršilai, klausdamas, ar pranešti majorui. Jis atsakė — "ne", pastebėdamas, kad mes patys sutvarkysime. Pasiėmę raštinninką, rogėmis nuvažėdavome į tą kaimą ir paėmėm tas kiaules, sakydami, kad mes jas šersime, nes virtuvėje vis lieka atmatų. Rusai pakrovė tas kiaules, sakydami, kad jos priklauso valdžiai. Mes, žinoma, pavažiavę

tolėliau, jas nušovėm, o raštininkas, buvęs mėsininkas, mėsą profesionališkai sutvarkė, ir taip apsirūpinom Kalėdų šventėm kiaulienos kepsniais.

Radistai, atlikdami ryšio pareigas, pasiklausydavo ir radijo žinių. Taip gruodžio 7 d. jie sužinojo, kad japonai puolė Havajus, o Amerika paskelbė karą Vokietijai. Ir čia vokiečiai nuleido galvas, kartodami, kad dabar karas praloštas....Vokietija prieš Amerikos didelius pramonės išteklius neatsilaikys...Ir t. t.

Sekančią naktį mus prikelia oro pajojus: rusai pralaužė frontą ir visiems į pirmas linijas! Mano laimei, majoras pasilieka prie telefono, pasilaikydamas savo pasiuntinį ir mane. Visa laimė, kad sunkūs rusų tankai, nukrypę nuo kelio, įklimpdavo į žemę. Puolimas lyg ir apstojo. Prašvitus tie tankai tebestovėjo įklimpę. Kitą naktį vienas artilerijos leitenantas, prislinkęs prie tų tankų, juos padegė, bet slenkant prie trečiojo, jį nušovė. Vokiečių gi tankus, kurie buvo prasi-veržę pirmyn, turėjo susprogdinti, nes pritrūko benzino. Į pavakarę gavom įsakymą trauktis apie 10 km. Kaimas buvo pilnas pėstininkų, artilerijos ir kt. Tik stačiom vos teuzteko vietos, tai apie miegą nebuvo kada nei pagalvoti.

Kitą dieną jau pradėjom trauktis. Man teko važiuoti štabo autobuse. Buvo neapsakomai šalta. Aš sėdėjau užpakalyje autobuso, tai šaltis nuo geležies traukė tiesiai per kaulus. Priekyje viršilai su raštininku buvo geriau — šiokia tokia šilima ėjo nuo motoro. Prasikrapštęs ledą nuo langų, pasižiūrėjau, kas dedasi lauke. Belaisviai kasė sniegą, apsiraišioję skarmalais bei maišais kojas, galvas ir rankas, nes jų žieminę aprangą, paimdami į nelaisvę, vokiečiai atimdavo. Vokiečiai irgi buvo įvairiais skudurais apsiautę, saugodamiesi nuo peršalimo. Visa tai matydamas, net geriau pasijutau: juk čia, autobuse, nors vėjas neūždavo. Be to, aš apačioje dar buvau užsivilkęs ir rusišką milinę, o dar buvau suradęs ir porą

antklodžių. Šitai patūnodamas, net Dievui pradėjau dėkoti.

Tuo tarpu vokiečiai, besitraukdami, pradėjo deginti kaimus. Ir vėl naktį nuo gaisrų buvo šviesu. Bet temperatūra laikėsi apie 30°C šalčio, o pūga beveik be sustojimo siautėjo. Kitą rytą jau negavome duonos. Majoras paskelbė įsakymą, kad kiekvienas gyventojas iškeptų po du kepalikus duonos, rusai neatsikalbėdami įsakymą vykdė, bijodami, kad jų nesudegintų. Žinoma, namus degino tik paskutiniai atsitraukdami pėstininiai.

Majoro žinioje buvo du jojami arkliai, padarę žygį nuo Paryžiaus iki Maskvos. Jie jau buvo susirgę kanopų vėžiu. Dar vedė juos pasiuntinys, iškrapštydamas sniegą iš kanopų, bet pagaliau jie taip apšlubo, kad jau visai nebegalėjo paeiti. Beliko — nušauti. Tie arkliai buvo visų mėgiami. Per bombardavimus ar šaudymo aidus jie glausdavosi prie kareivio, drebėdami iš baimės. Visas štabas praeidamas pasakė paskutinį "sudiev" ar patapšnojo, o iš jų akių tryško ašaros, tarytum jie būtų jautę, jog tai paskutinis atsisveikinimas. Ir tik batalionui palikus kaimą, nuskambėjo pora šūvių.

Kitą dieną pritrūko virtuvei mėsos. Majoras paliepė nupirkti porą vištų. Išėjau su raštininku. Vokietis ėjo vis į tvartą vištų žiūrėti, o aš jau žinojau, kad rusai vištas laiko "papečkyje". Kolehozas buvo labai suvargęs. Gausios šeimos. Aš apie tą galimybę surasti vištas "papečkyje" vokiečiui nesakiau, o mes sau dar turėjome pakankamai kiaulienos nuo tų Maskvos skerstuvų. Prieš pranešdami majorui, įkišom galvą į tvartą, kur majoras stovėjo. Radom apie 30 vištų. Sakau vokiečiui, kad pasiimtumėm pirmiausia sau. Pamokiau: kaip tik užgesinsim prožektorius, griebti už kaklų. Aš pagriebiau gaidį ir vištą, o mano draugas porą vištų. Majorui gi pranešėm, kad jokių vištų kitur neradom, o tik jo patalpoje. Majoras paprašė rusų, kad jam porą vištų parduotų, tačiau tas nesutiko. Aš gi rusui pasakiau, kad geriau tegu jis parduo-

da, nes majoras vistiek paims, o kai po to pėstininkai pasirodys, tai ir likusias suės. Kai rusas nuėjo į tvartą, pastebėjęs, kad gaidžio nebėra, pradėjo rėkti, kad vokiečiai jo gaidį pavogė. Majoras nesuprato, kodėl jis rėkia. Aš jam išverčiau, kad jis nenorįs vištų parduoti. O tas gaidys jau mūsų puode virė.

Majoras turėjo dvi mašinas. Limuzinas besitraukiant nuslydo į griovį, tai šoferis jį ir paliko. Kariška mašina buvo atidengiamą, todėl pūgos sulaikyti nebuvo galima, taigi vėjas pūtė kiaurai. Pamatęs autobuse mano landynę tarp anklodžių, pasodino mane į jo mašiną, o jis pats užėmė mano buveinę.

Traukiantis per Rževą, pasklido gandas, kad Hitleris yra atskridęs į frontą ir pats perėmęs vadovauti, įsakdamas gintis iki paskutinės kulkos. Dėl šalčio labai daug karių iškrito. Pradžioje kai kurie bandė savo laimę — nušalti kurią nors kūno dalį ir tokiu būdu ištrūkti iš to pragaro, tačiau vėliau, kai sužeistų ir nušalusių į užpakalį atitraukti nebuvo galimybės, tai sugebėjo geriau ir apsisaugoti nuo nušalimų. Bet vistiek karių skaičius žymiai sumažėjo. Kai kuriose kuopose teliko tik po keletą karių. Kuopų vadais jau buvo ir puskarininkiai, o kai kurių batalionų vadais viršilos. Tačiau vokiečiai traukėsi tvarkingai, vis sudarydami užtvanas bepuolančiam priešui. Daugiausia gelbėjo oru vėsinamas kulkosvaidis MG42, per 1 minutę iššaudamas apie 600 šūvių, ir patyrę bei šalti vokiečių pėstininkai.

Rusai puldavo trimis bangomis veik vien su šautuvais, nes jų sunkieji kulkosvaidžiai buvo vandeniui aušinami. Užšalus vandeniui, sunku buvo pradėti šaudyti, o, be to, jie buvo sunkūs, o tai sudarydavo daug vargo keičiant pozicijas. Rusai puldavo šaukdami "ura", bandydami priešą įveikti durtuvais. Vokiečiai prisileisdavo arti ir kulkosvaidžių ugnimi rusus lyg muses išskindavo. Tada ateidavo antra banga, kuri, pripuolusi iki pirmosios bangos lavonų, bandydavo

Rusų puolimo vaizdas

lavonais pasidaryti uždangą ir atidarydavo ugnį, bet likimas būdavo toks pat. Trečioji banga puldavo be šautuvų. Pasiimdavo užmuštųjų ginklus, bet irgi prieš kulkosvaidžių ugnį nieko nepadarydavo. Jeigu išlikę gyvi bandydavo trauktis atgal, tai taip vadinama "fronto apsauga" besitraukiančius iššaudydavo. Kai vėliau kai kurias kautynių vietas pavyko atsiimti, tai tokiose vietose gulėjo lavonas ant lavono. Kai kurie sužeistieji, dar bandė pašliaušti, kai sušaldavo, gulėdavo aukštieji, iškėlę rankas į viršų, atrodė, tartum bedieviai paskutinę gyvenimo minutę tiesiai rankas į dangų, prašydami Dievo atleidimo ar pasigailėjimo...

Vokiečiai, matydami krūvas lavonų, trynė rankas. Vienas sakė man: "Žiūrėk, Juozai, rusai iššals ir pavaršarį nė šaudyt nereikės." Besitraukdami dar labiau degino kaimus, atiminėjo gyvulius ir paukščius, kad rusų kariuomenė neturėtų kuo maitintis. Tuo tarpu rusai, užimdami kaimus, atimdavo ir paskutinę bulvę, jeigu surasdavo kur nors į žemę užkastą. Vokiečius, patekusius į nelaisvę, sveikus ar sužeistus, daugiausia

sušaudydavo. Tai buvo sužinota, kai vienas gynimosi punktas pabaigė savo amuniciją ir šeši, likę gyvi, pateko į nepaisvę. Apklausinėję su žydo vertėjo pagalba, rusai surišo belaisvių rankas, paklupdė sniege ir su naganu į pakaušį kiekvieną nušovė, palikdami sniege gulėti. Vienam kažkaip kryptelėjus, kulka tik nubrozdino kraštą galvos. Jis suvaidino nušautą, sutemus atsikėlė ir sugrįžo į savo pozicijas. Jis ir papasakojo, kaip elgiasi rusai. Žinoma, jis nušalo rankas ir kojas, bet liko gyvas.

Pavasariui atėjus, tas lavonų krūvas kolchozninkai suvežė į vieną vietą, sukrovė viens ant kito, kai kur užpildami žibalu, o kai kur tik uždėję šiaudų, degindavo. Per ištisas savaites oras buvo pritvinkęs degančių lavonų kvapu...

Mes, aš ir šoferis, su mano mašina netyčia įslydom į griovį ir niekaip negalėjom išsikapstyti. Voroje buvo tik pėstininkai su gurguole, taigi pagelbos negalėjome ir tikėtis. Tačiau laimei po kiek laiko privažiavo kažkurio dalinio sunkvežimis ir ištraukė, bet gerokai atsilikome nuo savo bataliono. Kiekviena divizija turėjo savo

ženklą. Mūsų ženklas buvo kryžius su strėle į viršų ir su tašku ant skersmens.

Pradėjo temti, o tamsoj nė nebandyk vairuoti, nes baltam sniege tuoj gali nuo kelio nukrypti ir vėl griovyje atsidurti. Tačiau jau buvome prie kaimo, kur artilerijos pulkas buvo sustojęs. Užeinam į vieną namą ir prašom nakvynės. Kareivių pilnas namas. Pasukam į kitą — ir čia tas pats. Tik štai kažkas ir sako, kad vienas artilerijos viršila tik su savo raštininku kaimynystėje užėmė visą namą. Žinoma, nakvynę gavom. Rytą išėjau į tvartą gamtos reikalui, Žiūriu — žąsinas pririštas kampe, O tą dieną buvo Kūčios. Neramios mintys metėsi į galvą. Grįždamas į kambarį, virtuvėje paklausiau šio namo gyventoją rusą, ar tas žąsinas jam priklauso. Atsakė, kad ne: žąsinas priklausys vokiečiui. Grįžęs tuoj pasakiau šoferiui apie tą žąsiną, pridėdamas, kad turėtumėm Kūčiom gerą kepsnį, bet rusas sako, kad jis priklauso vokiečiui. O šoferis nusikeikė ir ištarė, kad jei vokiečiui priklauso, tai vistiek jis bus jį pavogęs iš kito. Galime jį drąsiai išsikeipti. Viršila jau buvo išėjęs savo baterijos pa-

tikrinti, o mūsų vanduo įpiltas į radiatorių jau virė. Ir kai užvestas motoras gerai užė, tvarte įsikišau žąsiną į maišą, laikydamas už gerkles, kol pravažiavom kaimą, o paskui jau “sudies” — niekas neprisivys.

Važiavome visą dieną ir jau pradėjo temti. Privažiavome kaimą Ivaškovą, kur buvo mūsų batalionas sustojęs. Kareiviai savo kiaulienos dalį jau buvo su tankistais iškeitę į konjaką. Taigi turėjo gėrimų, bet trūko maitos. O mes čia pro duris įvirstame su žąsimi. Štabo viršila ir sako: “Na, Juozai, kiaulės šunie, kur tu pasisuki, vis staigmeną padarai!” Tuoj štabo raštininkas pasisiūlė pabūti virėju, o mudu su šoferiu sėdom prie stalo pasišildyti konjaku.

Jie jau buvo pasistatę eglutę. Neturėdami papuošalų, kiekvienas ant eglutės šakų pakabino savo žmonos arba simpatijos nuotrauką. Aš buvau nevedęs, neturėjau ir simpatijos, bet pas mane buvo ltn. Šventoraičio žmonos paveikslėlis. Galvojau, kad gal nesupyks, jei vienai nakčiai nuotrauką pasiskolinasi ir kaip savo simpatiją vokiečiams pristatysiu. Žinoma, ši lietuvaitė buvo pati gražiausia iš visų ant eglutės pakabintų prūsių. Vokiečiams paklausus, ar visos lietuvaitės tokios gražios, atsakiau: žinoma, kad taip.

Šešiese pasidalinom žąsį lygiomis dalimis, žinoma, užgerdami konjaku, kalėdines giesmes traukėme iki vidurnakčio.

Tame kaime mačiau vienintelę didžiulę cerkvę, kuri, atrodo, iki pat praūžusio karo pirmųjų kanonadų buvo naudojama maldai.

Frontas šiuo metu lyg ir sustoję vietoje, ir mes tame kaime pasilikome keletą dienų. Pradėjo smarkiai šalti. Patruliavimas buvo tikra kankynė. O patruliuoti skyrė ir karininkus. Naujų metų vakarą ir man atėjo eilė. Tai buvo mano pirmutinė kariškos pobūdžio tarnyba vokiečių kariuomenėje. Pamaina buvo su štabo raštininku nuo vidurnakčio iki 2-ros val. Buvo mėnesiena. Nuo šalčio tvoros braškėjo. Stengėmės greit judėti, o

sustoję susiglausdavome. Mušėm rankomis į šonus. Trepsenom. Bet šaltis negailestingai siurbėsi iki kaulų. Pagaliau nusprendėm, kad šitokią naktį ne tik rusas, bet ir velnias nedrįstų pulti. Todėl nutarėm grįžti į namą. Palindę po antklodėm dar ilgokai drebėjome. Penkiolika minučių prieš pamainai pasikeičiant atsikėlėm ir perdavėm postą kitiem.

Nuo čia jau pradėjome tvarkingai trauktis iki numatytų vietovių, t. y. iki naujų pozicijų. Sunkvežimiai ir kitos mašinos buvo nuo fronto attrauktos, o iš kolchozų buvo paimtos rogės su arkliais. Aš traukiausi paskutinis su štabo viršila vienoje rogėse, o kitose buvo kareivis, kuris pakinkydavo mums arklį. Rogėse nebuvo galima sėdėti, nes sušaltum, tai visą laiką paskui roges arba eidavom arba bėgdavome.

Antrąją atsitraukimo naktį apsistojome viename kolchoze. Nė nežinojome, kad jau ir pėstininkai buvo pasitraukę. Nuvargę sukritom miegoti. Pradėjus aušti vienas kareivis išėjo į lauką gamtos reikalui ir mato kitame kaimo gale su stiebeliais ant kepurėlių žmonės vaikštinėja. Žaibo greitumu kišom arklukus po lankais ir zovada išsinešdinom. Pasirodo, kad viename kaimo gale miegojom mes, o kitame rusai.

Atėjus papildymui iš Vokietijos, buvo įvykdyti keli priešpuoliai. Kur rusai buvo užėmę, šurpu buvo žiūrėti.

Sustojom pastoviui prie Bieloj taip vadinamoje “alkūnėje”. Čia buvo tik geležinkelio linija. Naktį traukiniai įslinkdavo su amunicija. Maistą numesdavo iš lėktuvų. Tačiau nemesdavo rūkalų, todėl rūkoriai, negaudami rūkalų, kraustėsi iš proto — rūkė šieną, lapus, net mėšlą... Aš, nerūkorius, turėjau susidaręs rūkalų atsargą. Cigaretes po truputį pardavinėjau normalia kaina, tapdamas rūkorių geriausiu draugu. Sumazėjus mano rūkalų atsargai, tik jau labai prislėgtiems po cigaretę vieną kitą surasdavau. Tą “alkūnę” Hitleris laikė dėl fronto prailginimo, kad pavasarį,

atsiuntus papildymus, galėtų smogti į Maskvą.

Čia buvo įsteigtas radijo ažvalgybos būrys. Trys radistai klausydavo rusų radijo ir, kai būdavo perduodama radiograma, perduodavo vertėjui. Vertėjavom aš ir latvis. Darbas buvo įdomus. Išmokau šifravimo. Iš belaisvių sužinojome šifro sistemą ir priėmę keletą radiogramų, nurašę vienodus numerius, paskui, paėmę rusų knygą, nurašėm raides, palyginę pasikartojimus, sudarėme šifro raktą.

Tas ryšių būrys priklausė tiesiog armijos štabui. Netrukus atsiuntė aparatą nustatyti ateinančių radijo bangų kryptis. tada įsteigė kitoje vietoje tokį žvalgybos būrį. Tokiu būdu kryptį nustačius iš divejų vietų, radijo bangų susikryžiuojimas ir buvo radijo siųstuvo vieta. Artilerijos ugnis radijo siųstuvus lengvai nutildydavo. Vėliau rusai radijo siųstuvus pradėjo statyti toliau užnugaryje, o priekyje liko tik telefono ryšys. Atsiuntė iš Vokietijos aparatą telefonui klausyti. Su jais galėjome vokiečių pokalbius girdėti, bet rusų ne. Nusprendė, kad buvo pertoli, todėl viršilą, specialistą, ir mane, vertėją, pasiuntė į priekines linijas.

(*Bus daugiau*)

(Atkelta iš p. 171)

3. Išvystyti sovietų erdvės stočių sistemą, kuri galėtų pasipriešinti galimiems Amerikiečių erdvės ginklam, kurie būtų neutralizuoti, kilus konfliktui.

4. Užtikrinti saugumą sovietų erdvės stebėjimo sistemai ir sovietų strateginių ginklų stebėjimui ne tik erdvėje, bet ir visoje sovietų teritorijoje.

5. Pasiiekti dramatišų laimėjimų erdvės technologijoje dėl didesnio Sovietų Sąjungos prestižo viso pasaulio akyse.

Šiuo metu sovietai turi keturias erdvėlaivių bazes raketų pakilimui. Jos yra kariuomenės žinioje.

J. S.

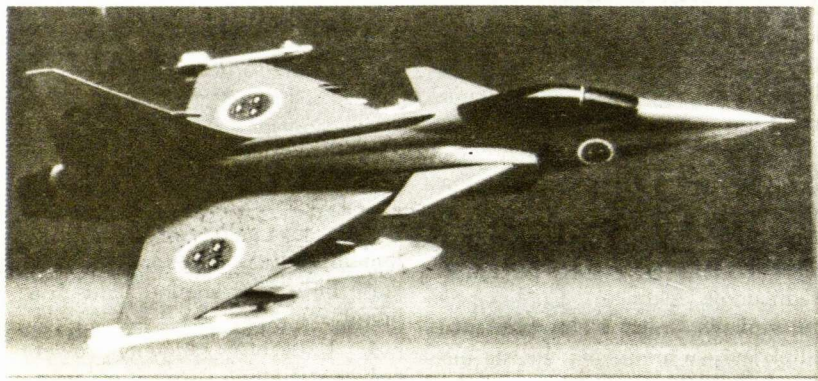

NAUJAS ŠVEDIJOS KOVOS LĒKTUVAS

International Combat Arms (ICA) žurnalo kovo mėn. numeryje pranešama, kad vasario mėn. buvo parodytas naujas kovos lėktuvo JAS 39 Griplen maketas. Projektavimo darbas jau beveik baigtas ir numatoma, kad pirmas prototipo skridimas įvyks dar 1987 m. Lėktuvai bus įvesti švedų karo aviacijos tarnybon 1992 m. Geresniai manevringumui prie mažo

greičio naudojamas sparnas su "dantytą" priekine briauna. Pirmajam lėktuvui sparnus iš sintetinių medžiagų gamina British Aerospace Anglijoje, vėlesniems lėktuvams sparnus gamina Saab b-vės aviacijos skyrius. Lėktuvui bus naudojamas sustiprintas General Electric F404 variklio variantas. Pagerintas atsparumas susidūrimui ore su paukščiais.

S.T.

JAS 39 Gripen maketas

IRANAS IR RUSIJOS PLANAI

Š. m. kovo mėnesio žurnalas *Armed Forces Journal* išspausdino Marshall Lee Miller straipsnį, kur analizuoja Sovietų generalinio štabo slaptą planą okupuoti Iraną.

Šis planas paruoštas jau 1941 metais. II pasaulinio karo metu jis pate-

ko vokiečiams, o karo pabaigoje jį atrado Berlyne amerikiečiai.

Įdomu, kad po trijų mėnesių nuo šio slaptos plano priėmimo sovietai ir britai okupavo Iraną. O 1945 metais sovietai stengėsi pasilikti Irane, nors karas jau buvo pasibaigęs, ir tik Amerikos spaudimas privertė sovietus atpleisti Iraną.

JAV ARMIJOS M. 119 PABŪKLAS

Falklando salų konflikte britai sėkmingai panaudojo L 118 modelio 105 mm lengvą pabūklą. To pabūklo versiją, žymimą kaip L 119, po JAV armijos atliktų ilgų operacinių bandymų JAV priėmė naudoti lengvosiose divizijose. JAV armijoje šis pabūklas bus žymimas kaip modelis M 119

Britų armija šį pabūklą naudoja nuo 1975 metų, jį yra pirkusios 13 valstybių, o Australija jį gamina pagal gautą licenziją.

S. T.

Planas yra grynai karinis be sovietams būdingų politinio pobūdžio elementų. Įdomu tik, kad šiame plane cituojama net 1935 metų "Pravdos" laikraščio straipsnio ištrauka, nurodanti Irano strateginę padėtį, jog "Iranas yra kryžkelė tarp Europos ir Azijos". Be to, pabrėžiama: "Kas kontroliuos Iraną, kontroliuos kelią į Aziją ir alyvos laukus Persijos įlankoje. Įdomu ir tai, kad ši atspausdinta ištrauka yra dalis iš Stalino straipsnio, rašyto net 1920 metais.

Pagrindinis šio plano dėmesys skiriamas šiandieninei Irano teritorijai, esančiai palei Sovietų Sąjungos ir Irano sieną.

Rusijos dėmesys Iranui visada buvo nuolatinis nuo carų laikų. Rusija yra puolusi Iraną dviejų šimtų metų laikotarpiu net vienuolika kartų. Dalis Irano teritorijos ir šiandien yra sovietinio Asarbeidžiano respublikos dalimi.

Taigi nenuostabu, kad Amerikos vyriausybė su dideliu dėmesiu bei susirūpinimu seka Rusijos karinį judėjimą Irano pasienyje, neužmiršdama, kad Irano-Irako karas gali sudaryti sąlygas Rusijai ir vėl bandyti užgarbti Iraną ir tuo užtikrinti išėjimą į Persijos įlanką bei dominuoti strateginėje kryžkelėje.

J. S.

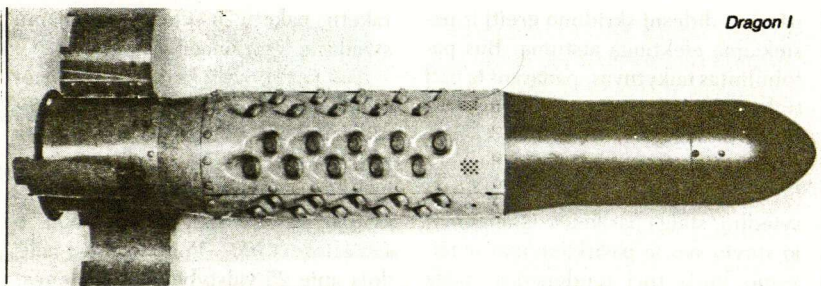
PRIEŠŠARVINIS GINKLAS "DRAGON"

Varšuvos pakto valstybių kariuomenėse pasirodo vis daugiau modernesnių tankų. Ir "trečiojo pasaulio" valstybėse atsiranda pajėgesnių tankų, pvz., Sirija turi daug sovietų statytų T-72.

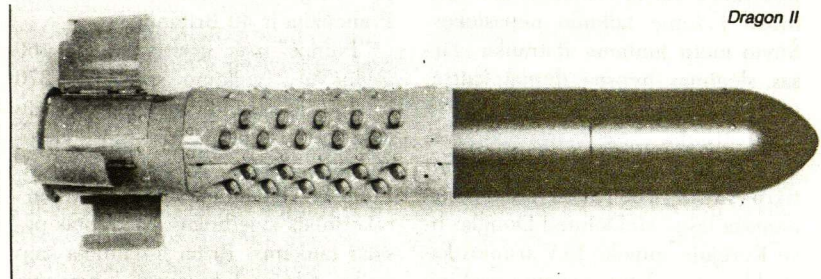
Kovai prieš šarvuotus JAV pėstininkai jau apie 20 metų turi TOW (tube-launched, optically tracked, wire-guided) sviedinius, kurie ir dabar tebėra veiksmingi prieš tankus. Antra, vad. "Dragon" prieššarvinė priemonė yra lengvesnė už TOW. Sukonstruota apie 1960 metus, ta sistema leido individualiam kariui sėkmingai sunaikinti tanką. Nuo to laiko patobulėjo tankų šarvų atsparumas, nuo kurio atsiliko "Dragon". Praeis keleri metai iki bus pagamintas "Dragon" pakaitalas, tuo tarpu armijos ir marinų sandėliuose guli dešimtys tūkstančių "Dragonų", viso apie 200,000. Juos naudoja dar 10 kitų valstybių, o Šveicarija juos gamina pati.

"Dragon'as" duodama kareiviui kaip vieną kartą panaudojamas sviedinys, kuris iššaunamas iš kartu duodamo vamzdžio. Iššovus, vamzdis numetamas, kareivis pasilaiko tik dieninį ar naktinį taikytuvą. Svoris, kartu su taikytuvu, siekia apie 31 svarą. Ginklas veiksmingas nuo 65 iki 1,000 metrų atstume. Iššovus, "Dragonas" nuvairuojamas į taikinį viela, išlaikant taikinyje taikytuvo žiūronė esančią brūkšnių kryžmą. Skridimo ir koregavimo energija gaunama iš 30 porų mažų raketinių varikliukų, įmontuotų apie sviedinį. Skridimo greitis iki 1,000 m. atstume esančio taikinio: 11,2 sekundžių. Sviedinio kaunamasis užtaisas tuščiaavidurio kūgio formos, veiksmingas prieš apie 1970 metus buvusius tankus.

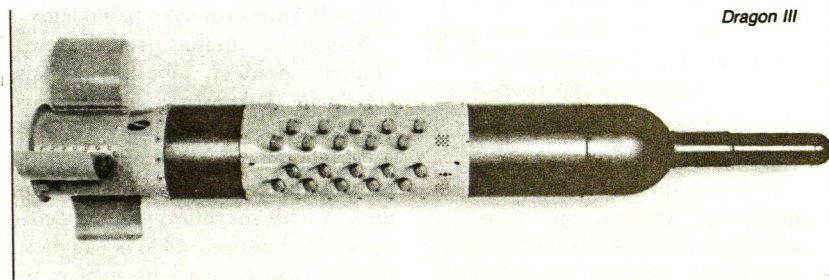
Sumoderninto "Dragono II" kaunamasis užtaisas yra apie 85% veiksmingesnis už pirmąjį. Ginklą toliau tobulinant numatoma, kad "Dragono III" veiksmingumas bus žymiai padidintas, duodant jam dar stipresnį

Dragon I

Dragon II

Dragon III

1. "Dragon'o" trys variantai

2. Parengtis šauti

užtaisą, didesnį skridimo greitį ir pasiekiamą efektingą atstumą. Bus patobulintas taikytuvus, padarant tą patį tinkamą tiek dienos, tiek nakties naudojimui.

Kariai turi būti tinkamai parengiami šiuos ginklus naudoti. Iššovus sviedinį, staiga pasikeičia iššaukimo stovio svorio pasiskirstymas ir taikymo linija turi tendencijos staiga nužemėti, dėl to sviedinys gali atsimušti į žemę taikinio nepasiekęs. Šūvio metu juntama atitrūkimas, garsas, slėgimas, liepsna, dūmai, kaitra, trumpam uždengiamas taikynys. Yra sukonstruotas šūvio simulatorius, duodąs tuos efektus nepaleidžiant tikro šūvio. Tuo būdu sutaupoma nemaža lėšų. McDonnell Douglas bėvė Korėjoje apmokė JAV armijos karių klasę ir jų baigiamajame pratime visi 12 sviedinių pataikė savo taikinius.

S. T.

“SUPER PUMA” HELIKOPTERIS

ICA žurnalo kovo mėn. numeryje aprašomas Prancūzijoje išvystytas sėkmingas helikopteris, kurio vėliausioji versija vadinama “Super Puma”.

Prancūzai pirmieji helikopterius plačiai pritaikė karo reikalams. Prancūzų kariuomenei nustačius specifikacijas, vyriausybė iš įvairių pateiktų pavyzdžių 1963 m. birželio mėn. parinko Sud Aviation SA 330 modelį ir paskyrė lėšas jo plėtojimui. Apie tą patį laiką prancūzai ir britai susitarė bendradarbiauti helikopterių tobulinimo srityje. Pradinis šio helikopterio pavadinimas “Alouette IV” buvo pakeistas “Puma”.

Jau pirmųjų bandomųjų skridimų rezultatai buvo geresni kaip laukta. “Puma” galėjo kelti nuo 16 iki 20 karių su visa apranga ir asmeniniais ginklais, arba 6 ligonius su 4 slaugytojais, arba 5,500 svarų helikopterio viduje, arba apie 6,500 svarų ant kablio po helikopterių. Kabinoje galima įmontuoti pro šoną šaudančią 20 mm patrankėlę arba įvairių kulkosvaidžių,

raketų paketų ir viela vairuojamų sviedinių kombinaciją.

Tuo tarpu Sud Aviation įėjo į Aérospatiale organizaciją. 1971 m. “Pumų” užsakymai prašoko visus lūkesčius, jų buvo užsakyta 230 vienetų, beveik pusė eksportui. 1977 m. užsakymai pasiekė daugiau kaip 500, o 1983 beveik 700. “Pumas” dabar naudoja apie 25 valstybių kariuomenės. Jų daugiausia apie 140 naudoja Prancūzija ir 40 Britanija.

“Pumos” max. greitis yra apie 160 mylių/val., veikimo spindulys 370 mylių. Jis skrenda medžių viršūnių aukštyje ir tupia pasirinktuose vietose iki priešas nespėja reaguoti. Prancūzai jį naudoja sudaryti “Milan” raketiniais sviediniais ginkluotas pašalpas tankams. Britai jį naudoja kaip puikų taktinį transportą lengviems pėstininkų dalinėliams ir jų lengviems 105 mm artilerijos pabūklams.

Numatant ateities reikalavimus “Puma” pradėta tobulinti keliais atžvilgiais. Sukonstruotas pajėgesnis variklis “Makila”; jis sudarytas iš 5 sudėtinių dalių, kurių kiekvieną galima atskirai išimti ir pakeisti. Pagrindinių ir uodegos rotorų mentės gaminamos iš pluoštinio stiklo bei anglies. Rotarai tapo žymiai lengvesni ir at-

sparseni. Lygiagrečiai įmontuoti turbininiai varikliai apsaugoti šarvais. Transmisija ir kuro tankai padaryti žymiai atsparesni prieš ugnį. Visi valdymo įrenginiai yra dvilyčiai — vienai sistemai sugedus, veikia antra. Įgulos sėdynės šarvuotos. Liemens struktūra perkonstruota pridūodant didesnio atsparumo, apsaugant įgulą ir keleivius avarijos ar “kieto” tūpimo atveju. Yra ir daugiau patobulinimų.

“Super Puma” tinka ir civiliniams uždaviniams: susisiekimui su naftos gręžimo platformomis jūroje, įvairiems galbėjimo uždaviniams, sergančių transportui.

Pirmus karinės paskirties “Super Puma” helikopterius užsakė Prancūzija ir Ispanija. Toliau sekė užsakymai iš Omano, Abu Dhabi, Irako, Kuvaio. Iš Pietų Amerikos jų užsakė Čilė, Ekvadoras ir Argentina, užpildydama Falklandų karo metu patirtus nuostolius. Indonezija, jau anksčiau turėjusi licenziją gamintis AS 330 “Pumą”, įsigijo licenziją gamintis ir “Super Puma”.

Aviacijos ekspertai yra nuomonės, kad “Super Puma” pasisekimo paslaptis yra jo veiksmingumas, saugumas, prieinamumas įsigyti ir priimti na kaina.

S. T.

Pėstininkų skyrius išlipa iš “Super Pumos”.

LIETUVA VOKIEČIŲ OKUPACIJOJE

Prof. dr. Bronius Nemickas, besirašdamas JAV Valstybės d-to 1980 m. deklasifikuotuose dokumentuose, užtikto, 1940 m. Sov. S-gai okupavus Lietuvą, į Vokietiją pabėgusio ir ten Lietuvos pasiuntinio ir įgalioto ministerio gen. št. plk. Kazio Škirpos artimu bendradarbiu tapusio Antano Valiukėno pranešimus Lietuvos pasiuntiniui ir įgaliotam ministeriui Vytautui Gyliui Švedijoje apie būklę Lietuvoje.

Iš pradžių Vyriausias Lietuvos ko-

mitetas, o vėliau Vyriausias Lietuvos išlaisvinimo komitetas buvo pavedęs Antanui Valiukėnui Berlyne tvarkyti užsienio informaciją. Antanas Valiukėnas per ministerį K. Škirpą susipažinęs su Švedijos pasiuntinybės Vokietijoje karo ataše plk. Carl H. Julin-Danfelt ir įsigijęs abipusį pasitikėjimą, savo pranešimus apie būklę Lietuvoje siųsdavo pasiuntiniui Švedijoje Gyliui per Švedijos karo atašę. Žinias apie būklę Lietuvoje Valiukėnas gaudavo per patikimus asmenis iš savo Lietuvoje likusio brolio Mečio Valiukėno.

Pasiuntinys Gylys gautus pranešimus turėjo perduoti kitiems Lietuvos diplomatams užsienyje ir laisvojo pasaulio lietuvių organizacijoms.

Antano Valiukėno trys pranešimai: "Praūžusios audros atpėdžiui", "Įspūdžiai ir faktai" ir "Keletas pastabų apie dabartinę padėtį Lietuvoje" dr. Br. Nemicko rūpesčiu buvo išspausdinti "Naujosios Vilties" žurnalo Nr. 19 1986 m. Juos čia bandysime suglaustai atpasakoti.

Praūžusios audros atpėdžiui

Šis pranešimas buvo surašytas Berlyne 1941 m. rugpjūčio 7. Pranešimo autorius pastebi, kad sovietų vykdomo lietuvių fizinio naikinimo pradžia 1941 m. birželio viduryje kiekvieno lietuvių sąmonėje buvo sukėlusis siaubą, todėl vokiečių kariuomenė buvo sutikta kaip išgelbėtoja. Vokiečiai per Lietuvą pražygiavo kaip viesulas, viską naikindami ir plėšdami. Tokiu

RUSAI IR S. D. I.

Prezidento Reagano ir generalinio sekretoriaus (SSSR) Gorbačiovo pasukutinis susitikimas Reykevice pasibaigė be lauktų susitarimų tik dėl vienos priežasties: dėl rusų užsispyrimo neleisti Amerikai įsigyti "Apsigynimo skydo" (S.D.I.) prieš rusų atominės raketos, grasinančias Amerikos saugumui. Tačiau patys sovietai karštligiškai dirba šioje srityje ir jau seniai yra pasiekę didelių rezultatų.

Yra labai sunku suprasti Amerikos kritikus ir ypač Vienos mokslininkų grupės šio fakto ignoravimą, nors visi garai žino sovietų pastangas bei jų tikslus.

Yra tiesa, kad šis "apsigynimo skydas" (S.D.I.), kaip Gorbačiovas sako, gali būti dalimi agresyvaus atominio arsenalo, jeigu agresorius turi atominės raketos ir planuoja pirmas pulti. Toks skydas galėtų pradėti atominį karą. Žymus amerikiečių šios srities autoritetas plk. ltn. Ray P. Linville savo straipsnyje š. m. kovo mėn. žur-

nale *Armed Forces Journal* plačiai diskutuoja sovietų tyrinėjimus, bandymus bei pasiektus rezultatus "Apsigynimo skydo" srityje.

Jis teigia, kad šiandien nebėra paslaptis, jog sovietų erdvės programa yra padariusi didžiulę pažangą ne tik technologijoje, bet pasiekė ir konkrečių rezultatų. Ypač efektinga jų naujai iškelta į erdvę milžiniška stotis

(space station). Tai didžiulis sovietų pasisekimas. Amerika tokios stoties dar neturi. Bet svarbiausia, kad ši erdvės stotis turi dideles karines galimybes. Pirma, iš jos galima stebėti Amerikos satelitus bei visą veiklą erdvėje, o antra, ši erdvės stotis gali būti platforma leizerio spinduliams leisti bei kitiems antisatelitiniams ginkams, kurie galėtų sunaikinti Amerikos satelitus, stebinčius sovietų strateginius veiksmus, nukreiptus prieš Ameriką.

Yra pastebėta, kad sovietų erdvės pastangos ir programos yra labiau ir labiau militarinio pobūdžio.

Sovietų pastangos dominuoti erdvę matyti iš jų oficialių planų:

1. Išvystyti erdvės technologiją, įgalinančią nuolatinį jų žmonių (kosmonautų) erdvės stotyse buvimą.

2. Patobulinti antisatelitines priemones, kurios galėtų atakuoti ir sunaikinti Amerikos satelitus net ir aukščiausiose orbitose.

(Nukelta į p. 167)

Sovietų raketų bazės

plėšimo pavyzdžiu gali būti laikomas markės ir rublio santykio nustatymas. Dar skaudesnę reakciją sukėlė vokiečių kariuomenės brutalumas ir neapdairumas, be jokios atodairios šaudant juos sutikusius lietuvius dėl mažiausių priežasčių. Bet didžiausią nusivylimą lietuvių tauta išgyveno, paskelbus vokiečių okupacinės valdžios organus.

Dar prieš karą ir pirmomis karo dienomis įvairiose Lietuvos vietose susidarė partizanų būriai. Tautos sukilimas buvo gaivališkas ir nesulaikomas, ypač Kauno radiofonui paskelbus Lietuvos nepriklausomybės atstatymą ir vyriausybės sudarymą. Niekas neklausė vokiečių organų įsakymo atiduoti ginklus. Visi ginklus slėpė, nes šis sukilimas buvo laikomas tik generaline repeticija.

Pagal Lietuvos min. pirm-ko pavaduotojo Juozo Ambrazevičiaus pareiškimą ligšiolinis nepriklausomybės laikotarpis skirstytinas į tris etapus: 1) iki gen. Raštikio atvykimo į Kauną, t. y. iki birželio 28 d.; 2) iki Reicho Zivilverwaltungo atvykimo dienos ir 3) Reicho komisarui atvykus ir paskelbus vokiečių okupacinės valdžios vadovybę.

Pirmuoju laikotarpiu ryšys su vokiečiais buvo palaikomas per Kaune pasirodžiusį gen. Rock su vokiečių kariuomene. Šis generolas prašė vyriausybę eiti pareigas, kol iš Berlyno atvyks plk. Škirpa.

Atvykus gen. Raštikiui, liepos 3 Ambrazevičius ir Raštikis buvo pakviesti pas dr. Greffe, kuris įtikinėjo, kad vokiečiai nenori spausti, bet vyriausybė esanti nereikalinga, nes dabar esančią karinę administraciją pakeis Reicho vyriausybės įgaliojimas, o vėliau būsianti sudaryta iš pačių lietuvių kraštą tvarkanti taryba. Todėl vyriausybė turėtų pakeisti savo vizitines korteles ir vietoj ministerių pasivadinti generaliniais sekretoriais ar pan.

Jam buvo įrodinėjama, kad tokiu atveju būtų ne tik formos pakeitimas, bet ir atsisakymas nuo Lietuvos nepriklausomybės. O to vyriausybė ne-

gali padaryti, nes sukilimas deklaruojamas Lietuvos nepriklausomybės atstatymą. Į Greffe grasinimą pavartoti priemones, gen. Raštikis atsakė, kad priverstas tai padaryti jis rasiąs priemonių save nušalinti pirmiau kaip įvyks tautos išdavimo faktas.

Liepos 12 Ambrazevičiui dr. Kleist pareiškė, kad tarptautinės teisės atžvilgiu Lietuvos vyriausybės nėra, nes ji sudaryta be Reicho vyriausybės žinios. Vokiečiai esą pripažįsta vyriausybės nuopelnus, bet vyriausybė turi pati susilikviduoti.

Pranešime teigiama, kad ir sukilimas ir vyriausybės sudarymas nebuvo atsitiktinis dalykas, bet intensyvaus vienerių metų darbo ir planingos kovos rezultatas, kurio pagrindą sudarė Škirpos įkurtasis Lietuvių aktyvistų fronto padalinys Berlyne, iš kur jo idėjinis turinys persimetė į okupuotą Lietuvą ir nevisada sutiko su LAF steigėjų idėjomis Berlyne.

Į LAF Berlyne susitelkė įvairių pakraipų žmonės ir dėl tokio nevienalitiškumo kai kurie lietuviai jį laikė tik laikiniu organu. Tačiau okupuotoje Lietuvoje į jį daugiausia susitelkė krikščioniškai demokratinis elementas, nes kairiųjų grupių žmonės nuėjo bendradarbiauti su bolševikiniu okupantu, o tautininkai buvo sukišti į kalėjimus. Todėl ir Lietuvos vyriausybė stengėsi į įvairius postus skirti savus žmones, bet plačiajai visuomenei vyriausybės srovinis atspalvis mažiausiai rūpėjo, nes buvo svarbu, kad Lietuva susilaukė savo vyriausybės.

Bet viso to aplinkumoje visuomeninė vyriausybės bazė pradėjo skilti, o kartu skilo ir LAF. Skilimą kurstė ir generalinio komisaro įstaiga. Tokiu būdu šalia LAF vyriausio štabo atsirado antrasis štabas, vėliau pasivadinęs "Geležinio vilko" vardu. Į jį perėjo iš LAF inž. Bronius, ats. mjr. Puodžius ir kiti voldemarininkai. Ryškiausias Geležinio vilko grupės bruožas buvo besąlyginis bendradarbiavimas su vokiečiais. Atsirado kova su laikinąja vyriausybe, kurią pranešimo autorius lygina su valstybės

išdavimu. Vokiečių agentai, kaip doc. Taunys, mjr. Pyragius ir Vokietaitis ryžosi griauti vyriausybės pagrindus. Liepos 22 įvyko voldemarininkų pučas prieš laik. vyriausybę. Bandytas LAF susitarti su Geležiniu vilku sukilimo išvakarėse liepos 21 nepavyko. Pučas įvyko. Ilgiau stengėsi išsilaikyti Kauno komendantas plk. Bobelis. Mjr. Pyragiaus pastangos įtikinti gen. Raštikį, kad įsakytų plk. Bobeliui pasitraukti, nepavyko. Raštikis nesutikęs tokio įsakymo duoti, nors Pyragius grasinęs, kad jų pusėje yra vokiečiai ir Geštapas. Plk. Bobelis buvo internuotas, o nauju komendantu paskirtas kpt. Kviecinskas, komendantūros bataliono vadas. Pučnininkai naujos vyriausybės nesudarė, nes vokiečiai siekė tik sukompromituoti esamą vyriausybę. Vokiečių gen. Pohl, atsakydamas į gen. Raštikio pro memoriją, pareiškė, kad su pučnininkais jis nieko bendra neturėjęs. Bet civilinė vokiečių administracija su laikė ir gen. Pohl ir pačią Lietuvos vyriausybę nuo sankcijų pučnininkams.

Laikinoji vyriausybė dar kartą parašė Reicho komisarui raštą, nušviečiantį lietuvių tautos pažiūrą savo nepriklausomybės klausimu ir pareiškiantį apgailėstavimą dėl Reicho vyriausybės sprendimo įvesti Lietuvoje okupacinį režimą.

Vokiečių civilinė administracija per Geležinį vilką stengėsi sudaryti civilinės administracijos patariamąją vadovybę, įviliojant į ją ir laik. vyriausybės narius. Kalbinami ministrai atsakė, nes jie buvo iš anksto susitarę taip elgtis. Tada buvo pakviestas Gelež. vilko remiamas gen. Kubiliūnas.

Geležinio vilko rugpjūčio 5 d. Gen. komisarui įteiktame memorandume buvo pareikštas noras persiorganizuoti į Lietuvių nacionalistų partiją ir partijos viltis, kad, karo sukeltoms aplinkybėms pasikeitus, Vokietija nepaneigs lietuvių tautai valstybinės nepriklausomybės teisės. Memorandumo autorius buvo Zenonas Blynas, LNP gen. sekretorius. Kai kurie GV

nariai siekė nepriklausomybės klausimą visai iš memorandumo išjungti, bet Blynas pagrasino išstoti iš partijos tokiu atveju. Blyną palaikė gen. Kubiliūnas, mjr. Puodžius ir inž. Kl. Brunius.

LAF tuo reikalu daug platesnis ir svaresnis memorandumas Reicho komisarui buvo įteiktas rugpjūčio 6. Komisaras stengėsi LAF ir INP sujungti, ir abiejų pusių atstovai tarėsi dėl naujo dienraščio vardo parinkimo. Buvo sutarta leisti "Lietuvos kelią", kurio pirmasis numeris turėjo pasirodyti rugpjūčio 7. Vyr. redaktorium buvo numatytas Stepas Vykintas-Povilavičius, dirbęs Vilniuje leidžiamo "Naujosios Lietuvos" redakcijoje.

Okupantui paaiškėjus, kad Lietuvos okupanto vergų priežiūros tarnybai netrūksta savanorių, vokiečių okupacinė valdžia ėmėsi jėgos smurto prieš Laikinąją Lietuvos vyriausybę.

Rugpjūčio 5 visi Lietuvoje gyvenantieji vyriausybės nariai atvyko pas Gen. Komisarą. Pasikeitę trumpomis kalbomis, vyriausybės nariai vakare susirinko prie Nežinomojo kareivio kapo vainikui padėti. J. Ambrazevičius pasakė paskutinį žodį, užbaigusį trumpai trukusį Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį. Kalboje buvo reiškiamas viltis, kad gaivališkas lietuvių tautos laisvės troškimas suteiks tautai pakankamai energijos nugalėti visą pyktį, smurtą ir niekšingumą, kuris reiškiasi svetimuosiuose ir... pačių lietuvių tarpe".

— Tai yra gyvyjū lietuvių priesaika kritusiems kovos draugams. Netrukus tą priesaiką bus atlikę visi trys milijonai lietuvių, gal sulauksime ir tų laikų, kada ji bus įvykdyta.

Toliau pranešime Valiukėnas kalba apie vokiečių okupacinės valdžios struktūrą ir krašto gyvenimą, padarydamas keletą rimtų priekaištų laikinajai Lietuvos vyriausybei dėl privatinio turto denacionalizacijos (maksimaline ūkio ribą vyriausybė nustatė 60 ha, o bolševikinis režimas buvo nustatęs 30 ha, todėl susidarė didelė praktinė painiava tiems ūkiams, kurie buvo didesni kaip 60 ha.). Toliau pa-

ŽVILGSNIS Į POLITIKĄ

Rašo dr. Jonas Stiklorius ir kt.

Prezidento Reagano bėdos vis dar nemažėja, nes demokratai, šešerius metus neturėję bent šiekios tokios progos ar priežasties prie jo prikibti ir dėl to turėję tylėti, džiaugiasi, pagaliau, gavę gerą progą prezidentui ką nors prikišti ir todėl deda dideles pastangas tą Reaganui ir tuo pačiu respublikonų partijai nemalonią aferą ištesti ir išpūsti.

Ta problema, kartais vadinama "Irangate" arba ir "Iranscam", atrodo komplikuota, bet pagrinde susiveda į keletą elementarių faktų: prezidentui Reaganui rūpėjo amerikiečiai įkaičiai, paimti Lebanone. buvo pagrindo manyti, kad Irano Ajatolos Chomeini vyriausybė turi įtakos į tuos, kurie tuos įkaitus laiko. Žmoniškumo sumetimais prez. Reagan, kaip ir kiekvienas padorus žmogus, stengėsi tuos įkaitus išvaduoti.

Prisideda dar ir platesnės, gilesnės politikos motyvai:

Iranas (seniau vadinamas Persija) yra didelė valstybė, gulinti strateginiai itin svarbioje vietoje. Juk jeigu sovietams pasisektų užimti Iraną, jie galėtų grėsti arabams ir jų naftos šaltiniams, kurie yra gyvybiškai svarbūs ne tik Amerikai, bet ir Europai, ir net Japonijai. Ajatola Chomeini, yra stipriai nusistatęs prieš Ameriką, laikydamas ją "velnio įsikūnijimu", bet jam jau 86 metai, ir, be to, jo sveikata yra bloga ir dėl to Amerika turi susirūpinti atsargiai sueiti į artimesnius santykius su jo galimais pasekėjais,

teikiama kiek smulkmenų apie gyvenimą Kaune ir Vilniuje ir trumpai paličiams žydu klausimas.

parduodama jiems mažus kiekius ginklų, Iranui taip reikalingų jų ilgame ir sunkiame kare prieš Iraką.

Demokratai smarkiai kritikuoja Reagano vyriausybę už tai, kad ji skelbiasi esanti tvirtai nusistačiusi prieš terorą ir teroristus, bet tuo tarpu slapta suėjo į santykius su Ajatolos Chomeini Iranu, kurį demokratai laiko teroristine valstybe.

Pagrindinis veikėjas šioje Irano aferoje, atrodo, yra prezidento Reagano štabo narys, marinų plk. ltn. Oliver North, kuris ne tik organizavo santykius su Iranu ir pardavė jiems ginklų, bet taipogi pasirūpino iš to gautus pinigų panaudoti Nikaraguos antikomunistinių sukilėlių, vadinamų "contras" sušelpimui. toks šelpimas buvo gyvybiškai reikalingas, kadangi demokratų dominuojamas kongresas atsisakė skirti atitinkamas lėšas tų sukilėlių rėmimui. Blaviai bei objektyviai žiūrint, čia nėra nusikaltimo; tai tik pasekmė politinio nesutarimo: respublikonai nori tiems sukilėliams padėti, o demokratai nenori. Respublikonų dešinysis sparnas plk. ltn. North net laiko herojumi. Žinoma, atsargos dėlei reikia pridurti, kad šiuo metu visi faktai dar nežinomi, ir nežinia kokia situacija bus pabaigoje.

Visas tas Amerikos demokratų keliamas klegesys kyla iš to nelemto amerikiečių polinkio ir papročio, kaip sakoma, savo nešvarius baltinius skalbti viso svieta akivaizdoje. Tai tačiau vienas iš demokratijos minusų, kurį reikia priimti, jeigu iš viso norime demokratiją priimti.

Europos valstybėse, kurios turi daugelio šimtmečių politinį ir diplomatinį patyrimą, buvo ir tebėra žino-

ma ir priimta, kad yra tam tikrų situacijų ir problemų, kurias geriau spręsti ir tvarkyti neviešai. Tą principą vaizdžiai išreiškė kaizerinės Vokietijos kancleris Otto von Bismarck, pasakydamas, kad "juo mažiau piliečiai žino, kaip ir kokiais būdais gaminamos jų dešros ir jų įstatymai, tuo geriau.

AMERIKOS IR IZRAELIO SANTYKIAI SAVOTIŠKI IR IDOMUS

Amerikos piliečių tarpe žydų yra tik apie 5-6 milijonus, atseit tik apie du ar tris nuošimčius visų gyventojų, bet jie daugumoje veržlūs, turtingi, gyvai domisi politiniais reikalais, ypač savo tautos tėvyne, Izraeliu, ir turi bene geriausiai organizuotą politinę atstovybę Vašingtone; rezultate — jie sugebėjo patraukti į savo pusę stebėtinai didelę dalį kongresmanų ir senatorių. Išvadoje, Izraelis, maža, vos 3-4 milijonų valstybė, gauna iš Amerikos kasmet apie keturius bilijonus dolerių. Iš viso, žydų balsas Vašingtone tiek stiprus ir įtakingas, jog kartais atrodo, kad Amerikos vidurinių rytų politika nustatoma Jeruzalėje, o ne Vašingtone.

Šiuos gražius, šiltus santykius smarkokai sudrumstė faktas, kad buvo pagautas J. J. Pollard, žydų kilmės amerikietis, kuris, tarnaudamas atitinkamoje įstaigoje, Vašingtone, sugebėjo pavogti stebėtinai didelį kiekį, net apie 350 kūbinių pėdų, slaptų slapčiausių dokumentų ir juos už didoką pinigą perduoti Izraeliui, tuo padarydamas tiesiog milžinišką žalą Amerikai.

Paaiškėjo, kad Pollard buvo užangažuotas špionažui pačios Izraelio vyriausybės atitinkamų pareigūnų. Už tai Pollard buvo Vašingtono teismo nuteistas kalėti iki gyvos galvos, o jo žmona, nusikaltimo bendrininkė, gavo 5 m. Iš to incidento kilo didelis triukšmas, ir santykiai tarp Vašingtono ir Jeruzalės gerokai atšaušo. Nėra tačiau pagrindo galvoti, kad tie santykiai visiškai išsirs, nes yra per daug ir per stiprių faktorių, palaikančių

ryšius. Izraelio šalininkai jau metų metais skelbdavo, kad remti Izraelį yra "moralinė pareiga", bet dabar, iškilus šiai visai negražiai špionažo afera, tas moralinis kriterijus smarkiai nublanksta. Šitos taip šiltos draugystės tarp Vašingtono ir Jeruzalės viena iš pasekmių yra tai, kad Amerika prieš save nustatė daug arabų, iš ko savo ruožtu seka daug nedraugiškų veiksmų, kuriuos mes tada vadiname terorū.

Kalbant apie terorą ir terorizmą, reikia pasakyti štai ką:

Teroro ir terorizmo problema yra paini ir ją spręsti kol kas nesiseka. Diskutuojant bet kokią problemą, yra naudinga, net svarbu išsiaiškinti vartojamus žodžius, susijusius su ta problema. Nustatyti, kas yra teroristas ir kas nėra, yra nelengva, nes tai priklauso nuo kalbančiojo simpatijų. Pavyzdžiu paimekime situaciją viduriniuose Rytuose, kur Arafato vadovaujama arabų palestiniečių organizacija PLO kovoja prieš žydus, okupavusius jų gimtąją Palestinos žemę. Jeigu jūsų simpatijos yra žydų pusėje, tada, žinoma, Arafatas ir PLO yra teroristai. Jeigu, iš kitos pusės, jūsų simpatijos yra arabų pusėje, tada PLO yra laisvės kovotojai.

Taipogi valstybių vyriausybės nusistatymas teroristų atžvilgiu yra ne nuoseklus ir ne visados suprantamas. Beveik visos valstybės yra oficialiai pareiškusios, kad jos su teroristais neturi jokių reikalų, ir, jeigu teroristai pasigrobs įkaitų, tai vyriausybės dėl jų nesileis į jokias derybas su teroristais. Praktikoje tačiau pasirodo, kad įvairios vyriausybės vis dėlto eina į derybas su teroristais dėl įkaitų, kartais net sumokėdamos milijonines sumas, kad įkaitus išpirktų. Net Izraelio vyriausybė, kuri yra pakartotinai paskelbusi savo griežtą, principinį nusistatymą neiti į jokias kalbas su teroristais, vis dėlto kai kuriais atvejais į tokias derybas eina.

Teroristo sąvoka toli gražu nėra aiški bei nusistovėjusi ir gali keistis. Pavyzdys: 1948 m. Izraelio valstybės įkūrėjas David Ben Gurionas apkalti-

no Menachem Beginą terorizmu, kadangi Beginas tuo metu vadovavo žydų organizacijai Irgun, apkaltintai terorizmu. Po trisdešimties metų tas pats Beginas tapo Izraelio ministru pirmininku.

Kitas pavyzdys: Pietų Afrikos juodieji yra sudarę organizaciją, pavadintą "African National Congress" (ANC), kovojančią teroro priemonėmis prieš Pietų Afrikos baltųjų režimą. Tos ANC pirmininkas Oliver Tambo, žurnalistų paklaustas, ar jo organizacija atsisako teroro veiksmų, visai aiškiai atsakė neigiamai, tačiau vis dėlto Amerikos vyriausybė oficialiai priima tą patį Tambo ir kalba su juo kaip su oficialiu asmeniu, ne kaip teroristų, nors, iš kitos pusės, kažkodėl atsisako kalbėti su arabu Arafatu, kadangi jis ešas teroristas. Ta painiava tęsiasi.

FELIKSĄ VAITKŲ— DRĄSUJĮ LAKŪNĄ PRISIMENANT

Po nepavykusio S. Dariaus ir S. Girėno skridimo per Atlantą, buvo paruoštas antras skridimas, kuriuo norėta užbaigti Dariaus ir Girėno žygį. Antram skrydžiui per Atlantą ryžosi dvidešimt aštuonerių metų aviacijos mokyklos auklėtinis Feliksas Vaitkus. F. Vaitkus gimė 1907 m. balandžio 20 d. Bridgeporto apylinkėje — Čikagoje. Gatvė, kurioje jis gyvena šiandien, vadinama Lituonikos vardu. Jo tėvas Antanas buvo kilęs iš Gruzdžių, o motina Marija Stankevičiūtė — iš Žagarės.

Skridimas įvyko 1935 m. Šių metų vasara buvo labai nepalanki skridimui — ciklonai, priešingi vėjai, rūkas. Tinkamo oro F. Vaitkus laukė tris mėnesius. Atėjo rugsėjis. Orai kaitaliojosi kas dieną ir net kas valandą, bet rugsėjo 20-tąją virš Atlanto ūkanotame danguje atsirado maža prošvaistė. Lakūnas nusprendė šia progą pasinaudoti. Sekančios dienos ankstų rytą Beneto aerodrome "Lituanica II" atsiplėšė nuo žemės ir pasuko Atlanto link. Lėktuvas tolo nuo kran-

tų. Virš vandenyno buvo rūkas. F. Vaitkus skrido 3-3 ½ kilometrų aukštyje. Užklupo tris valandas lijęs lietus. Lėktuvas apledėjo. Po septyniolikos valandų skridimo, išniręs iš rūko, lakūnas pamatė Anglijos salas. Apie skridimą lakūnas pats pasakoja: "Jeigu nebūtų sugedęs benzino siurblys, tikslas buvo jau čia pat. Kadangi praradau daug kuro, netekau ir vilties pasiekti Kauną. Airijoje, prie Balenrobės, pamačiau pievas. Pradėjau sklęsti. Prie pat žemės vėjas netikėtai lėktuvą bloškė žemyn. Vienas sparnas palietė žemę. Lėktuvas staiga apsisuko į priešingą pusę ir nevaldomas nukrito".

Per dvidešimt vieną su puse valandų "Lituanika II" nuskrido 5100 kilometrų. Lakūnui nepavyko viršyti Dariaus ir Girėno 6411 kilometrų nuotolio.

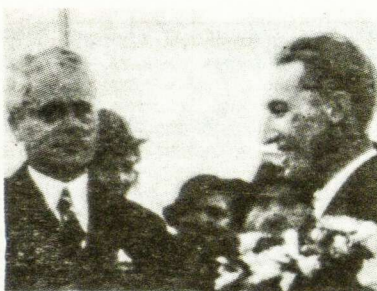
1938 m. F. Vaitkus Čikagos universitete įsigijo filosofijos bakalauro laipsnį. Baigė Masačuseto valstijos technologijos institutą, gavo lėktuvų konstruktavimo inžinieriaus diplomą.

Antrojo pasaulinio karo metu F. Vaitkus tarnavo JAV armijos karinėse oro pajėgose. Lietuvis lakūnas išbandė daugiau kaip 1000 lėktuvų. Tai buvo labai pavojingi skraidymai. F. Vaitkui buvo suteiktas pulkininko leitenanto laipsnis. Mirė jaunas, sulaukęs vos 49 metų, 1956 m. liepos 25 d. Wiesbadene, Vokietijoje, taigi dabar būtų 80 m. amžiaus.

Į aviacijos istoriją Feliksas Vaitkus įėjo kaip šeštasis lakūnas, vienas perskridęs Atlanto vandenyną.

AUSTRALIJOS LKVS "RAMOVĖ" SKYRIŲ ATSTOVŲ SUAŽIAVIMAS 1986.XII.31. SYDNĖJUS

Suvažiavime dalyvavo Adelaidės, Canberros, Melbourne ir Sydnėjaus rinkti atstovai. Suvažiavimas buvo pravestas Bankstowne Lietuvių klubo patalpose. Registracija vyko sklandžiai, ir tuoj pat pradėtas su-

Vaitkų sveikina Kauno miesto burmistras A. Merkys

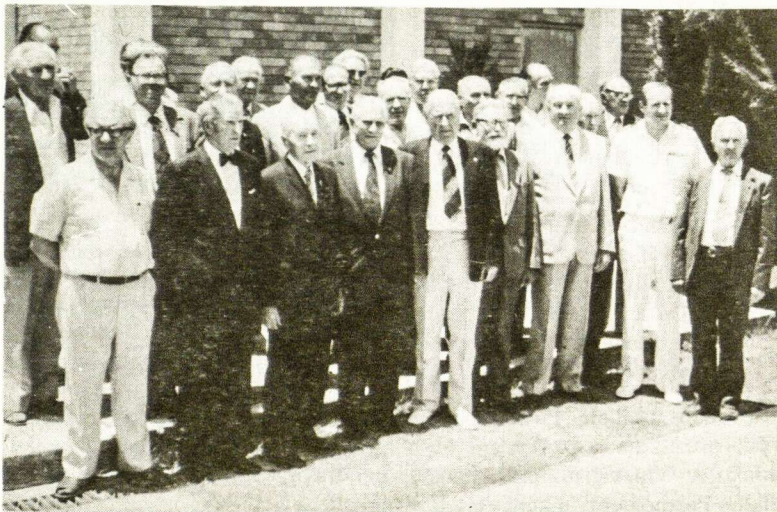
važiavimas. Suvažiavimo dalyvius pasveikino Sydnėjaus skyriaus pirmininkas Ant. Vinevičius. Tuo pat metu pakvietė Garbės prezidiuman prel. Petrą Butkų, miesto Australijos jūrų karininką plk. ltn. Algį Dičiūną, miesto majorą ir "Ramovės" Garbės narį Ant. Kutką (Jūrų karininko laipsnis pažym. pėstininko laipsniu, nes Lietuvių kalboje savo laipsnio atitikmens nežino) ir Adelaidės skyriaus pirmininką Vyt. Vosylių. Darbo prezidiumo pirmininku Melbourne skyriaus pirmininką Vl. Bosikį. Užėmus vietas, prezidiumo pirmininkas padėjo už pasitikėjimą ir sekretoriais pasikvietė ramovėnus Pr. Nagį iš Sydnėjaus ir V. Sidabrą iš Melbour-

no. Sekant programą, buvo pakviesti įnešti ramovėnų vėliavą. Invokacijai pakviestas prel. P. Butkus, MBE, savo jautriu žodžiu pagerbė mirusiuosius prie uždegtų žvakių ir sugiedotas Himnas. Išnešant vėliavą visi paprašyti "Ramiai".

Suvažiavimą sveikino žodžiu: J. Normantas (iš Geolong), kuris priklauso Melbourne skyriui, V. Sidabra — Melbourne Vytenio šaulių kuopos vardu, L. Baltrūnas — Australijos lietuvių sportininkų vardu, Vl. Bosikis — Melbourne ramovėnų ir Melbourne Tautos fondo vardu.

Raštu gauti ir perskaityti sveikiniai: L.K.V. S-gos centro valdybos, Sydnėjaus Lietuvių Bendruomenės valdybos, L.K.V. S-gos "Ramovės" Sydney valdybos ir Sydnėjaus Liet. kat. kultūros draugijos.

Paskaitą skaitė Australijos laivyno majoras Rimas Dičiūnas tema "Sovietų karo laivynas ir jo pavojus laisvajam pasauliui". Paskaita buvo paryškinta skaidrėmis ekrane, kurį paruošė Kęstas Ankus. Paskaita buvo labai įdomi ir daugumas prašė ją įdėti į "Mūsų pastogę" ir "Tėviškės aidus", bet, deja, reikia gauti paskaitininko karinės vadovybės leidimą. Pažadėjo, gal pavyks gauti. Suvažiavimo daly-

Suvažiavimo dalyviai. Dešinėje paskutinis suvažiavimo šeimininkas A. Vinevičius, Sydnėjaus skyriaus pirmininkas

Suvažiavimo prezidiumas. Pirmas iš kairės Pr. Nagys, V. Sidabra, sekretoriai, Vl. Bosikis, prezidiumo pirmininkas, prel. Petras Butkus, MBE, mjr. Ant. Kutka ir Sydnejaus skyriaus pirm. laukia eilės duoti (30 metų veiklos) pranešimą

viai lieka labai dėkingi paskaitininkui už kruopštų darbą.

Skyrių veiklos pranešimus darė: Adelaidės — pirm. V. Vosylius, Canberra — sekretorius L. Budzinavskas, Melbourne pirm. Vl. Bosikis ir Sydnejaus — pirm. Ant. Vinevičius. Po pranešimų ir diskusijų visų skyrių veikla priimt. Patarta veikimą derinti prie kitų organizacijų ir sugyventi draugiškai.

Laike klausimų bei sumanymų būta daug visokių klausimų bei pasiūlymų ir, kiek laikas leido, buvo svarstyti. Dėl priėmimo naujų narių, netarnavusiųjų kariuomenėje, buvo paruošta rezoliucija, kurią perskaitė prez. pirmininkas ir buvo visų priimta. Bus pasiūsta Centro valdybai. Laike pietų pertraukos buvo padaryta bendra nuotrauka. Laike pietų skyriaus pirm. A. Vinevičius pristatė ir supažindino visus atstovus bei svečius. Pietūs buvo skanūs. Juos palaimino kun. dr. Alf. Savickas iš Pertho.

Po pietų visi buvo pakviesti į viršutinę salę tęsti Sydnejaus skyriaus 30 metų veiklos jubiliejų. Pirmininkavo tas pats prezidiumas. Po skyriaus pirmininko A. Vinevičiaus pranešimo, sveikino Pertho lietuvių kun. dr. Alf. Savickas, Pertho lietuvių ir ramovėnų vardu L. Baltrūnas — Melbourne. "Varpo" ir Australijos sporti-

ninkų vardu, Prelatas P. Butkus, MBE, — Sydnejaus katalikų vardu ir kartu savo, Australijos jūrų laivyno majoras Rimas Dičiūnas — "Tegyvuoja ramovėnai ir Laisvoji Lietuva"; V. Sidabra — Melbourne Vytenio šaulių kuopos vardu, Vl. Bosikis — Melbourne ramovėnų ir Tautos fondo atstovybės vardu.

Sveikinimai raštu:

L. K. V. S-gos "Ramovė" centro valdyba, A. Kramilius — "Dainos" choro ir Tautos fondo atstovybės vardu, Sydnejaus Dariaus ir Girėno šaulių kuopos vardu St. Pačėsa. Toliau sekė pažymėjimų įteikimas.

Centro valdybos apdovanotą a. a. Ant. Skirką, buvusį Ramovės pirmininką, jam staiga mirus, jo žymenis ir pažymėjimas įteiktas jo žmonai Adelei Skirkienei. Pažymėjimą ir žymenį įteikė prelatas P. Butkus, MBE. Taip pat buvo įteikti brandaus amžiaus 70 metų sulaukusiems — Kazimierui Butkui ir Pr. Sakalauskui. Adelė Skirkienė ir Pranas Sakalauskas gražiai padėjo už suteiktą dėmesį. Pr. Mikalauskas maloniai padėjo visiems atstovams už puikų bendravimą ir prašo šią tradiciją tęsti toliau.

Meninėje dalyje moksleivis Antanas Šarkauskas gražia lietuvių kalba padėklavo du eilėraščius: Ant.

Skirkos — Ilgiuosiu Tavęs, Tėvyne, ir Maironio — Nedaugel mūsų.

Ramovėnas Pranas Nagys su žmona Elena padainavo dvi dainas: "Už Gimtinės klonius" ir "Palikome Tėvynę".

Vanda Zablockienė labai jausmingai padėklavo Nežinomam Kariui ir Partizano Mirtis. Jautresnieji net ašarą nusišluostė.

Alfa Savickienė ir Jadvyga Mušcinskienė su gitara padainavo tris dainas "Palinko liepa", "Be tėvynės" ir "Tu nepyk".

Sydnejaus skyriaus pirmininkas visiems programos atlikėjams ir atsilankiusiems širdingai padėjo ir palinkėjo Laimingų Naujųjų metų.

Vl. Bosikis, suvažiavimo prezidiumo pirmininkas "Sydnejaus skyriaus 30 metų veiklos minėjimą uždarė, padėkodamas už visas parodytas pastangas, nariams už kantrybę, vaišes, už gražias patalpas, dalyvavimą, o sekretoriams už stropų suvažiavimo ir minėjimo eigos fiksavimą. Suvažiavimas ir minėjimas baigtas Tautos himnu.

A. V.

RAMOVĖNAI ADELAIDĖJE

Š. m. vasario 8 d. sušauktam metiniam narių susirinkime buvo išklau-

syta pirmininko, išdininko ir kontrolės komisijos pranešimai. Skyriaus pirmininkas Vyt. Vosylius išsamiai išdėstė praeitų metų skyriaus veiklą. Šiuo momentu skyriuje yra 85 nariai. Iš jų 15 sergančių ir susirinkimuose bei parengimuose nebedalyvaujančių, bet jie savo aukomis prisideda prie "Ramovės" tęstinumo. Metų bėgyje mirė keturi nariai, tačiau jų vieton įstojo keturi nauji. Mirusių garbingą atminimą susirinkimas pagerbė tylos minute.

Metų bėgyje buvo paminėta Romo Kalantos tragiška mirtis, atšvęsta skyriaus 35 metų veiklos sukaktis, iškilmingai pravesta Lietuvos kariuomenės atsikūrimo sukaktis, skyriaus 35 metų veiklos sukakties ir Lietuvos kariuomenės šventėje buvo paruoštos radijo valandos per Ethnic radijo stotį. Kariuomenės atsikūrimo šventėje buvo sukaupta 400 dol. aukų HELLP organizacijos leidžiamam BALTIC NEWS informaciniam leidiniui, kuris be mokesčio siuntinėjamas vyriausybės nariams ir įvairiems politikams. Pateiktoms žiniomis apie rusų okupantų daromas skriaudas Pabaltijos valstybėms dažnai pasinaudoja vietinė ir užsienio spauda. Glaudesniam skyriaus narių bendradarbiavimui buvo suruoštos dvi "iešminės". Paskutinioji (8.11.86) pavasario "iešminė" buvo skirta III Pasaulio Lietuvių Sporto Žaidynių ruošos komitetui. Žaidynės įvyks Adelaidėje 1988 m. gruodžio 26 - 31 dienomis. Ruošos komitetas, turėdamas iš anksto užsakyti sporto sales ir aikštes, privalo įmokėti nemažas sumas užstato. Adelaidės ramovėnai pirmieji atsiliepė į jų kreipimąsi ir šios "iešminės" pelną 300 dol. perleido ruošos komitetui.

Trūkstant scenos veikalų išėivijos lietuvių mėgėjų teatrams, skyrius 1985 metais buvo paskelbęs konkursą, skirdamas iš savo lėšų geriausiam konkurso laimėtoji 500 dol. premiją. Konkurso paskutinė data buvo 1986 m. rugsėjo 1 d. Gauta viso dešimtis veikalų. Šeši iš JAV ir keturi iš Australijos. Sudarytoji vertinimo komi-

Lapkričio 23 minint, padedamas vainikas prie Žuvusiems už laisvę paminklo. Vainiką neša Vl. Statnickas, palydint V. Vosyliui ir Vl. Patašiu. Nuotr. A. Bulio

sija, susidedanti iš: skyriaus p-ko V. Vosylius, Australijos L. B. Krašto v-bos narės kultūros reikalams J. Vaboliënės, Adelaidės universiteto bibliotininikės V. Vitkunienės, B. A., Adelaidės liet. teatro Vaidila režisieriaus V. Opusio ir Adel. liet. radijo komiteto p-ko L. Gerulaičio, atidžiai perskaičiusi visus veikalus, nutarė skirti premiją autoriui slapyvarde Adomas, už jo 3-jų veiksmų komišką pjesę "Paskutinė valia". Atidarius voka, paaiškėjo, jog autorius yra Anatolijus Kairys, gyvenantis Čikagoje. Jam ir buvo pasiūsta 500 US dol. Šis veikalas yra numatomas pristatyti Adelaidės visuomenei. Be to, daroma žygių šią pjesę išspausdinti atskiru leidiniu.

Visus pranešimus susirinkimas priėmė ir patvirtino vienbalsiai. Sekančios kadencijos rinkimai praėjo sklandžiai. Naujai išrinktoji valdyba pasiskirstė pareigomis sekančiai: p-kas V. Vosylius, p-ko padėjėjas J. Jaututis, sekretorius Vl. Petrėnas, išdininkas J. Bočiulis, parengimams Just. Lenktys. Susirinkimas buvo baigtas Tautos himnu.

Pagal senosios valdybos numatytus parengimus šioms metams, vasario 21 d. ramovėno V. Vosylius sodybo-

je įvyko vasaros pabaigtuvių "iešminė", į kurią susirinko gausus būrys ramovėnų ir svečių. Iš kepsnių kvapo lengvai galėjo visi orientuotis, kurioje sodyboje ši "iešminė" vyksta. Turtingos loterijos įvairiausių šnypščiančių "raketų" bilietai buvo išplatinti. Visas pelnas buvo skiriamas Vasario 16-sios gimnazijai ir Australijos Lietuvių fondui. Kiek iš valdybos buvo girdėti, kai iš šios "iešminės" pelno buvo paskirta Vasario 16 gimnazijai 150 dol. ir Australijos Liet. fondui 100 dol. Be to, naujoji valdyba per vietinę lietuvių spaudą paskelbė aukų vaju dėl Vasario 16-sios gimnazijos, kurios vadovybė kreipėsi į visus pasaulio lietuvius pagalbos užbaigti naujo bendrabučio statybai. Šiai statybai Vokietijos vyriausybė skyrė 3 milijonus markių, reikalaujama, kad lietuviai prisidėtų bent puse milijono. 400,000 markių jau surinkta. Dar trūksta paskutinio 100,000 markių. Tikimės, kad Adelaidės lietuviai gausiai parems šį vaju.

Reikia pažymėti, kad ir esame jau pensininkai dauguma persirite per 70 metų amžiaus slenkstį, bet kada yra ryžtas ir dega meilė savo pavergtai tėvynei — joks vargas nėra sunkus!

J.V.V.

1987 m. LKVS "Ramovė" Čikagos skyriaus valdyba: (Iš kairės) sėdi — sekr. A. Rapšys, pirm. A. Juškevičius, vicepirm. E. Vengianskas. Stovi — LLK muziejaus ved. S. Rudokas, kult. reik. narys J. Bagdžius, išd. V. Valkavickas ir spec. reikalams narys J. Mikulis. Nuotr. C. Genučio. Aprašymas buvo "Kario" Nr. 3, p. 130

AUKOJO "KARIUI":

\$3.00

V. Alantas, MI
A. Balsys, NY
J. Bielskis, IL
J. Bironas, MI
V. Biveinis, Australija
V. Buivydas, NJ
Vc. Butkys, NY
V. Blauzdys, ONT
Pov. Bružas, Belgija
J. Cicėnas, ONT
A. Garolis, OR
J. Gasperas, IL
E. Gasperaitis, FL
J. Gepneris, MI
J. Jablonskis, Australija
V. Jonikas, AR
J. Ivanauskas, Vokietija
L. Kapeckas, CT

A. Kairys, IL
A. Kairys, ONT
Pr. Karalius, V.I.
M. Kazlauskas, Prancūzija
J. Kirstukas, MD
J. Klimavičius, ME
Pr. Kotkis, Vokietija
Id. Krasauskas, MA
K. Kriaučiūnas, RI
J. Kvietelaitis, Australija
A. Lapkus, IL
Br. Lauraitytė
V. Lesniauskas, IL
M. Lisauskas, CT
A. Lukas, ONT
Ad. Maslauskas, CT
Pr. Milašius, Anglija
Ig. Muliolis, Oh
J. Musteikis, NY

Aug. Myle, QUE.
R. Namikas, ONT
M. Norkūnas, MA
J. Pažėra, CA
A. Petrauskas, FL
P. Petrauskas, QUE
A. Pileckas, Fl
J. Pilmonas, IL
P. Pulminskas, MA
J. Raškauskas, OH
J. Rimkevičius, IL
J. Rovas, ONT
J. Rudzevičius, CA
J. Savickas, ONT
Alb. Sakalauskas, NY
St. Senkus, ONT
S. Slavickas, ONT
Ad. Šetikas, ONT
J. Šiaučiuonas, IL

P. Špakauskas, CT
K. Šviezikas, NY
P. Tamulionis, OH
Vc. Taraška, OH
K. Varis, CA
A. Valys, IL
J. Varnas, CA
Br. Venclovas, ONT
J. B. White, FL
St. Zakas, PA
V. Zander, ONT
Osv. Zadvydydas, CA

\$2.00

H. Gasperavičius, IL
A. Poderys, MD

Nuoširdus ačiū!

nešė. Krikščionybė Lietuvą sukultūrinė. Juk ji davė mums mūsų raštą ir pirmąsias mokyklas. Davė ir aukšto lygio grožinės architektūros bei dailės pradus. Jos stiprinami lietuviai pajėgė spirtis rusifikacijai ir provoslavijai. O ir dabar teikia tautai jėgų kovoti prieš visomis priemonėmis komunistų vedamą rusinimą.

Aprašas gausiai iliustruotas dokumentų atspaudais ir įdomiomis nuotraukomis, bei prezidento Antano Smetronos raštų faksimilėmis.

Graudulys apima apie arkivyskupijos rytinę dalį — Gudijai priskirtą — beskaitant ir į jos bažnyčias bežiūrint. Lietuviškai ten jau vien tik šen ten dar kalbama. Viena tik parapija beturi savo kleboną. Visos kitos aptarnaujamos keliaujančių kunigų. Ogi čia būta senosios lietuvių valstybės pamatų, ką liudija gausių tvirtovių griuvėsiai: Gardino, Lydos, Naugarduko, Krėvos... dar taip neseniai čia buvo gyvi lietuvių židiniai. Yra jų likę ir dabar, bet tiek mažai... Ir tų bažnyčių jau nekiek veikiančių belikę. Vis uždarytos, apleistos...

Žinoma, didžiausioji knygos dalis — penki šimtai puslapių — skirta Vilniaus krašto bažnyčių nuotraukoms, jų architektūriniais aprašams (taip kruopščiai ir suprantamai dr. Jurgio Gimbuto paruoštiems), parapijų istorijoms bei lietuvių tautinei veiklai per parapijines ir kitas lietuvių organizacijas aprašyti. Apstu nevien religinių pastatų, bet ir lietuvių veikėjų bei organizacijų nuotraukų.

Knygą bevartant, į akis krinta Vilniaus provincijos mūrinių bažnyčių gausumas. Tačiau jos ir medinukės savo išvaizda bei architektūra artimai derinasi prie kitų Lietuvos vyskupijų bažnyčių. Tik viena kita dėmesį pririša savo ypatingumu. Kaip antai apvalioji Sudervės, Lauryno Stuokos-Gusevičiaus projektuota Švč. Trejybės bažnyčia, Pabradės neobarokinė ar Eišiškių didingas neoklasicistinis pastatas. Tarp Vilniaus krašto bažnyčių yra labai senų, vytautinių bažnyčių. Deja, joms aptarnauti trūksta kunigų. Dalis jų uždarytos. Yra ir sunaikintų, jos tik nuotraukose išlikę.

Knygos gale pateikiamos labai įdomios žinios apie ką tik Vilniaus katedros požemiuose atrastus Mindaugo katedros likučius. Įdėta mindauginės katedros laiptų, glazuruotų grindinio plytelių ir freskos nuotraukos. Taip pat ir tos katedros planų bei rekonstrukcinio katedros piešinio nuotraukos.

Šv. Jono bažnyčia Vilniuje (XVIII a.)

Iš viso, ši knyga nevien nostalgijos apimtus Vilniaus krašto lietuvių vilios po savo tėviškes paklajoti, ji vilios ir Vilniaus krašto nemačiusius ar mažai jų pažįstančius po jų pakeliauti, pasižvalgyti, su jo kančiomis susipažinti.

Bronius Kviklys. LIETUVOS BAŽNYČIOS V tomas. Vilniaus Arkivyskupija II dalis. Architektūriniai tekstai: Dr. Jurgis Gimbutas. Redakcija: Jonas Dainauskas, Bronius Kviklys, T. dr. Anicetas Tamšaitis, SJ, Povilas Vaičekauskas. Artimi talkininkai: Nijolė Gražulienė, Veronika Kulbokienė, kun. dr. Viktoras Rimšelis, MIC, Fotografai: Juozas Mažeika, Jonas Tamulaitis, Pranas Gasparonis. Žemėlapis: Valius Matulaitis. Korektorius: Vladas Civinskas. Išleido Amerikos Lietuvių Bibliotekos Leidykla. 592 psl.

V E L Y K O S M A N O A T S I M I N I M Ų V A I N I K E

Kėlės Kristus, mirtis krito...

V. TAMOŠIŪNAS

Gražūs vaikystės prisiminimai didžiųjų švenčių gimtojoj Lietuvoj. Gavėnios pasninko laikotarpis ir be mėsishko nebuvo toks sunkus. Rūpestingos mūsų motinėlės vasarą pagautas mažas žuveles džiovindavo. Rudenį grybavimas. Baravykai džiovinami. Ruduokės, voveruškos, paliepės marinuojamos moliniuose ar mediniuose induose. Pupos, žirniai, kviečių grūstinė, miežinių kruopų košė ir bulvės visų valgių pagrindas. Aliejų iš sėmenų ar kanapių grūdų daugelis pasisunkdavo patys. Visi buvo sotūs ir sveiki.

Velykos, Kristaus prisikėlimo šventė ir ateinantis pavasaris buvo labai laukiami. Didysis šeštadienis tai daugiausia berniukų iškyla. Jie turėjo parnešti švęstą vandenį ir degančias kempines bei nuodėgulių likučius. Švęstu vandeniu apšlakstomas Velykų stalas su velykiniais valgiais. Tėvas apšlaksto tvartuose gyvulius. Su degančia kempine apeina visas trobas, kad Dievulis atitolintų žaibų sukeltus gaisrus, apsaugotų nuo audrų ir netikėto gaisro.

Velykų šventės, atrodo, kas parapija, žiūrėk, kokia prietaringa naujovė. Aš daugiau prisimenu labai iškilios, mažos Daugailių parapijos Velykas, Mano motinėlė Domicelė buvo vadinama namų Bobutė. Juk tais laikais daktarai tebuvo miestuose, o apie akušeres nei supratimo. Mama turėjo mažą skrynutę, joje švarūs rankšluostėliai, alkoholio rankoms apsiplauti ir, svarbiausia, švęstas vanduo, kuriuo apvilgydavo naujagimio kūnelį ir motinos veidą. Džiaugdavo si motina, kad jos priimti vaikeliai ir gimdytojos buvo išgelbėtos ir sunkiai gimdant nemirė.

Tenka prisiminti ir Verbų sekmdienį. Verbų šventinimas. Degančių verbų šakelių dėmais parūkydavo gy-

venamas trobas. Jaunimui buvo ir išdaigos. Vyrukai verbomis perbraukdavo merginoms per veidą, o rankas paplakdavo sakydami: ne aš plaku, verba plaka...

Velykų rytą, saulei tekant ir einant apie bažnyčią gausiai vėliavų procesijai, uniformuotiems bažnyčios sargams vedant ir giedant: — Kėlės Kristus, mirtis krito, Aleliuja... Saulutė keičia spalvas, šokinėja ir akys, neatsparios, tuojau ašaroja. Po iškilmingų šventų mišių visi skuba bėgčiomis į vežimą, nes tiki — kas pirmas namo parvažiuos, to javai gerai užderlės ir kitus darbus pirmas atliks. Kur yra daugiau vaikų, tėvas padaro supynes ir prie klojimo ant rato pritvirtina karteles, vaikai apžergia, o vienas bėgdamas suka. — vaikams graži ir smagi pramoga.

Velykų pusryčius valgant, vis patsalėn pamesdavo bet ko iš valgio — tai alkanom dūšėlėm... Kiaušiniai — Velykų švenčių pasididžiavimas. Spalvos natūralios. Surinkti surūdiję gelžgaliai, svogūnų lukštai, beržo vantų sudžiūvę lapai, sudėti į atskirus indus, verdant nudažydavo kiaušinius rusvai geltonai, žaliai ir beveik juodai. Sugebančios moterys nudažytus kiaušinius išmargindavo įvairiais raštais. Po pusryčių vaikai ir jaunimas ritinėdavo margučius, bandydavo kurio stipresnis. Dažnai prasišoę vaikai "paleisdavo savo dūdas". Tada motinos iš savo atsargų duodavo.

Šie mano Velykų prisiminimai nuveda į Daugailių parapijos kasdienybę. Nei caro, nei Lietuvos nepriklausomybės laikais mūsų parapijoj neturėjom nusikaltimų, nei teismuose bylų.

Kun. Kazim. Kiršinui klebonaujant, Daugailių parapija davė Lietuvai daug iškilų vadovų ir veikėjų.

Išvardinsiu mūsų parapijos dvasiškius.

Kun. dr. Čepėnas Juozas, Vėlaikių kaimo, bolševikų kankinys, miręs. Būtų 100 metų.

Lumbė Mamertas, Žadavainių kaimo, miręs. Ilgametis Šančių klebo-

nas. Būtų 103 metų.

Arkivyskupas Matulionis Teofilis, kilęs iš Aluntos parapijos. Jo tėvai caro laikais nuomavo prie Daugailių ūkį. Arkivyskupas pėsčias 8 kilometrus eidavo į dviklasę mokyklą Antalieptėje. Ilgametis bolševikų kankinys. Jei gyventų, būtų apie 100 metų.

Kun. Petras Prunskis, Žvilbučių vkm. Įžymiausias okupuotame Vilniaus krašte lietuvių veikėjas. 1941 m. birželio mėn. 15 d., laikant šv. mišias Daugailių bažnyčioje, suimtas ir Sibire nukankintas.

Kun. dr. Juozas Prunskis (kun Petras buvo jo dėdė) iš Žilbučių vkm. Iškilus žurnalistas, rašytojas, Lietuvos Laisvės kovotojas. Įžengęs į 80-sius metus (gimęs 1907.12.25).

Arkivyskupas Mečislovas Reynys. Būtų apie 105 metų. Kilęs iš Madagaskaro vienkiemio. Jau pirmos bolševikų okupacijos metu kalintas, o šios okupacijos metu nukankintas kalėjime.

Kun. Norbertas Skurkis, Daržinių vkm. Dabar būtų apie 83-jų metų. Bolševikų kankinys.

Kun. dr. Jonas Steponavičius, Zokonių vkm. Būtų apie 100 metų. Pedagogas, gimnazijos direktorius. Vokiečių okupacijos metais buvo Zarasų apskr. viršinkininkas. Zarasų Laisvės kovotojai su Žemaitijos Laisvės kovotojais 1944 m. liepos 29 d. suorganizavo Tėvynės apsaugos rinktinę, stoji į atvirą kovą prieš Lietuvos okupantus bolševikus. 1944 m. spalio 6 d. Sėdos kovose pralaimėjęs, 75% kovotojų gerai ginkluoti pasitraukė į miškus partizanauti. Maža dalis nusiginklavo ir pasitraukė į Vokietiją. Kun. dr. J. Steponavičius mirė Vokietijoje 1945 m.

Kun. Antanas Tamošiūnas, kilęs iš Žadavainių vkm., apie 70 metų. Aug. Voldemaro garbintojas, bolševikų persekiotas. Pasitraukė. Dabar gyvena Pietų Amerikoje.

Kalbėdamas apie Velykas, prisimčiau Daugailių parapijos dvasiškius, kurie buvo tie švietūs švyturiai, ugde mūsų dvasines dorybes, vedę mus tiesos keliu. Jie mus mažus mokė

tikėjimo tiesų, savo pamokslais sąmonino mus.

Dvasios akimis matau Velykų procesiją apie bažnyčią, matau kleboną, iškėlusį monstraciją, girdžiu galingą Alleliuja... .

Džiaugsmingų šv. Velykų visiems!

ČIKAGOJE PAGERBTAS RINKTINĖS PIRMININKAS VLADAS IŠGANAITIS

Vytauto Didžiojo Šaulių rinktinės metiniam narių susirinkime buvo pagerbtas ilgametis rinktinės pirm. Vladas Išganaitis, išbuvęs Šaulių sąjungoje 65 metus. Į Griškabūdžio šaulių būrį įstojo 1922 m. ir buvo paskirtas to būrio vadu. Taip pat būrio vado pareigas ėjo Lukšių, Plekščių ir Gelgaudiškio būriuose. Tremyje 1955 m. įstojo į Vytauto Didžiojo šaulių kuopą, kuri dabar yra išaugusi į rinktinę. Kuopoje ir rinktinėje ėjo įvairias pareigas, o nuo 1967 metų rinktinės pirm., tas pareigas dar ir dabar eina. Sąjungos centro valdybos pirmininku buvo 1966 - 1970 metais. Dabar yra centro valdybos I-masis vicepirm. Nuo 1956 m. Šaulių Žvaigždės ordino tarybos narys. Visą laiką buvo atskingose pareigose, kurioms atlikti reikėjo įdėti daug sumanumo, pasiaukojimo ir darbo. Kad tos pareigos buvo sėkmingai atliktos, liudija apdovanojimai: 1928 m. Nepriklausomybės 10-čio medaliu, 1931 m. Šaulių Žvaigždės ordinu, 1934 m. Latvių Šaulių ordinu, 1938 m. Gedimino ordinu, 1939 m. Šaulių Žvaigždės medaliu ir 1969 m. Skautų ordinu. Taip pat už nuopelnus Šaulių sąjungai, sąjungos atstovų suvažiavime, buvo pakeltas į sąjungos garbės narius. 65 metai žmogaus gyvenime yra netrumpas laikotarpis, bet jo nuveikta per tą laiką gana daug.

Prieš pradėdant vykdyti susirinkimo darbotvarę, E. Vengianskas, Daukanto šaulių kuopos pirmininkas, pasveikinęs sukaktuvinką, perskaitė gražiai paruoštą ir įrėmintą adresą ir Vytauto Didžiojo šaulių

rinktinės, Daukanto šaulių kuopos ir Klaipėdos Jūrų šaulių kuopos vardu įteikė sukaktuvinkui. Dar š. Petras Merkeliūns, asistuojant Monikai Gudaitienei ir Sofijai Tamulevičiūtei-Ferro, įteikė dovaną. Susirinkimo dalyviai ir svečiai sugiedojo "Ilgiausių metų..." Sukaktuvinkas, Vladas Išganaitis, nuoširdžiai padėkojo.

Po pagerbimo susirinkimas buvo tęsiamas pagal numatytą darbotvarę. Pranešimus padarė I-mas vicepirm. Alfonsas Paukštė, namų administratorius Leonas Juozapavičius ir išdininkas Klemensas Juškevičius. Kontrolės komisijos aktą perskaitė Kazys Povilaitis. Pranešimus, apyskaitas ir kontrolės komisijos aktą susirinkimas patvirtino.

Į rinktinės garbės šaulius buvo pakeltas Algis Regis.

Susirinkimas įvyko Šaulių namų salėje 1987 m. vasario 1 d., ir jį pravedė I-mas vicepirm. Alfonsas Paukštė. Po susirinkimo visi dalyviai buvo pavaišinti šaltais užkandžiais, pyragaičiais ir kava, paruoštais moterų vadovės Marytės Dabkienės su pagelbininkėmis.

A. Balčytis

WORCESTER, MA. DR. VINCO KUDIRKOS ŠAULIŲ KUOPA

Lietuvos valstybės įkūrimo 736 metų ir Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 69 metų sukakčių minėjimas, suruoštas Worcesterio Lietuvių organizacijų tarybos, į kurią įsijungusi ir Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopa, įvyko vasario 15 d.

Šv. Mišias už Lietuvą ir kenčiančius lietuvius 10 val. ryto šv. Kazimiero parapijos bažnyčioje koncelebravo mūsų diecezijos ganytojas vysk. T. Harrington, kleb. kun. A. Miciūnas, MIC, kun. A. Yankauskas ir kun. Witkowski, MIC. Vyskupas pasakė šiai šventei atitinkamą pamokslą, gausiai pasinaudodamas žiniomis iš LKB Kronikos.

Organizacijos dalyvavo su vėliavo-

mis, tarp jų ir Dr. Vinco Kudirkos šaulių kuopa, vadovaujama pirm. A. Zenkaus. Giedojo parapijos vyrų choras, vadovaujamas muz. O. Keršytės, kurio didelį dalį sudaro šauliai.

3 val. p. p. Maironio Parko didžiojoje salėje įvyko minėjimas. Kuopos antrasis vicepirm. A. Grigalauskas ir kuopos g.š. V. Pajėda įnešė JAV ir Lietuvos vėliavas. Minėjimą lietuvių ir anglų kalbomis pradėjo tarybos pirm. P. Molis, pasveikindamas visus susirinkusius. Sugiedoti himnai. Pagerbti susikaupimo minute visi žuvusieji už Lietuvos laisvę. Prisiminti ir savanoriai kūrėjai, kurie dėl amžiaus, šalto oro negalėjo dalyvauti, jų tarpe — kuopos g. š. savanoris — kūrėjas Kazys Kriauciūnas. Minėjime gausiai dalyvavo šauliai-ės.

Pagrindinis kalbėtojas anglų kalba Massachusetts valstijos seimo atstovas, mūsų miesto lietuvis William Glodis giliai įvertino lietuvių pastangas išlaikant savo kalbą, tradicijas, kultūrą. Jis supažindino su proklamacija, kurią Vasario 16-tosios proga pasirašo mūsų valstijos gubernatorių M. Dukakis. Ta proklamacija yra išreikalauta, kaip tik valstijos seimo atstovo — lietuviu W. Glodis pastangomis. 1983 m. rugsėjo 26 d. seimelis priėmė nutarimą, kad kiekvienais metais gubernatorių pasirašytą proklamaciją, skelbiančią Vasario 16-tąją Lietuvos nepriklausomybės dieną. Ligi šiol tos proklamacijos pasirašymo proga gubernatorių aplankydavo Amerikos Lietuvių Tarybos Bostono skyriaus sudaryta delegacija. Atstovo W. Glodžio manymu, toji delegacija turėtų būti sudaryta iš visų didesnių Massachusetts valstijos lietuvių telkinių atstovų, kad tuo būdu būtų pakelta lietuvių svarba gubernatoriaus ir kitų įstaigų akyse.

Lietuvių kalba kalbėjo Worcesterio apylinkės Lietuvių Bendruomenės pirm. Stasys Rudys. Meninę programą dalį išpildė vyrų choras, vadovaujamas muzikės O. Keršytės, kurio, kaip anksčiau minėjau, didelę dalį sudaro šauliai. Ne tik dalyvavome minėjime, bet Lietuvos laisvini-

mo darbams paskyrėme auką — Vli-
kui 50 dol. Po minėjimo organizacijų
taryba ten pat salėje suruošė vaišes.
Kiekvienas lietuvis, bet ypatingai
mes, šauliai-ės, turime būti vieningi
ir solidarizuoti su kenčiančiais mūsų
broliais, sesėmis pavergtoje
tėvynėje. Jie veda žūtbūtinę kovą už
tautos ir tikėjimo laisvę, nebijodami
ne tik Sibiro tremties, bet ir gyvybes
paaukoti. Iš mūsų tokių aukų jie ne-
reikalauja. Šaukime nepaliaudami
laisvajam pasauliui, kuris turi ausis ir
negirdi mūsų šauksmo daugiau 40
metų ir vis dar nenori girdėti apie
pavergtųjų kančias komunistinėje
vergijoje. Šaukime kasdien ir vis gar-
siau, kartodami liepsnose paskendu-
sio dėl Lietuvos laisvės Romo Kalan-
tos žodžius: "LAISVĖS, LAISVĖS
LIETUVAI!"

Janina M.

PAS CICERO JŪRŲ ŠAULIUS

Su naujais metais Cicero jūrų šau-
lių kuopos "Klaipėda" valdyba prisi-
mena paramos reikalinguosius ir šie-
met paskyrė po 100 dol. kovai su OSI,
"Kariui", Tautos fondui (jamžinant
mirusį kuopos narį a.a. kun. dr. A.
Jušką) ir Šv. Antano parapijai; po 50
dol. Altui, Balfui, "Draugui", Lietu-
vos bažnyčių kronikoms leisti ir vie-
nai sergančiais kuopos šaulei; po 25
dol. "Laisvai Lietuvai", "Sandarai" ir
visoms 3 Čikagoje veikiančiomis lie-
tuvų radijo valandėlėms.

Cicero jūrų šauliai aktingai dalyva-
vo Vasario 16 minėjimuose. Vasario
7 d. drauge su Daukanto jūrų kuopos
šauliais prie Cicero miesto valdybos
iškilmingai iškėlė Lietuvos tautinę
vėliavą. Vasario 8 d., drauge su JAV
karo veteranais, su visom 3 vėliavom,
dalyvavo pamaldose žuvusiems už
Lietuvos laisvę Šv. Antano parapijos
bažnyčioje, o po pamaldų minėjime
parapijos salėje. Sesės jūrų šaulės
pravedė aukų rinkimą Altui. Vėlia-
voms ir aukų rinkimui vadovavo val-
dybos vicepirm. Aug. Ašoklis.

Pakeliui į pamaldas žuvusiems už Lietuvos laisvę, prieky Ašoklis, už
jo su vėliavomis JAV karo veteranai Masiliūnas ir Mažunaitis. Nuotr.
Genučio

Vasario 14 d. Klaipėdos ir Daukan-
to kuopų jūrų šauliai iškėlė Lietuvos
tautinę vėliavą prie LA Grange mie-
sto valdybos. Šioms iškilmėms vado-
vavo jaunas politikierius Edvardas
Šumanas. Abi šios iškilmės buvo
aprašytos ir vietinėje amerikiečių
spaudoje.

Metinis Cicero jūrų šaulių kuopos
pobūvis bus spalio 3 d. šaulių namu-
se Čikagoje. Klaipėdos kuopai pirmi-
ninkauja J. Mikulis, o Dauganto E.
Vengianskas.

S. Paulauskas

MARIJOS TŪBELYTĖS - KUHLMANIENĖS "JSIBROVĖLĖ"*

Algirdas Gustaitis

Yra manančių, kad rašytojai ir kito-
kių menų žmonės esą jautresni, pa-
stabesni, kartais net pramatantieji

ateitin. Skaitantieji stengiasi
neužgniaužti atrastų veikėjų, per
daug supurčius nesuaižinti.

Mariją Tūbelytę - Kuhlmanienę
gyvenimas žarstė ne vien Lietuvoje,
bet ir Šveicarijose, Vokietijoje, Jung-
tinėse Amerikos Valstijose, netgi Tai-
wane, Japonijoje ir kitur. Visur Mari-
ja stebėjo, kartais liūdėjo ar
džiaugėsi. Įspūdžius atsargiai dėjosi
į savo jausmus. Išmargintais raštais
puošė lietuvišką spaudą. vieną tokį
pluoštą, novelių pavidalu, 1986 mei-
tais išspausdino *Isibrovėlės* pavadini-
mu. Tenai 17-ka kūrinėlių.

Pirmoji novelė užvardinta *Apie
Žibutę*. Devyniuose puslapiuose.

Žibutę sužavėjo nepaprasto puiku-
mo lėlė, kurią vėliau nupirko, pado-
vanojo krikšto mama. Lėlytė guldo-
ma vertė akis, mokėjo užsimerkti ir
atsimerkti, apvilktą balto aksomo

rūbeliu, kojos baltom kojinitėm, batukai auksinėm sagtim, plaukai tarsi balto lino, gi akys mėlynos ir tokios ryškios! Širdukė dunksėjo matant gražią lėlę, kurią bematant pavadino Margiriu. Mergaitėi tas vardas patiko nuo tada, kai jos tėvelis parašė ir paskaitė poemą apie kunigaikštį Margiri, labai narsų, miklų didvyrį.

Žibutė gražiąją lėlę nusinešusi paguldė sename pastate sode. Guldomas Margiris užsimerkė, o drabužėliai maloniai kvėpėjo ne tai mėtom, ne tai žemuogėm.

Pašaukė tėvelis, Žibutė Margirį pabučiavo, nubėgo pas tėvelį, kuris, nelaimėi, buvo per daug išgėres.

Tėvelis nustebė, kad lėlė pavadinta Margiriu. Jis prasitarė, tą vardą buvo parinkęs savo sūnui, kuris užbaigtų jo nespėtus atlikti darbus. Jis laukė sūnaus, bet... viskas pasikeitė.

Žibutė apkabino tėvelį. Taip, jis myli dukrečią, bet tai visai kas kita, ir jo akyse sužibo ašaros. Paėmė lėlę, sūpavo.

Mergaitėi tarsi sprogo jausmai, skausmas gniaužė kvapą, staiga pasijuto lyg atstumta. Iš tėvelio rankų išplėšė Margirį, nubėgo į seną pašiūrę šaukdama, kad tos lėlės daugiau nemyli.

Dabar tėvelis tarsi atsibudo, ėmė teisintis, kad jis girtas, nežinojo ką kalba, jis labai myli savo dukrečią Žibutę.

Bet jinai neklausė žodžių, ant žemės parkritusi verkė ir šaukė, kad Margiris pavergė tėvelį.

Galvojo, kaip atgauti tėvelio meilę? Aišku, reikia atsikratyti lėle. Geriausias sudeginti, kaip darydavo senovės lietuviai, kaip poemoj aprašinėjo tėvelis.

Tuo tarpu tėvelis, paveiktas alkoholio, prisėdęs ant suolo, užmigo.

Mergaitė nutaria, kad dabar geriausias laikas sudeginti Margirį, nes ir namiškiai išvažinėję. Lai sau tėvelis sapnuoja apie išsvajotą sūnelį, kurio neturi.

Ant sausų pušies šakų paguldė Margirį. Iš miegančio tėvelio kišenės

ištraukė degtukų dėžutę. Vieną degtuką brūkštelėjo, tuojau ugnies liežuveliai ėmė spragsėti, kilti aukštyn. Išsigandusi parbėgo namo, pasiėmė raudoną kibirėlį su vandeni, norėjo užgesinti, bet viskas skendo dūmuose. Tarnaitė vos išgelbėjo mergaitę.

Ugnyje žuvo Margiris ir tėvelis.

Novelėje rašytoja įdomiai gvildena jaunos mergaitės jausmus ir jų priežastingumą, nesuvaldomą kerštą, greitą sprendimą, gailestį, tragediją. Netikėtumai pasikartoja iki staigios atomazgos. Vyrams juo labiau įdomu, nors jie gyvenime spėlioja, dėl ko moters supyksta, užsigauna ar užsidega nesuvaldomu elgesiu, dažnai kenksmingu ar pražūtingu vyrui. Čia siekiama net jaunutės mergaitės galvosenos. Ar neatsitinka, kad tėvai, besidžiaugdami naujagimiu, netgi priekaištauja motina, kodėl ne berniukas, o mergaitė? Ar nebūna, kad dukters daugiau myli tėvus, negu berniukai? Šiuo kart tėvo padaryta klaida buvo paskutinė, užsibaigusi dusinančių dūmų sukuriuose. Perdėtas idealizavimas atnešė mirtį.

Antroji novelė pavadinta *Vagystė*. Pagrindinė veikėja — 17-kos metų graži lietuvaitė Sigutė, atostogoms nuskrido į Muncheną pas pusbrolių Rimą. Buvo numačiusi smagiai pailsėti, bet Rimas neseniai grįžo iš okupuotos Lietuvos sužinojęs, kad Suvalkų trikampyje suimtas lietuvis pogrindžio veikėjas, jį galima išlaisvinti sumokėjus daug pinigų. Ar Sigutė sutiktų padėti?

Jos tėvas, jaunystėje ginklu rankose gynęs lietuviškas žemes nuo puolančių priešų, primygtinai pageidavęs, kad Sigutė visad atmintų Lietuvą, dėl jos darbuotųsi. Ji stebėjosi Rimu, kuris iki tol buvo abejingas lietuviškai veiklai, bet pavaikščiojęs Gedimino kalne Vilniuje, pasikalbėjęs su tenai gyvenančiais lietuviais gerojai pasikeitė, netgi Sigutę traukia į lietuvišką veiklą.

Sutikus, jai pasakoma užduotis: iš mažos vokiečių bažnyčios pavogti šventos Cecilijos statulėlę.

Sigutė apsipylė ašaromis. Kodėl dėl Lietuvos jai paskirta meluoti ir vogti? Argi negalima Lietuvai kitaip pasitarnauti, kaip nors garbingiau?

Rimas nuveda, parodo statulėlę. Kitą dieną turės vieną nueiti, aštrių piukleliu nupiauti. Jauną mergaitę neįtars.

Kitos dienos vakare lijo. Ji viena įslinko bažnytėlėn, greitai nupiovė stovylėlę, paslėpusi spruko lauk, bet tarpduryje beveik atsitenkė į seną bažnytėlės kunigą, kuris, nustebęs mergaitės pamaldumu, būtinai kvietė į kleboniją sušilti, išgerti puodelį karštos kavos. Nenoromis turėjo atsakyti, o prasižiojus ir pasakius porą sakinių, kunigas suprato ją esant svetimtaute.

Mažutę statulėlę įteikė Rimui, kuris už ją gaus tiek pinigų, kad galės išpirkti suimtą lietuvių pogrindininką.

Sigutėje didėjo nerimas, nes vagystė visad liks vagyste, o dabar net senasis bažnytėlės kunigas ją pamatė. Rimas aiškino, kad svarbiausia mūsų tėvynės Lietuvos išlaisvinimas, o Viešpats Dievas galės apsieiti ir be tos statulėlės, juo labiau, kad originalą turi danguje. Vokiečių bažnytėlė be Šventos Cecilijos nesugrius.

Jei taip, tai Sigutė turinti sužinoti, kas per vienas tas keistuolis, pasižadėjęs tiek daug sumokėti už mažytę Cecilijos skulptūrėlę. Prisiprašo drauge su Rimu vykti pasiimti pinigų pas didikų kilmės profesorius.

Tamsoje belandžiojant, Rimas paslydo, susimušė nosį, bėga kraujas, vienai Sigutei reikia nunešti.

Profesorius labai nustebė pamatęs jauną, gražią mergaitę. Tuojau sumokėjo anksčiau sutartus pinigus. bet Sigutė nori sužinoti, kodėl jam reikia būtinai tos nupiautos Cecilijos... Jis paaiškina, kad paskutiniaisiais karo metais buvo subombarduota jo pilaitė, ten viskas žuvo, kartu su jam labai brangios moters nuotraukomis, portretu. Kai šioj bažnytėlėje įsižiūrėjo skaisčiu veideliu išdrožinėta Šventą Ceciliją, ji labai priminė brangiąją moterį, kurią būtinai

norėjo matyti prieš save. Štai, kodėl tokie pinigai. Karo metu sužeistas, tapo invalidu, pats negalėjo įvykdyti sumanymo.

Šioje vietoje galėtų baigtis trumpa novelė, bet autorė toliau vysto eigą, jungdama sekančius nutikimus.

Sigutė, sužinojusi pas ką ir kodėl tenai atsidūrė bažnytinė statulėlė, nutaria viską papasakoti senam kunigui, jai bus ramiau.

Kunigas ne tik buvo pastebėjęs vagystę, bet ir pranešęs policijai.

Sigutė kunigui pasakoja, kad ir šventieji norėję padėti nelaimingiesiems, kaip šiuo kart ir nelaisvės išgelbstimas lietuvis. Klebonas reikalauja sugražinti statulėlę, nes tai kriminalinis elgesys.

Mergaitė vėl eina pas profesorių, pageidauja statulėlę atiduoti bažnyčiai neveliau kaip po metų, nes ji viską papasakojo klebonui.

Dabar Sigutė ramiai galės stebėti debesis, plaukiančius link Lietuvos.

Vagystėje juntamas įvairus rašytojos galvojimas, siekimas veiksmo pakilimo ir nusileidimo, vėl pakilimo, nenorint atleisti įtampos.

Ar pilnai pavyko? Kita vertus, lengvas ir visai aiškus supratimas, nepalikantis nei kibirkšties abuojuoju, būna greitai pamiršamas. Pabaigoje sentimentalumas nebūtinai lygiuojasi su kietų sprendimų eigą.

Šioje novelėje, vienintelėje knygoje, įveliama pagrindžio veikla. Kai užsienio lietuviuose pasiaukojantis tautiškas dingsta ar išblėšęs iki šaltumo, tokios rūšies literatūra lauktina. Gerokai užsienyje augančios lietuvių jaunuomenės dalis nebūtinai klauso tėvų, mokytojų patarimų lietuviška prasme. Perskaitytos knygos, kaip žinome, dažnai palieka įspūdžio, kartais keistumai labiau mėgiami už paprastą dėstymą net margais sakiniais.

Čia įpinta sąžinė i religija, jas vedant lygiagrečiai ir tolygiai. Mintys priimtinos krikščioniškai galvojančioms, visiškai priešingos komunistiniams išdresiruotiems.

Marijos Tūbelytės-Kuhlmanienės

Vagystėje yra įdomių minčių, reikalingų tolesnių vystymų. Novelėje ryškūs keturi veikėjai: Rimas, Sigutė, kunigas, profesorius, visi skirtingų charakterių, kitaip žvelgiantieji į juos supančią aplinką, betgi tolumoje kažkaip galintieji suartėti. Savo knygos puslapiuose naudoja sklandžių dialogų. Vertėtų autorei *Vagystę* pritaikyti teatrui ar vaidinimui per radiją. Tokios rūšies veikalų lietuviams trūksta. Neapsunkinant skaitlingais artistais, gal mūsų teatralai ar vaidinimo mėgėjai pasinaudotų.

Novelėje *Poetas Aurelijus Uoga*, mylėjo Mildutę. Rodydamas savo meilę, suvalgė sliėką, taip be niekur nieko prarijo. Ne dėl antro sliėko susikivirčio, bet atsiskyrė. Uoga įkibo eilėraščius rašyti, o Mildutė susigaudė Sirijos arabą. Gal būtų tapusi arabiene, bet nuskrudusi į Damaską, sutikusi kitas to arabo žmonas, grįžo į Ameriką. Sugrįžus, naktimis ėmė sapnuoti Uogą. Jei taip, tai nuvažiuo į Baltimorę pas poetą Aurelijų, gyvenusį apšepusiam name, auginantį papūgą, kuri esanti kvaila, nei vieno žodžio neišmoka.

Indusų gura užbūrė Mildutę, ji vėl mylisi su Uoga. Glėbyje besvaikstantiems, nebylė papūga šuktelėjo:

— Nirvana! — netgi suplasnoji spalvingais sparnais.

Taip baigiama trečioji novelė, turinti trumpų įsibėgėjimų, įdomių netikėtumų, apvilktų lengvu dėstymu, sukeliančių šypsni. Uogai poetiškai pažaliavęs veidas rausvai prašvito, gėrė morkų sunką su citrinomis.

Nejučiomis šmėkšteli mintis, kad ne svetimuose laimė.

Gyvenimo painavose motina nediršta antrą kartą ištekėti, kai duklė nujaučia prarandantį savąj. Taiklūs dialogai:

— Man rodos, kad jis yra įsitaisęs mergą.

— Negali būti!

— Gali! Ir aš dargi įtariu, kad ji tokia. (57 p.).

Nelaimės prasidedančios beveik neįjungiant, kaip skaitome:

— Man rodosi, kad tada jau buvo per vėlu, — kad Algis pašamonėje jau buvo pasiruošęs įsimylėti bet kurią kitą. (60 p.).

Tokie pajvairinimai traukia skaityti, gilintis į Marijos Tūbelytės puslapius.

Kitose novelėse pagrindiniai veikėjai lietuviai, gyvenantieji įvairiuose kraštuose. Graikijos saloje Eglė įsimyli graiką Dimitri, kai ją mylintis lietuvis norėjo įteikti motinos paliktą žiedą. Tuo laiku pranešama, kad Eglė, su meilužiu nardynėdama prie Kurfu salos, prigrėrė.

Tolesniame skaitinyje į Malaziją pakliuvęs lietuvis vedė vietinę turtinę mergaitę. Netrukus jiedu pradėjo nesutikti, nesuprasti vienas kito. Pirmai progai pasitaikius, malazietė užsimušą, drauge nukirtusi jauną lietuvaitę. Pavydas kruvinu kerštu.

Kalifornijoje pagyvenusi lietuvė myluojasi su pasigautu hipiu, ir tuojau pajunta jos pasirinktojo viliojančius žvilgsnius link jaunų mergaičių.

Vargo spaudžiamas vyras pardavė mažutį sūnelį turtuoliams Argentinon. Negalinti atleisti žmona jį nušauna. Po daug metų, nušautasis atsirado Argentinoje, sutinka parduotąjį sūnų, kuris nežinodamas kad tai jo tėvas, upėje paskandina.

Kitame skaitinyje duklė matė motiną bučiuojantis su svetimu vyru, gal tai pražudė tėvą.

Knygoje novelė po novelės spindi netikėtumais, įdomiais nuotykiams, pagrinde vedančiais grožin, tieson, ištikimybėn lietuvių tautai, nesugriauanant gyvenimo pagrindų.

Vienoje novelėje jaunas lietuvis iš Amerikos nuvykęs į São Paulo aplankyti brolio, iš ten parsivežė nuosta-

(Nukelta į viršelio 3 p.)

IŠ „ŠAULIŲ VADOVO”

Paruošė K. Milkovaitis
(Tąsa iš TT Nr. 3)

VYRESNIŠKUMO ŽENKLŲ PAAIŠKINIMAS

Aktyvūs ženklai

Ženklų spalva

Sausumos šaulių: Žvaigždutės aukso spalvos; Juostelės — sidabro spalvos.

Jūrų šaulių: Žvaigždutės sidabro spalvos; Juostelės — sidabro spalvos.

Visi šauliai, užimant aukštesnes vietas, turi teisę nešioti nustatytą skaičių žvaigždučių ir juostelių savo užimamai vietai atžymėti.

Žvaigždutės ir juostelės nešiojamos ant abiejų rankovių, žemiau pečių, kaip parodyta pavyzdyje dešinėje.

Atsargos — eitų pareigų ženklai

Ženklų spalva

Visų šaulių: Žvaigždutės akvamarino spalvos; Juostelės akvamarino spalvos.

Kadangi žvaigždutės nežymi užsitarntautą laipsnį, o tik pažymi užimamą vietą, tai šaulys, jo aukštesnės užimamos vietos kadencijai pasibaigus, privalo žvaigždutes ir juosteles nuo rankovių nusiimti.

Neužimant aukštesnės vietos, žvaigždutės ir juostelės nešiojamos ant krūtinės, virš dešinės kišenėlės, kaip parodyta pavyzdyje, dešinėje.

Griežtai draudžiama nešioti bet kokius vyresniškumo ženklus tuo pačiu metu ant rankovės ir ant krūtinės.

Eitų aukštesnių pareigų vyresniškumo ženklus gali nešioti šauliai, pareigose išbuvę nemažiau, kaip vieną pilną kadenciją. Iš pareigų pašalinti kadencijai nepasibaigus, atsargos vyresniškumo ženklų neturi teisės nešioti.

Papildomai žiūrėk ir vadovaukis LŠST Statuto 73 paragrafu.

Šauliai, kurie anksčiau užėmė aukštesnę vietą, o dabar užima žemesnę, turi teisę nešioti ženklus ant rankovių, bet skirtumas žvaigždučių ir juostelių turi būti akvamarino spalvos.

Pavyzdžiui: Jei šaulys anksčiau užėmė kuopos pirmininko vietą, bet dabar yra tik kooptuotas kuopos valdybos narys, tai jis turi teisę nešioti vieną aukso spalvos žvaigždutę (sidabro spalvos, jei jūrų šaulys), o kitos dvi žvaigždutės ir juostelė turi būti aptemdytos — akvamarino spalvos.

RINKTINĖ

Žiūr. LŠST Statuto 96 paragr.

RINKTINIŲ NAUDA IR JŲ FUNKCIJOS

Kuopoms jungtis į rinktines nėra privaloma, tačiau rinktinių steigimas yra labai pageidaujamas. Pirma, tai sujungia, sustiprina bei pagyvina — ypač mažiau pajėgių dalinių veiklą. Antra, tai nepaprastai palengvina — decentralizuoja centro organų darbą ta prasme, kad draugelį mažesnės svarbos reikalų, paprastai dalinių nukreipiamų į centrą, gali atlikti ir išspręsti rinktinių vadovybės.

Todėl rinktinės ribose veikiančių dalinių aukštesnės instancijos dėmesio reikalinga žodinė komunikacija, raštai ir kiti reikalai, turi eiti tarnybines priklausomybės (komandos) keliu per rinktinės vadovybę.

KAS GALI SUDARYTI RINKTINĘ

Vadovaujantis LŠST statuto 109 paragrafu, rinktinę gali sudaryti du daliniai, nemažesni, kaip kuopos didumo. Į kuopos dydį galima įskaityti įvairias veikiančias sekcijas, kaip sporto, dramos, tautinių šokių ir t.t., jei jų nariai yra legaliai įstoję į Šaulių Sąjungą.

RINKTINĖS PIRMININKO VEIKLOS SFERA

Rinktinės pirmininkas su daliniais dirba per dalinių pirmininkus. Jis sprendžia jo veiklos sferoje atsiradu-

sius bėgamuosius klausimus ir koordinuoja dalinių veiklą pagal jų jam patiektą metinį numatytų darbų planą.

Rinktinės pirmininkas ypač prižiūri, kad rinktinėje nebūtų prasiplenkta su LŠST statutu, su LŠST visuotinio dalinių atstovų suvažiavimo nutarimais ar su centro valdybos nutarimais. Jis stengiasi išlyginti rinktinėje atsiradusius nesklaidumus, o negalėdamas to padaryti — informuoja apie tai Sąjungos pirmininką ir Centro valdybą.

Rinktinės pirmininkas bei rinktinės valdyba nesikiša į dalinių veiklos vidaus bei piniginius reikalus. Tačiau neaiškumui atsiradus, rinktinės pirmininkas painformuoja apie tai Sąjungos pirmininką, kuris gali rinktinės pirmininkui pavesti atatinamą darbą atlikti.

KAS GALI IR KAS NETURĖTŲ BŪTI RENKAMAS RINKTINĖS PIRMININKU

Reikia vengti rinktinės pirmininku rinkti vieno rinktinę sudarančių dalinių pirmininką. Geriau, kad rinktinės pirmininku būtų mažiau įsipareigojęs kurios kuopos valdybos narys ar šiaip garbingas šaulys. Kuopos valdybos narys tapęs rinktinės pirmininku, privalo pasitraukti iš kuopos valdybos.

KITI ŽINOTINI FAKTAI

Rinktinės pirmininkas ir rinktinės valdyba renkami 3 metų kadencijai.

Rinktinės pirmininkas yra tiesiogiai pavaldus Sąjungos pirmininkui ir Centro Valdybai.

Rinktinės pirmininkas su rinktinės valdyba nesudaro atskiro dalinio.

Rinktinės likvidacija

Norint rinktinę likviduoti, reikia gauti LŠST centro valdybos sutikimą.

Gavus sutikimą, sudaroma likvidacijos komisija, kuri paskirsto esamą turtą ir surašo likvidacijos aktą, nurodama rinktinės likvidacijos priežastį.

Akto originalas, su likvidacijos komisijos narių parašais, neatidėliojant

siunčiamas Sąjungos pirmininkui.

Rinktinės likvidacijos komisiją sudaro Sąjungos pirmininkas, pasitaręs su Centro Valdyba.

Likviduotos rinktinės vėliava siunčiama LŠST Centro valdybai

Papildomai žiūrėk LŠST statuto 109 ir 110 paragrafus.

D A L I N I A I

KAS ŽINOTINA STEIGIANT NAUJĄ ŠAULIŲ DALINĮ

Bendru "dalinio" vardu vadinamos šaulių kuopos, būriai, grandys. Įsteigti šaulių dalinį yra nesudėtinga procedūra. Svarbiausia, turi atsirasti iniciatorius ar iniciatorių grupė, kuri tos iniciatyvos imtųsi.

Iniciatoriai turi būti susipažinę su LŠST statutu, šaulių ideologija bei organizacija, kad reikale galėtų orientuotis ir patenkinamai atsakinėti į klausimus. Tokios susipažinimo literatūros galima gauti kiekviename šaulių dalinyje.

Dar geriau yra kreiptis į artimiausių šaulių dalinį ir prašyti pagalbos. Šauliai ne tik mielai padės, patars ir aprūpins reikalinga literatūra, bet, pageidaujant, dar ir atstovą atsiųs, kuris ne tik atsakinės į klausimus, bet, reikale, ir patį susirinkimą praves. Iniciatoriams tokiu atveju belieka tik susirinkimą sušaukti.

Šaukiant ir pravedant steigiamąjį susirinkimą be šaulių pagalbos, būtina išrinkti susirinkimo pirmininką ir sekretorių. Susirinkimui pasibaigus, sekretorius tuoj pat surašo susirinkimo protokolą, į kurį įrašo visų šauliais užsirašiusių pavardes. Protokolą, greta susirinkimo pirmininko ir sekretoriaus pasirašo visi pareiškę norą būti šauliais.

LŠST statuto 109 paragrafas nurodo koks šaulių skaičius sudaro grandį, būrį ir kuopą. Atsižvelgiant į užsirašiusių žmonių, skaičių, naudinga yra neatidėliojant išrinkti dalinio pirmininką ir dalinio valdybą iš minimalinio žmonių skaičiaus. Minimalus valdybos narių skaičius yra prasmingas todėl, kad paprastai nuo užsi-

rašiusių skaičiaus tam tikra dalis "nubyra" ir išrinktoji valdyba, pasilikusių žmonių skaičiui, gali būti per didelė. Priešingu atveju, visuomet galima reikalingus žmones į valdybą pririnkti ar kooptuoti.

Protokolo nuorašas laike 2 savaitių siunčiamas Sąjungos pirmininkui, registracijos formalumams atlikti.

Dažnai dar mėgstama surašyti specialų meniską dalinio įsteigimo aktą, kurį visi steigėjai pasirašo. Žiūr. pavyzdį Nr. 1.

Vardą daliniui reikia parinkti skambų ir patriotišką. Jį parinkus, reikia pasitikrinti centro valdyboje, ar tokiu vardu dalinys neveikia kur nors kitur ar kitame krašte.

Steigiant naują šaulių dalinį, reikia vadovautis LŠST statutu, bet ypač gerai reikia susipažinti su paragrafais 109 iki 122 imtinai.

NAUJOJO DALINIO PIRMIEJI ŽINGSNIAI

Kiekvienas dalinys stengiasi išaugti į didesnio dalinio padėtį. Tam tikslui atsiekti, naujasis dalinys turi įsijungti į kultūrinę ir visuomeninę veiklą. Stengiamasi rengti tautinių bei šauliškų švenčių-sukakčių minėjimus ir organizuotai dalyvauti kitų patriotinių organizacijų rengiamose šventėse. Papildomai žiūrėk LŠST statuto 93 iki 97 paragrafo. Gražiai užsirekomendavus visuomenėje, nesunku bus ir naujų narių daliniui parverbuoti.

Kiekvienas asmuo, kurio pavardės nėra dalinio steigiamojo susirinkimo protokole, norėdamas tapti šauliu, privalo paduoti dalinio valdybai pareiškimą, pvz. Nr. 2 ir 3.

Padavęs pareiškimą asmuo tampa šauliu kandidatu.

Plačiau žiūrėk LŠST statuto 6 iki 21 paragr. imtinai.

PRIESAIKA

Šauliai, nustatytą laiką atbuvę kandidatais, privalo duoti priesaiką ar iškilmingą pasižadėjimą. Plačiau žiūrėk LŠST statuto 86 iki 95 paragr.

Prieš duodant priesaiką, kandida-

tai turi gerai suprasti šaulių ideologiją, žinoti drausmės pagrindus ir statutą aplamai. Taip juos paruošti priesaikai yra dalinio valdomųjų organų pareiga.

Kandidatui davus priesaiką ir tapus pilnateisiu šauliu, jam išduodamas nario liudijimas, pvz. Nr. 4.

VISUOTINIS DALINIO NARIŲ SUSIRINKIMAS

Dalinio narių susirinkimai yra eiliniai, metiniai ir visuotini metiniai. Vyriausias dalinio šeimnininkas yra visuotinis metinis dalinio narių susirinkimas, kurio metu renkama nauja dalinio valdyba. Nė dalinio pirmininkas, nė dalinio valdyba, be aukštesnės instancijos sutikimo, negali visuotinio dalinio narių susirinkimo nutarimus panaikinti, pakeisti ar ignoruoti.

Visuotinio metinio dalinio narių susirinkimo nutarimams bei bėgamiems dalinio reikalams vykdyti, išrenkamas dalinio pirmininkas, dalinio valdyba ir pagelbiniai valdomieji organai.

TIPIŠKAS KUOPOS VALDYBOS SĄSTATAS ir trumpas valdybos narių pareigų aprašymas

VADOVAUJANTIEJI ORGANAI

Kuopos pirmininkas

Šaulių kuopos pirmininkas yra vyriausias pavienis kuopos valdomasis asmuo — pareigūnas. Jis yra visuotinio metinio kuopos narių susirinkimo išrinktas ir patikėtas vadovauti kuopai ir vesti ją garbės keliu. Kuopos pirmininkas yra pavaldus ir atsakingas Visuotiniam metiniam kuopos narių susirinkimui. Jis vadovauja visai kuopos organizacinei bei administracinei veiklai, vykdo centro ir kuopos valdybos nutarimus, prižiūri kuopos valdybos narių darbą, seka, kad kuopos

veikla nenuklystų nuo LSST statuto, centro organų bei Visuotinio metinio kuopos narių susirinkimo nustatytų veiklos gairių.

Papildomai žiūrėk ir vadovaukis LŠST statutu.

Vicepirmininkas, I-sis

Vicepirmininkas, kuopos pirmi-

ninko įgaliotas, atstovauja pirmininką ir kuopą kitų dalinių šventėse, svetimų organizacijų rengiamose šventėse bei iškilnėse, atlieka kitus kuopos pirmininko jam pavestus darbus.

Papildomai žiūrėk ir vadovaukis LŠST statutu, ypač 135, 136 ir 138 pargr.

Vicepirmininkas, II-sis

žiūrėk Vicepirmininkas, I-sis.

Iždininkas

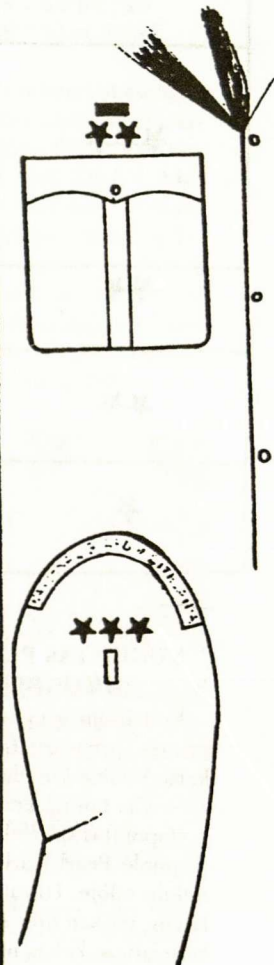
Iždininkas rūpinasi kuopos išdo gerove. Jis tvarko ir veda visus kuopos finansinius reikalus, kaip antai:

(Bus daugiau)

PAGEIDAUTINI VYRESNIŠKUMO ŽENKLAI

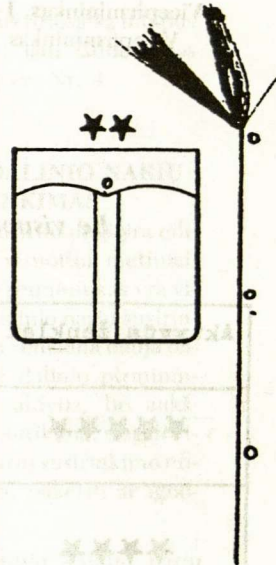
*Be visuotinio dalinių atstovų suvažiavimo nutarimo griežtai draudžiama nešioti
(Projektas)*

Aktyvūs ženklai	Pareigos	Atsargos ženklai
*****	Sąjungos Pirmininkas	Kaip aktyvūs
*****	Centro Valdybos nariai Kontrolės Kom. pirmininkas Garbės Teismo pirmininkas Vyr. Sąjungos kapelionas	Kaip aktyvūs
*** □ □	Rinktinės Pirmininkas	== ***
*** □	Kuopos Pirmininkas	== ***
***	Centro Valdybos kooptuotas ar paskirtas narys Kontrolės Komisijos narys LŠST Garbės Teismo narys Kuopos kapelionas	Kaip aktyvūs
** □	Rinktinės Valdybos narys	= **
**	Burio Pirmininkas Išrinktas kuopos valdybos narys	Kaip aktyvūs
*	Grandies Pirmininkas Burio Valdybos narys Kooptuotas ar paskirtas kuopos valdybos narys	Kaip aktyvūs

DABARTINIAI VYRESNIŠKUMO ŽENKLAI

Aktyvūs ženklai	Pareigos	Atsargos ženklai
*****	Sąjungos Pirmininkas	Kaip aktyvūs
*****	Centro Valdybos nariai Kontrolės Kom. pirmininkas Garbės Teismo pirmininkas Vyr. Sąjungos kapelionas	Kaip aktyvūs
***	Rinktinės Pirmininkas	***
***	Kuopos Pirmininkas	***
***	Centro Valdybos kooptuotas ar paskirtas narys Kontrolės Komisijos narys LŠST Garbės Teismo narys Kuopos kapelionas	Kaip aktyvūs
**	Rinktinės Valdybos narys	**
**	Būrio Pirmininkas Išrinktas kuopos valdybos narys	Kaip aktyvūs
*	Grandies Pirmininkas Būrio Valdybos narys Kooptuotas ar paskirtas kuopos valdybos narys	Kaip aktyvūs

NUGIRSTAS PASAKOJIMAS (HUMORISTINIS):

Keliautojų grupėje vienas tipelis, priėjęs prie azijatiškai atrodančio, kerta į veidą šaukdamas:

— Čia tau už Pearl Harbor!

(Japonijos karo lėktuvai 1941.XII.7 d. puolė Pearl Harbor įlankoje, Honolulu saloje, Havajuose JAV-ių karo laivus, paskandino aštuonius didelius karo laivus, keletą mažesnių, sunaikino apie 200 amerikiečių lėktuvą.

Todėl 1941 m. XII mėn. 8-tą dieną JAV-ės Japonijai paskelbė karą.)

— Žmogau, tuo laiku kai Japonijos aviacija puolė Pearl Harbor, aš nebuvau gimęs, be to, aš ne japonas, o kinietis.

— Man japonas ar kinietis yra tas pat.

Kitą dieną kinietis, priėjęs, trenkia į veidą jį mušusiam, tardamas:

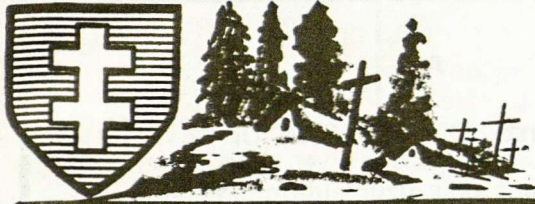
— Čia už "Titanikos" paskandinimą, nes ji atsimušė į Iceberg.

(Anglų liuksusinis keleivinis laivas "Titanic" 1912.IV.14 d. naktį, šiaurės Atlanto vandenyne, atsimušė į ledo kalną, anglų kalba Iceberg (tariama aisberg) ir paskendo su 1513 žmonių, jų tarpe ir lietuvis kunigas Juozas Montvila.)

— Žmogau, kai "Titanika" paskendo, aš nebuvau gimęs, be to, mano pavardė ne Iceberg, o Greenberg.

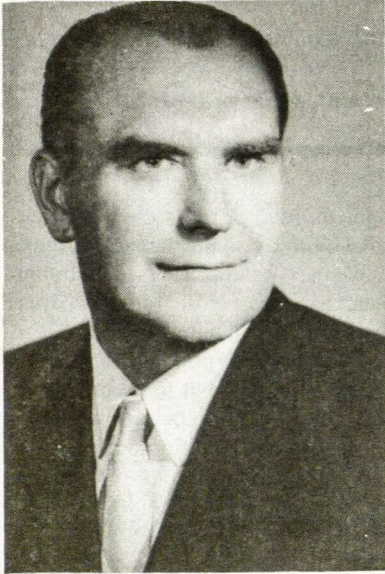
Man Iceberg ar Greenberg yra tas pat...

Svirplys

MŪSŲ MIRUSIEJI

RAMOVĖNAI - KARIAI, ŠAULIAI, BIRUTIETĖS . . .

A. A. JONAS VAIČAITIS

Ltn. Jonas Vaičaitis mirė 1987 m. vasario 3 d. St. Peterburge, Floridoje, ištiktas širdies smūgio. Gimė Panevėžio apskrityje 1918 m. gruodžio 18. Baigęs Šiaulių mokytojų seminariją, karinę prievolę atliko P. L. P. Karo mokykloje kariūnu aspirantu ir buvo pakeltas į ats. j. ltn. laipsnį. Padirbėjęs mokytoju vėl grįžo į Karo mokyklą, kurios specialią laidą baigė 1936 m., ir jau kaip kadro karininkas tolimesnei tarnybai buvo paskirtas į 7-tą pėst. Žemaičių Kunigaikščio Butėgeidžio pulką. Dalis 7-to pulko buvo dislokuota Pagėgiuose, Klaipėdos krašte. Čia jam teko pergyventi Klaipėdos krašto netekimo tragediją. Sovietų Sąjungai okupavus Lietuvą, jau morališkai prispaustus Lietuvos kariuomenės eilėse išbuvo iki Sovietų Sąjungos ir Vokietijos karo pradžios.

1944 m., artėjant bolševikų sraibui, su pabėgėlių banga pasitraukė į vakarus. Keletą metų praleidęs pabėgėlių stovyklose, iš Vokietijos 1949 m. emigravo į Jungtines Amerikos Valstijas. Pirmoji apsistojimo vieta buvo Worcester, Massachusetts valstijoje. Ieškodamas geresnių gyvenimo sąlygų, persikėlė gyventi į Akron, Ohio valstijoje. Čia jis gavo darbą Goodyear gumos fabrike. Vakaraus mokėsi lankydamas Klevelando inžinerijos institutą. Po kelių metų, paskutinius metus jau studijuodamas pilnu laiku, institutą baigė ir gavo inžinieriaus diplomą. Po to vėl dirbo Goodyear kompanijoje jau kaip inžinierius.

Po 19 metų tarnybos išėjo į pensiją ir apsigyveno St. Peterburge, Floridoje.

Čia jis aktyviai įsijungė į vietos lietuvišką organizacinį gyvenimą ir do-

sniai aukėjo įvairiems lietuviškiems reikalams. Visa St. Peterburgo lietuvių kolonija tikrai pasiges šio ramaus ir nuoširdaus lietuvių patrioto. Tegul būna jam lengva šio nors ir svetingo, bet svetimo krašto žemelė. Didžiausias jo noras — būti priglaustam žemės, kurioje gimė, neišsipildė...

A. A. LIETUVOS KARIUOMENĖS SAVANORIS - KŪRĖJAS KLEMENSAS ČIŽAUSKAS

Sausio 29 d. po sunkios ir ilgos ligos mirė Lietuvos kariuomenės savanoris-kūrėjas Klemensas Čižauskas. Vėlionis buvo gimęs 1898.XII.8 d. Marijampolės apskr. Priklausė Vytauto Didžiojo Šaulių rinkinei (buvo apdovanotas Šaulių žvaigždės medaliu), Susivienijimo Lietuvių Amerikoje 301 kuopai, Čikagos namų savininkų draugijai ir kitoms organizacijoms. Buvo atvykęs į šį kraštą 1927.

Prieš metus, t. y. 1986 m. kovo 28 d. po sunkios paralyžiaus ligos mirė savanoris - kūrėjas karo invalidas Petras Druseikis. Palaidotas Ročesterio Holy Sepulchre kapinėse. Prie jo kapo (iš k.) tėv. L. Januška, OFM, našlė Julija, sūnus Algimantas ir tėv. J. Vaškys, OFM. Nuotr. St. Ilgūno

MIRĖ KPT. O. TEIZERIS

1986 m. lapkričio 13 d. Adelaidės ligoninėje, Australijoje, mirė Lietuvos kariuomenės kapitonas Osmanas Teizeris.

Gimęs 1892 m. gegužės 9 d. Kaune, Lietuvos totorių šeimoje, Osmanas Teizeris 1910 m. baigė Kauno gimnaziją ir, atlikęs karinę prievolę, pradėjo dirbti Kėdainiuose. Pradėjęs I-mam pasauliniam karui, 1914 m. jis buvo mobilizuotas į rusų kariuomenę. Gavo praporčiko laipsnį ir dalyvavo mūšiuose vokiečių fronte. 1917 m. buvo pakeltas kapitonu, bet buvo sužeistas ir 1918 m. paleistas iš kariuomenės.

Grįžęs į Lietuvą, įstojo į Lietuvos kariuomenę ir nuo 1922 m. tarnavo kariuomenės intendantūroje. Trumpam laikui buvo perkeltas į Karo policiją, kur ėjo Karo policijos mokyklos v-ko pareigas. Vėliau indendantūroje ėjo įvairias pareigas, kol išėjo į atsargą. Buvo apdovanotas DLK Gedimino ordenu (IV laipsniu) ir Lietuvos Nepriklausomybės medaliu.

1944 m. pasitraukė į Vokietiją, o iš ten emigravo į JAV. Apsigyvenęs Klevelande, dirbo pramonėje. Išėjęs į pensiją, persikėlė gyventi pas giminės Australijon, kur ir mirė.

J.V.

A.A.

ltm. inž. JONUI VAIČAIČIUI

mirus, reiškiamo gilią užuojautą giminėms ir draugams Lietuvoje ir čia Amerikoje.

*Žemaičių Kunigaikščio Butegeidžio pulko draugai
Arizona, Connecticut, Ohio ir Florida*

A. A. KPT. A. ČIPLYŠ

St. Kuzmickis, rašydamas "Karyje" atsiminimus apie pirmąjį husarų pulką, keliuose vietose paminėjo šio pulko karininką A. Čiplį. Tik neseniai sužinojė iš jo sūnaus, kad jis 1943 m. mirė Sibire, kaip viena šio pulko 1941 m. ištremtųjų auka, šiame "K." numeryje jį prisimename atskirai jo nuotrauka ir keliais pagarbos žodžiais jam ir jo šeimai.

Išspausdinto straipsnio autoriaus prisiminimu, kpt. A. Čiplys husarų pulko štabe buvo raštinės vedėjas ir šiose pareigose ištarnavo iki pulko likvidavimo 1940 m. rugsėjo mėnesio.

Kaip kiekviename pulke, taip ir husarų tarnyboje ir laisvalaikyje karininkai draugus pasirinkdavo pagal savo palinkimus mokslui, menui,

sportui, A.Č. pritiko kiekvienai draugijai ir buvo visų mėgiamas: jo draugo žodžiais — tikras karys džentelmenas. Savo pareigose buvo ištikimas kariškai disciplinai: buvo darbštus, drausmingas ir punktualus. Ne tik savo viršininkų, bet ir valdinių buvo mėgiamas. Už nuopelnus tarnyboje apdovanotas Gedimino ordinu.

Pirmosios okupacijos metais kpt. A. Č. buvo įskųstas ir apkaltintas nepatikimumu sovietinei santvarkai ir naujoje sistemoje neperauklėjamas karininkas. 1941 m. birželio vidury buvo išvežtas į Sibirą ir ten tolimoje šiaurėje 1943 m. šis taurus karys nežinomoje vietoje be apeigų palaidotas.

Tokia skaudi dalia ištiko ne vieną mūsų raitininkų šeimą. ska

A. a. Kpt. A. Čiplys su savo žirgu

ADMINISTRATORIAUS PRANEŠIMAS

ANTANAS
GAILIUSIS

VISAIP NISITINKA

novelės

Šią knygą gaus dovanai naujieji
"KARIO" prenumeratoriai.

(Atkelta iš 186 p.)

biai gražios brazilietės nuotrauką, kurią pamačiusi su juo artimai draugaujanti lietuvaitė įsižeidė. Taikliai aprašyti įvairūs keitimaisi. Gera pa- baiga, verčianti šuktelėti.

Marijos Tübelytės-Kuhlmanienės knygoje *Isibrovėlė* yra patrauklių dėstymų, gražių skaitinių, viena kitą besivejančių smagiomis mintimis. Netenka abejoti, kodėl "Dirvos" novelių konkurse buvo premijuota rašytoja Marija. Knygoje yra ir daugiau išskirtinių novelių.

Lauksime sekančių Marijos Tübelytės-Kuhlmanienės knygų.

Marija Tübelytė-Kuhlmanienė, ĮSIBROVĖLĖ. Novelės. 171 psl. Išleido Lietuviškos Knygos Klubas. Chicago, 1986 m. Kaina \$7.50.

* Skaityta "Isibrovėlės" sutik- tuvėse 1987 sausio 18 d., Los Angeles, Calif., Tautinių namų salėje. Ruošė: Lietuvių Žurnalistų Sąjungos Centro valdyba (pirm. R. K. Vidžiūnienė), ir Tautinis sąjungos Los Angeles skyrius (pirm. Rūta Sa- kienė).

KARIUI AUKOJO:

\$8.00

J. Balčiūnas, ONT
J. Bežys, MAN
K. Bulvičius, Isp.
V. Dubauskas, NY
A. Galdikas, CA
P. Gaubys, CA
Vl. Gilys, CA
K. Griauzdė, IL
Ad. Jelionis, IL
Z. Jokubonis, ONT
E. Jokubilius, ONT
J. Jurkuvėnas, NY
A. Kazis, AR
J. Kuliukas, Anglija
A. Kuzmickas, ONT
R. Markevičius, NY
Ed. Meilus, MA
A. Milaknis, CA
Ev. Oželienė, IL
Al. Patamsis, ONT
St. Radžiūnas, NE
St. Ratas, Australija
A. Ramanauskas, FL
M. Repecka, ONT
A. Reventas, FL
T. J. Rotcas, Australija
Vc. Rutkauskas, IL
Z. Samuolis, IL
B. Saulėnas, ONT
P. K. Skirmantas, CA
P. Šaulys, MA
J. Šlapelis, OH
J. Švabas, IL
J. Vidūnas, MA
J. Vizbaras, MA
Vl. Vilčinas, WI
Br. Zabukas, Fl
Pr. Žitkus, IL

\$7.00

J. Miglinas, OH

\$6.00

H. L. Gaidis, MD
D. Kušleika, Vokietija

\$5.00

M. Barauskas, Ca
J. Bušauskas, ONT
Vl. Dainys, MA
Br. Grajauskas, ONT

Al. Kasper, IL
J. Makauskas, MD
J. Sasnauskienė, IL
St. Skirmantas, CA
V. Stepšys, ONT
E. Šlekys, ONT

\$3.00

M. Ališauskienė, IL
V. Aleksandrūnas, CA
J. Andrikonis, CT
B. Arūnas, ONT
A. Audronis, CA
V. A. Baldauskas, OH
Vl. Bajerčius, MA
V. Banevičius, PA
J. Bartkus, OH
M. Baukys, MI
V. Bartkus, CA
J. Baranauskas, IL
St. Bernatavičius, IL
A. Bortkevičius, CT
K. Brazauskas, FL
Al. Bruzga, IL
J. Bubnys, IL
Ch. Bubinas, IN
Br. Čeika, ONT
L. Černienė, IL
L. Dambrauskas, IN
V. Diminskis, IL
L. Dučmanas, OH
Br. Galinis, MA
Pr. Gasparonis, CA
A. Gatautis, ONT
A. Gelažius, CT
A. Grabauskas, FL
B. Gražulis, MI
St. Giedrikis, FL
A. Grinius, MI
J. Grabauskas, IL
J. Gužaitis, IL
J. Janušaitis, IN
V. Jankus, NJ
J. Jankus, NY
Ed. Jasiūnas, IL
St. Jokubaitis, ONT
Pr. Jonelis, IL
K. Juknelis, IL
K. Kamarauskas, Anglija
Vkt. Kelmelis, IL
Al. Keniausis, CT
Vl. Kiaunė, PA

M. Kizis, ONT
J. Kojelis, CA
J. Kreivėnas, IL
R. Labinas, ONT
J. Lekas, IL
J. Lesčinskas, MI
J. Litvinas, IL
Al. Mažeika, NY
Br. Masiokas, CO
K. Milkovaitis, IL
M. Miniauskas, Vokietija
J. Morkūnas, PA
L. Morkūnas, NJ
Alf. Nakas, FL
V. Narkevičius, ONT
J. Narušas, OH
P. Okinčisas, ONT
S. Otonas, ONT
A. Padolskis, ONT
St. Paulauskas, IL
M. Petrulius, ONT
Kun. V. Pikturna, FL
J. Prakapas, CA
K. Praleika, NJ
J. Priešas, ONT
M. Pučius, NY
P. Račiukaitis, MD
V. Ramanauskas, IL
Em. Rastenis, NY
K. Razauskas, MI
El. Starevičienė, CA
V. Statkus, IL
J. Stelmokas, PA
J. Strungys, CT
A. Stankevičius, IL
K. Šukys, IL
A. Sukauskas, MI
B. Svilas, MA
V. Tamulis, OH
L. Trilupaitis, DC
K. Truškūnas, CA
K. Tutinas, ONTY
J. Vasys, TX
Č. Vainora, Vokietija
A. Vaitiekaitis, MI
J. Vaičekus, NJ
A. Vengrys, IL
J. Vėlykis, OH
Ig. Verbyla, OH
J. Viktažentis, MA

A. Zaura, IL
 V. Zdanys, CT.
 \$3.00
 A. Artičkonis, ONT
 K. Aukštaknis, OR
 Z. Delininkaitis, CT
 Ad. Dimas, NY
 Br. Girmius, MI
 St. Gofensas, MA

L. Gudis, IL
 T. Janukėnas, MA
 A. Klimaitis, Australija
 A. Klupšas, ONT
 St. Lukas, OH
 J. Mažeika, IL
 J. Mazulis, CA
 J. Papečkys, Argentina
 T. Pečkienė, IL

J. Puodžiukaitienė, CT
 V. Požėla, NE
 J. Rudzinskas, MI
 V. Savukynas, NY
 J. Šližys, NY
 Em. Totilas, NE
 J. Tričys, IL
 J. Venckus, Ma
 Ed. Vengianskas, MI

Pr. Vež
 V. Vilči
 J. Vyšni
 St. Vyšniauskas, QUE

\$2.00

G. Gurklewitsch, Vokietija

Aukojusiems nuoširdus AČIŪ.

